Egy hét a világgazdaságban

Az infláció ára

Márciusban tovább mérséklődött a fogyasztói árak emelkedése a Közös Piac országaiban. A legújabb statisztikai adatok szerint a Tízeknél az infláció üteme — éves szintre vetítve — 7,9 százalék volt. Ez, persze csak átlag, az egyes tagországok mutatói ettől mindkét irányban eltérnek. *A lista legalján* — 3,2 százalékos éves áremelkedést regisztrálva — az NSZK áll. Három tagállamban viszont — Írország, Olaszország, Görögország — a fogyasztói árak még ma is kétszámjegyű ütemben emelkednek. Tény az is, hogy az üdvözölt mérséklődés ellenére kontinensünk nyugati felén az infláció üteme még mindig jelentősen meghaladja az Egyesült Államokban, vagy a Japánban tapasztalhatót. Az USA-ban például a március havi fogyasztói áremelkedés, éves szintre vetítve, csak 2,8 százalékot tesz ki.

Bár az évi 8 százalékos infláció továbbra is meglehetősen magas, a hatvanas, vagy a hetvenes évek első feléhez viszonyítva azonban *eredménynek könyvelhető el.* A fejlett tőkés országok elindultak a „dezinfláció" útján. A Tízekre számított árindex 1972-ben még csak 5,1 százalékos emelkedést mutatott, a hetvenes évek végére kétszámjegyűvé vált, és csak 1982 decemberében közelítette meg ismét az 1972-es sznitet. Az 1979—81 közötti antiinflációs politika következtében a fejlett tőkés országoknak sikerült a fogyasztói árak mozgását ismét normális keretek közé terelni. Erről ma a legtöbb kormánybeszámoló elégedetten szól.

Kevesebbet emlegeti azonban azt az árat, amit az inflációellenes politika eredményeiért a fejlett tőkés országokban fizetni kellett. Pedig egyértelmű: *más, fontos társadalmi-gazdasági kérdések megoldásáról kellett lemondani.* Ha úgy tetszik, fel kellett áldozni a gazdasági növekedést és foglalkoztatottságot a belső egyensúly kedvéért. Nem véletlen, hogy miközben a Tízek 1979-ben a bruttó nemzeti termék reálértékben mért 3,4 százalékos növekedését regisztrálták, a folyamatos lassulás révén 1982-ben 0,4 százalékos csökkenésig jutottak el. A fejlett tőkés országok többségében — Franciaország volt egy darabig a kivétel — a pénzellátást és a szabályozókat úgy állították össze, hogy azok visszafogják a belföldi keresletet. A világgazdasági környezet is sokat segített: az olajon kívüli nyersanyagárak dollárban számítva az 1980-as csúcshoz mérve 1982 végéig mintegy 35 százalékot estek és az olajárak is hordónként 5 dollárnyit mérséklődtek.

Megfelelő távlatból visszatekintve világosan kitűnik, hogy a fejlett tőkés országok *megfelelően levonták az 1973—74-es első olajárrobbanás tanulságait.* Így az 1979—80-as második olajsokk már nem hozta magával a bérköltségek olyan mértékű emelkedését, mint 1973—74-ben. Éppen *ellenkezőleg.* A feldolgozóiparban számított fajlagos élőmunka-költségek 1979 és 1981 ősze között rövid növekedés után meredeken csökkentek. Jellemző, hogy a reálbér a Tízek csoportjában 1979-81 között összesen 3,5 százalékkal csökkent.

Az inflációellenes gazdaságpolitika tehát egyrészt a gazdasági növekedés lassulását, másrészt pedig a reálbérek csökkenését hozta magával. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ennek az irányvonalnak szükségszerű velejárója volt a *munkanélküliség iránti érzéketlenség.* A politika szempontjából mindez érthető. A munkanélküliek között meglehetősen sokan képviselnek olyan rétegeket, akik minimális befolyással lehetnek a hagyományos politikai pártokra, s képviseletük sem bír az adott struktúrában megfelelő súllyal. Az infláció viszont az egész társadalmat sújtja.

Az antiinflációs politika szükségszerű következménye tehát, hogy ma a fejlett tőkés országokban *mintegy 30 millió ember van munka nélkül.* Érdemes meggondolni, családtaggal együtt ez hány személyt érinthet összesen!

Az inflációellenes politika mögött a fejlett tőkés országokban sok esetben egy *társadalmi konszenzus* húzódik meg, amely adott esetben a korábban kiharcolt vívmányok feladására is hajlandóságot mutatott. A példákat hosszan lehetne sorolni. 1983 elején a kormány, a szakszervezetek és a munkáltatók Olaszországban megegyeztek abban, hogy az úgynevezett „mozgó skálaindexet" — ez adott a dolgozóknak az infláció után automatikus kompenzációt — 15 százalékkal mérséklik. Dániában általános bérbefagyasztást léptettek életbe 1982 októbere és 1983 márciusa között. Hollandiában a szakszervezetek az 1983. január 1-én járó 2,5 százalékos bérkiegészítésről voltak hajlandók lemondani, míg a svéd szakszervezetek és munkáltatók 1983 márciusában meglehetősen „mérsékelt" béremelési csomagtervben egyeztek meg. 1982-ben Franciaországban is megszüntették azt a gyakorlatot, hogy az állami szektor dolgozóinak fizetését az inflációnak megfelelően, rendszeresen kiigazítják.

Vagyis az inflációellenes gazdaságpolitikának nemcsak eredményei, hanem *árnyoldalai is vannak.*

Gonda György—Szentgáli Péter

Túlsúlyos buszok

Interjú az Ikarus vezérigazgatójával — Középkategóriában maradva

Nincs olyan vita a gazdaságban, amelyben ne esne szó az iparról. Pontosabban arról, hogy teljesítményei elmaradnak a várakozásoktól. Lehet persze, hogy ez utóbbiak az irreálisak, ám az sem kizárt, hogy valami nincs rendben e népgazdaságilag oly fontos ágazaton belül. Az elkövetkezendő hónapokban prominens vállalatvezetőket kérdezünk meg arról, hogyan látják saját cégük jelenét, s jövőjét. A sort az Ikarus vezérigazgatójával, Nagy Gáborral kezdjük.

— Az ipari miniszter a vállalatvezetői értekezleten az élvonalba sorolta a járműipart, a jövő egyik „áttörési pontjának" nevezte. Ön hogyan értékeli a járműipar, szűkebben az Ikarus helyzetét?

— Jogosnak érzem ezt a besorolást, s ezt ne vegye szerénytelenségnek — mondta *Nagy Gábor* vezérigazgató. — Az Ikarus a szocialista viszonylatba szállítók között messze az első helyen van, de az összexportot tekintve is a népgazdaság hatodik legjelentősebb cége. Tizenötmilliárd forint fölötti kivitellel csak két vállalat dicsekedhet: a Rába és mi...

Abszurd elemek

— Ne haragudjon, hogy félbeszakítom, de vállalati körökben az a vélemény járja, az igazi értékmérő a dollárelszámolású export. Államközi megállapodások alapján könnyebb szállítani szocialista országokba...

— Az ilyen vélemények természetesen hozzánk is eljutnak, de egyáltalán *nem értünk velük egyet.* Hogy bennünket világviszonylatban számon tartanak, hogy például csuklós buszokból az évi 4400-as darabszámmal elsők vagyunk, ez alapvetően a stabil szocialista piaci háttérnek köszönhető. Jövedelmezőségi mutatónk tavaly meghaladta a 40 százalékot, és ezzel az ipar átlaga fölött voltunk. Ha nem lenne módunk nagy sorozatra, akkor másként mutatkozna a járműgyártás gazdaságossága.

— Akkor talán — hogy divatos szóval éljek — módosítanák a termékszerkezetet a luxusbuszok irányába, nem?

— Nem, erről szó sem lehet. Komparatív előnyünket csak a nagy befogadóképességű és a távolsági buszoknál tudjuk érvényesíteni. Nemzetközi összehasonlítás szerint a munkabér és az úgynevezett fel nem osztott költség nem teszi ki a busz értékének 12—13 százalékát sem. Ez olyan előny, amit még az sem tud megsemmisíteni, hogy *a mi gyártmányaink túlsúlyosak.* Átlagosan 4—500 kilogrammal nehezebbek, mint a hasonló nyugati buszok. Középkategóriában ez még elmegy, de luxuskategóriában — kizárt dolog. Ugyhogy ilyen váltást *nem is tervezünk.* Minőségi módosításokat, korszerűsítést igen. A Csepel Autógyár, a Rába, a Taurus, a Bakony Művek, az Üvegipari Művek stb. *jelentős fejlesztéseket hajtanak végre,* ami nagymértékben segíti az új autóbuszok kialakítását. Jó lenne, ha ezekből közvetlenül is exportálnának, hiszen ezeken a területeken a mi nagyságrendünk nem jelent elegendő sorozatot...

— Ez az igénye ellentmondani látszik annak az általánosan elterjedt panasznak, hogy a beszállítóik túlzottan is a közvetlen exportban érdekeltek, ezért háttérbe szorul a végtermékgyártók megrendelése...

— Az ellentmondás csak látszólagos. Én is azt gondolom, hogy a jelenlegi szabályozásban *abszurd elemek is* vannak, amikor kis volumenű tőkés exportnövekedés „jobban fizet", mint az, ha az Ikarus több száz millió forint értékben rendel. Éppen ezért a mi háttéripari bázisunk meglehetősen ingatag, s nemegyszer felsőbb szervek közbenjárásának köszönhető, hogy végül megkapjuk a rendelt anyagot, alkatrészt. Pedig, ha valaki, akkor az Ikarus nagy vevőnek számít, s más országban az eladók lesnék kívánságunkat. Itt meg? Több megrendelésünket csak részben igazolták vissza, s akkor is hozzátesznek, hogy csak akkor teljesítenek szerződés szerint, ha az ő partnerük is így cselekszik. A monopolgyártóknak sokszor ugyanúgy ki vagyunk szolgáltatva, mint bármelyik kisebb cég.

Furcsa mélypont

— Visszatérve az Ikarus gazdasági helyzetére: a vállalat életében 1981 volt a mélypont, s ami a tőkés kivitelt illeti, azóta sem tért igazán magához. Vagy hamisak a hírek?

— Furcsa mélypont volt az 1981-es év. Csakugyan kevesebb buszt adtunk el, mint az előző évben, de a kedvezőbb gyártmányösszetétellel elértük az 1980-as árbevételt. Ami a nem rubelkivitelt illeti: a VI. ötéves tervben az előző öt évi export 2,5-szörösét terveztük. Ennek ma már nincs meg a realitása, tehát itt valóban többet reméltünk. De ezzel együtt is a VI. ötéves terv nyereségelőirányzatát már az idén *félévkor elérjük.* Úgy, hogy belföldön nem használtuk ki áremelési lehetőségünket.

— Ennyi jó hír hallatán azt gondolhatja az ember, hogy az Ikarusnál bizonyára nincs létszámhiány, meg tudják fizetni a jó szakembereket...

— A korábbi két évben 22,8 százalékkal emelkedtek a keresetek, 1984-re 5,4 százalékot terveztünk. Az éves átlagkereset 72 ezer 500 forint, vagyis, *az élvonalban vagyunk.* Pedig nem részesedünk a kísérleti bérszabályozás előnyeiből... Egyébként azzal együtt is, hogy szépen fizetünk, vannak munkaerőgondjaink. Hiányszakmák itt is léteznek, míg van olyan hely, főleg vidéken, ahova *sorba állnak.* Mi már leszámoltunk azzal az illúzióval, hogy megszüntethető a fluktuáció. A vállalati dolgozók 47 százalékát vállalati buszokon szállítjuk a munkahelyekre — ez magában hordja a lemorzsolódás veszélyét.

Kedvezőtlen jelenségek

— Milyen elképzeléseik vannak a jövőre nézve? És itt újra szóba hozom a tőkés kivitelt, hiszen a konvertibilis bevétel nagyon fontos a magyar gazdaságnak...

— Növelni akarjuk tőkés exportunkat. Az elmúlt néhány évben nagyon összejöttek a számunkra kedvezőtlen körülmények: több biztos vevőnek megingott a fizetőképessége, másutt különböző korlátozó intézkedések akadályozták az eladást. Angola, Mozambik, Tanzánia, a Malgas Köztársaság, Irak az előbbi ok miatt csökkentette vagy megsemmisítette vásárlását, Görögország és Törökország az utóbbi miatt. Közben azonban új piacokra is bejutottunk, így például Algériába, Szíriába, s az USA hét városában meg tudtuk őrizni korábbi pozícióinkat. A jövőben is tartani kívánjuk az évi 13—14 ezres sorozatot, ezért itt a szocialista országok szerepe meghatározó marad.

— És milyen műszaki fejlesztési elképzeléseik vannak? Bizonyára nem a jelenlegi típusokkal akarják a jövő piaci stratégiáját megvalósítani?

— A követelményeknek csak úgy tudunk eleget tenni, ha különválasztjuk a városi típust a távolsági. Városi autóbuszaink — az igényeknek megfelelően — alacsonyabb padlószinttel rendelkeznek, a belső kialakítás lehetővé teszi a jelenleginél gyorsabb utascserét. A távolsági autóbuszaink növekvő kényelmet és komfortot kínálnak utasaiknak, a nagyobb teljesítmény biztosítja az európai autópályákon megkívánt sebességet is. Mint említettem, *a nagy befogadóképességű autóbuszok kategóriájában* előkelő helyet foglalunk el. Ezt az előnyt a jövőben is tartani szeretnénk, ezért fejlesztettük ki és fejlesztjük folyamatosan tolócsuklós autóbuszunkat, amely 180—200 főt képes szállítani. A termékdiverzifikáció újabb állomását a sínautóbusz, a repülőtéri autóbusz jelenti, no meg *az ABC-autóbuszok.* Vannak tehát elképzeléseink, hogyan, milyen fejlesztésekkel lehetne megszerzett piaci pozícióinkat *megőrizni, bővíteni.*

Kocsi Ilona

Hulladékmeleg-hasznosítás

Fűtéstechnikai konferencia

Az épületek felújításával együtt megfiatalítandó fűtőberendezések gazdaságos korszerűsítésének hazai és külföldi tapasztalatait összegezi a X. fűtés- és légtechnikai konferencia, amelyet május 14-én nyitnak meg Budapesten. Erről a háromnapos találkozóról tartottak sajótájékoztatót kedden a rendezők, az Építőipari Tudományos Egyesület épületgépészeti szakosztályának képviselői.

A találkozón 12 ország 57 hazai és külföldi szakértőjének előadását vitatják meg a konferencia részvevői, várhatóan mintegy 400 szakember. Különösen nagy figyelmet szentelnek a környezetet védő és energiatakarékos megoldásoknak, amelyek között mind nagyobb teret kapnak a hulladékmeleget hasznosító berendezések, az úgynevezett hőszivattyúk. Kedvező esetben 30—40 százalékos energiamegtakarítás érhető el ezekkel a berendezésekkel. A hőszivattyú a fűtőközegek (meleg víz, füstgáz stb.) egyébként veszendőbe menő hőjét összegyűjti, s az így nyert energiát hasznosítja.

A fűtés korszerűsítésének egyéb tapasztalatait is megvitatják, amelyeket a Budapest Belvárosában megkezdett régi lakótömbök komplex felújításakor már hasznosítani akarnak. Itt automatikus műszerekkel felszerelt gáztüzelésű tömbkazánokkal oldják meg valamennyi lakás központi fűtését. Az energiatakarékos fűtésszabályozás előtérbe kerül a legrégebben épült házgyári épületek hőellátásának fejlesztésében is. Új megoldásként kínálkozik az is, hogy a házgyári lakások nagy lépcsőházán át előmelegített és megtisztított levegővel javítsák a lakások szellőzését, frisslevegő-ellátását.

HORIZONT

Naperőmű, ajándékba

Megkezdték az Egyesült Arab Emírségek első és egyben a világ legnagyobb naperőművének építését — jelentették Abu Dhabiból. A 8,9 millió dollárért épülő erőmű egy tengervíz-sótalanító telepnek szolgáltatja majd az elektromos energiát, segítségével naponta 80 tonna vizet lehet sótalanítani. Az erőművet a japán kormány ajándékozta az emírségeknek.

Drágult a légi közlekedés Jugoszláviában

Húsz százalékkal megdrágult a belföldi légi közlekedés Jugoszláviában. A JAT állami légitársaság hosszú ideje pénzügyi gondokkal küzd és a kormány az áremeléssel szeretné a vállalat talpraállását segíteni. Eddig a repülés gyakran olcsóbb volt Jugoszláviában, mint a gépkocsin való utazás: a majdnem ezer kilométeres Belgrád—Titograd—Belgrád útnál például kifizetődőbb volt gépre ülni, mint autóba.

Kínai olaj

A Dél-kínai-tenger parti vizein olajkutatási koncessziót kapott Esso China olajkonszern kutatókútjából is elkezdett folyni az olaj — jelentette a kínai hírügynökség. Az azonban még bizonyításra szorul, hogy a feltárt olaj kereskedelmi mértékben is hasznosítható. Az Esso egy kínai állami olajvállalattal közösen kutat a part menti vizeken.

Banktanácskozás

A nyugat-európai pénzügyi szakemberek aggodalommal figyelik a jegybankok, nemzetközi kereskedelmi bankok és pénzügyi intézmények képviselőinek New Yorkban folyó találkozóját, amelynek célja, hogy hosszú távú megoldást találjanak a fejlődő országok adósságproblémájára. Véleményük szerint a konferencia megtartása azt az illúziót kelti az eladósodott országokban, hogy a kormányoktól jelentősebb összegű pénzügyi segítséget kaphatnak.

Biztosítás: 1. Svájc

A svájciak még az amerikaiaknál is többet költenek biztosításra — állítja egy svájci biztosítótársaság. Az alpesi országban évente 881 dollárnak megfelelő összeget fordít minden állampolgár — a csecsemőket is beleértve — biztosításra. Az amerikaiak évi 842 dollárt szánnak ilyen célra évente, akik egyébként ingatlanjaikat biztosítják inkább, míg a svájciak nyugodt öregségük és a színvonalas egészségügyi ellátás érdekében áldoznak a biztosítóra.

Húsvét után

A karácsonyi ünnepek elmúlását az utcára dobált kopár fenyőfák jelzik. Elszomorító látvány, amelynek minden januárban szemtanúi lehetünk. Így van ez rendjén — mondjuk magunkban —, és igyekszünk napirendre térni karácsony, ünnep, fenyők fölött. Aztán jön a húsvét. Az ám a szép ünnep! Tavasz van. A gyermekek boldogok, hisz miért is ne! Egy kis fehér nyuszi egy százasba kerül. Legyen nekik!

Aztán elmúlik az ünnep, és büdössé válik az örök etetgetéstől szépen gyarapodó tapsifüles. Mi legyen a sorsa? Egyikükről tudok. Ma reggel láttam. Egy bokor alatt kuporogva reszketett. A hófehér kis tapsifülest úgy kitették, mint egy karácsonyi fenyőt, amely már száradni, hullni kezd, s nem él.

(v. a.)

Záporpróba az Operaházban

A megifjodó Operaház új színpada kedden reggel víz alá került: záporpróbán vizsgáztatták — a tűzoltók és a szakmabeliek előtt — a dalszínház legfontosabb biztonsági berendezését, amelynek 600 méter hosszú csőhálózatára felszerelt 184 vízszóró rózsa 26 méter magasságból sűrű vízfüggönnyel árasztotta el a játékteret. A Csőszerelőipari Vállalat dolgozói készítették ezt a tűzvédelmi berendezést, amelynek tartályaiban 80 köbméter vizet tárolnak — óvatosságból a szükségesnél mintegy 50 százalékkal többet. Ezúttal csupán a víznek egy részét használták fel, mert azt vizsgálták, beteríti-e a víz a színpad minden talpalatnyi helyét.

A szakértők szerint a próbán a berendezés sikeresen vizsgázott. Később tovább folytatják a szükséges ellenőrző vizsgálatokat. Az új berendezés jóval nagyobb, mint a régi, mert szükség esetén a hátsó színpadot is elárasztja vízzel.

(MTI)

Közlekedésbiztonsági nap Budapesten

Közlekedésbiztonsági napot rendeznek május 12-én, szombaton a Fővárosi Tanács közlekedési felügyeletének műszaki vizsgáló állomásán (III., *Mozaik* utca 5.).

A közlekedésbiztonsági napot reggel 6 órától délután 3 óráig — a hatósági műszaki vizsga előírásai szerint — műszerekkel ellenőrzik a személygépkocsik állapotát, szükség esetén beállítják a fényszórókat, illetve az alapjárati szénmonoxid-tartalmat, és tanácsadással is szolgálnak. A műszaki vizsgálat díjmentes.

(MTI)

Részleges vízhiány a II. kerületben

A Fővárosi Vízművek tájékoztatása szerint május 9-én és 10-én hálózatátalakítási munkákat végeznek a II. kerületben. Emiatt május 10-én, csütörtökön reggel 5 órától délután 2 óráig a Szilágyi Erzsébet fasor és a Vörös Hadsereg útjától északra fekvő részen, a Bimbó út, a Csalán és a Páfrány utca vonaláig, délre pedig a Szarvas Gábor út, a Karvaly, a Rózse és a Goldmark Károly utca vonaláig terjedő területeken részleges, esetleg teljes vízhiány várható. Ebben az időpontban nem lesz víz Budakeszin, Pesthidegkúton és Ady-ligeten. A Fővárosi Vízművek kéri a fogyasztók türelmét és megértését (MTI)

Többfelé eső

A várható időjárás ma estig: az ország déli felén erősen, másutt változóan felhős lesz az ég. Sokfelé — főként délen — várható jelentős menyiségű csapadékot adó eső, zápor. A gyakran megélénkülő keleti, délkeleti szél időnként mgerősödik. A hőmérséklet délután 11 és 16 fok között valószínű.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 282 centiméter volt. *(MTI)*

Több szekcióban

Osztályülések az Akadémián

Kedden Budapesten folytatódott a Magyar Tudományos Akadémia idei közgyűléséhez kapcsolódó osztályülések sorozata az MTA vári kongresszusi termében, illetve az Akadémia székházában. Ezen a napon a filozófiai és történettudományok, illetve az agrártudományok osztálya tartott ülést, s együttes tudományos tanácskozást rendezett az MTA matematikai és fizikai, agrártudományok, biológiai tudományok, valamint föld- és bányászati tudományok osztálya.

Az MTA filozófiai és történettudományok osztálya Gazdaság, társadalom, értékrend összefoglaló címmel szervezett kétnapos tanácskozást. Ennek első, keddi részét *Berend T. Iván* akadémikus, osztályelnök nyitotta meg.

Az Akadémia matematikai és fizikai osztálya együttesen ülést tartott az agrár-, az orvosi, a műszaki, a kémiai, a biológiai, valamint a föld- és bányászati tudományok osztályával. A tanácskozás szervezetileg is összetett jellegét — mint a megnyitóban elhangzott — a napirendre tűzött téma sokoldalúsága, sokarcúsága indokolta: Fizikai módszerek az emberi környezet kutatásában és védelmében.

Az ülésen hangsúlyozták: a környezetvédelem ma tudomány és politika egyaránt, amely nem ismer sem tudományági korlátokat, sem országhatárokat.

A különféle tudományterületek képviselői — miként az együttes ülést vezető *Tarján Imre* akadémikus, a matematikai és fizikai tudományok osztályának elnöke megnyitójában utalt rá — egyetértésben vannak a tekintetben, hogy a környezetvédelem ma már inkább a környezeti ártalmak megelőzése, mintsem az utólagos „gyógyító" beavatkozás.

Az MTA agrártudományok osztályának rendezvényén, amelyet *Csizmadia Ernő* akadémikus nyitott meg, a takarmánytermesztés és -gazdálkodás eredményeit és feladatait vitatták meg. A szakemberek szóltak arról, hogy a hazai állatállomány értéke mintegy 130 milliárd forintra tehető, s az értékes állatok felneveléséhez, tartásához nagy menynyiségű takarmányra van szükség. Ugyanakkor a takarmánygazdálkodás és az állati eredetű élelmiszerek termelése harmonikusan fejlődött.

Emlékezés Györffy Istvánra

Tudományos ülésszak

Györffy István születésének 100., az ELTE néprajzi intézete alapításának 50. évfordulója alkalmából A néprajz és társtudományai címmel tudományos ülésszakot rendeztek kedden az Eötvös Loránd Tudományegyetemen.

Pölöskei Ferenc, az ELTE bölcsészettudományi karának dékánja megnyitó beszédében hangsúlyozta: a népélet vizsgálata nemcsak a múlt kutatását, annak a jelennel való szembesítését jelenti, hanem a nemzeti önismeret erősítését és a jövő keresését is. Az 1934-ben alapított néprajzi tanszék vezetésével Györffy Istvánt bízták meg, aki a néprajzot a nemzeti tudományok sorába emelte. Az ő segítségével, majd — halála után — elgondolásának szellemében alakultak a népi kollégiumok, amelyek kinevelték a diákság első forradalmi nemzedékét, a „Fényes szelek" népi értelmiségét.

(MTI)

Lengyel statisztikai küldöttség

Kedden delegáció élén Budapestre érkezett *Wieslaw Sadowski*, a Lengyel Népköztársaság Központi Statisztikai Hivatalának elnöke *Nyitrai Ferencné* államtitkárnak, a Központi Statisztikai Hivatal elnökének meghívására. Megvitatják a két hivatalt kölcsönösen foglalkoztató szervezeti és fejlesztési elképzeléseket.

(MTI)

Veszély a kiskertekben

A keresztes virágú növényeken — a retek, káposzta, karalábé és a karfiol palántáin — sok kiskertben nagy tömegben figyelhetők meg a **földibolhák.** A rovarok a tavalyi szárazság idején nagyon elszaporodtak, emiatt tömeges a megjelenésük. Ahol kialakulóban van a fertőzés, ott fontos a gyors védekezés, mivel a sok rágott lyuk miatt a levelek gyengülnek és a növények lemaradnak a fejlődésben. A retek most kevésbé érzékeny, mint a többi felsorolt növény, hiszen gyors fejlődése miatt levélzete napról napra szembetűnően növekszik, míg a káposztafélék most még viszonylag lassan fejlődnek.

A záporok, zivatarok miatt megnövekedett az **almafavarasodás** terjedésének veszélye, tehát a fák védelmét a csapadékhulláshoz igazítva gondosan folytatni kell.

A szőlő sok helyütt elérte, sőt néhol — az elmúlt heti, rendkívüli meleg nyomán — túlhaladta a 4–5 lombleveles hajtás állapotát. Ahol tavaly jelentős volt a szőlő lisztharmatfertőzés, ott most mielőbb védekezni kell. (MTI)

A tejipar nyári szállítási rendje

A melegre fordult időjáráshoz igazodva, a tejipar áttért a nyári tejszállítási menetrendre. Budapest 400 legforgalmasabb boltjába a hajnali járatokat kiegészítve, kora délután is érkeznek friss tejjel újabb szállítmányok az esti órákban vásárlók ellátására. A 300 ezer literes reggeli szállítást ily módon további 200 ezer literrel egészítik ki. Nyolcvan vidéki város összesen kétezer boltjában is átálltak a napi kétszeri szállításra. A folyamatos utánpótlással az ipar és a kereskedelem igyekszik meggátolni, hogy a melegre kényes tej hosszabb ideig álljon az üzletekben. *(MTI)*

A MAGYAR BÉKEKÜLDÖTTSÉG hazaérkezett Lisszabonból. Az Országos Béketanács és a Magyar Szolidaritási Bizottság küldöttsége, amelyet Deák Lívia, az Országos Béketanács elnökségének tagja, a Magyar Szolidaritási Bizottság elnökhelyettese vezetett, Portugália fővárosában nemzetközi szolidaritási értekezleten vett részt május 4–6. között.

ÉLET ÉS IRODALOM KLUB az ELTE Eötvös-klubjában (Bp. V., Károlyi Mihály utca 9.) szerdán délután fél hatkor. A házigazda: Varjas Endre. A vendég: Máriássy Judit.

AUTÓBUSZ HELYETTESÍTI május 9-én 9–13 óra között a 44-es villamost a Baross tértől a Mexikói útig, a 67-es villamost pedig a Baross tértől a Korong utcáig. Ugyancsak autóbusz jár ebben az időben a 28-as és a 36-os villamosok helyett a József körúttól a Zalka Máté, illetve a Kápolna térig. Autóbuszra kell szállniuk május 9-ről 10-re virradó éjjel a 49-es éjszakai villamosok utasainak a vonal teljes hosszában.

ELVETETTÉK A CIKÓRIÁT. Befejezték a cikória vetését a Hanság vidékén, ahol az idén ezerhektárnyi területen termesztik ezt a növényt. A hazánkban csakis itt termesztett cikória termőterületét 200 hektárral növelték.

AZ ÁLLAMI BÁBSZÍNHÁZ LONDONBAN. Tizenöt előadással szerepelt a londoni nemzetközi bábfesztiválon az Állami Bábszínház együttese. A magyar bábművészek a Sadler's, s Wells Színházban felnőttek számára készült darabjaikat: a Petruskát, a Tűzmadarat, A csodálatos mandarint és a Klasszikus Szimfóniát mutatták be.

Ülést tartott a Közművelődési Tanács

A Parlamentben *Győri Imre* elnökletével ülést tartott az Országos Közművelődési Tanács. Az ülésen részt vett és felszólalt *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese.

A tanács — *Vitányi István* tanulmánya alapján — eszmecserét folytatott a közművelődés helyzetéről, a kultúra társadalmi jelentőségéről, a közeljövő feladatairól. A tanácskozás részvevői hangsúlyozták: a művelődés ügyét nem másodlagos, néhány szakemberre tartozó kérdésként kell kezelni. *(MTI)*

NEMZETKÖZI BÉLYEGKIÁLLÍTÁS nyílt kedden a Vöröskereszt-világnap tiszteletére Pécsett az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete, a Magyar Vöröskereszt és a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége rendezésében. A Pécsi Orvostudományi Egyetem aulájában rendezett kiállítás megnyitóján részt vett Hantos János, a Magyar Vöröskereszt főtitkára és Esmildo Gutiérrez Sánchez, a Kubai Vöröskereszt főtitkára is.

CSATORNAÉPÍTÉS miatt lezárták kedden reggel Zuglóban, az Egressy útnak a Répássy Jenő utcai kereszteződésénél a városból kifelé vezető forgalmi sávot. A munkát várhatóan május közepére fejezik be.

BETEGSÉG MIATT ELMARAD a Kodály-vonósnégyes április 2-ról május 13-ra halasztott koncertje — a Vonósnégyesek című sorozat második előadása — a Vigadóban. A bérletrész június 15-ig visszaváltható a Filharmónia Vörösmarty téri jegypénztárában.

AKNÁBA ZUHANT. Tűzoltók mentettek ki Svájcban egy tizenöt éves fiút, akit egy tízméteres akna már hatodik napja tartott „fogva". Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a fiú szervezete veszélyes mértékben kiszáradt, azonban már túl van az életveszélyen. Az akna mindössze 80 centiméter széles volt. A szerencsétlenül járt gyerekre munkások bukkantak rá; Genf mellett egy hidat ellenőriztek, amikor meghallották segélykiáltásait.

RÁDIÓ

KOSSUTH

8.27: Diákfélóra
8.57: A falu tudománya — riport
9.12: Dalok a Győzelem napján
9.27: Couperin: Corelli apotheózisa, triószonáta
9.42: Kis magyar néprajz
9.47: Tarka mese, kis mese
10.05: Szereted az operát?
10.35: Rádiószínház: Május
11.32: Kórusmuzsika
12.45: Egyiptomi gyapotföldek fölött
13.05: Operaslágerek
13.35: Dzsesszmelódiák
14.29: Miska bácsi levelesládája
15.05: Rézfúvósok
15.16: 1941 és 1945 között írott búcsúlevelek
16.05: Tolnai László nótáiból
16.29: Kamarazene
16.49: Kritikusok fóruma
17.05: A Csehszlovák SZK nemzeti ünnepén
17.35: Versenyművek
18.11: Szlovák népmese
18.25: Mai könyvajánlatunk
18.30: Esti magazin
19.15: Hangszerszólók
20.25: Versek
21.40: Népdalok
22.20: Tíz perc külpolitika
22.30: Gesualdo-madrigálok
22.45: Egy tankönyv hét nyelven
23.00: D'Albert-operarészletek
0.10: Nagy Tibor táncdalaiból

PETŐFI

8.05: Burka Sándor játszik
8.20: Tíz perc külpolitika
8.35: Idősebbek hullámhosszán
9.30: Válaszolunk hallgatóinknak
9.45: Filmzene
10.00: Zenedélelőtt
11.35: A Szabó család
12.05: Cigánydalok, csárdások
12.35: Tánczenei koktél
13.30: Labirintus
14.00: Zenés délután
16.00: Mindenki iskolája
16.35: Néhány perc tudomány
16.40: Népdalok
17.00: Ötödik sebesség
18.03: Labdarúgás. Az MNK-döntőbe jutásért
18.50: Maynard Ferguson trombitál
18.59: Az élő népdal
19.10: Zenei tükör
19.40: Fiataloknak!
20.35: Rádiószínház — két kishangjáték
21.07: Operettrészletek
22.00: Hangverseny
22.40: Virágénekek
23.20: A tegnap slágereiből

MAI MŰSOROK

3. műsor

8.00: Operarészletek
8.48: Kodály-vonósnégyes felvételeiből
11.05: Fúvószene
11.27: Mozart-hangverseny
13.07: Irodalmi műsor a békéről
13.41: XIX. századi muzsika
14.33: Új operalemezeinkből
17.00: Iskolarádió
17.30: Kórusmuzsika
18.10: Táncházi muzsika
18.30: V. materinskom jazyku
19.05: Iskolarádió
19.35: Filmzene
19.43: Operaházi események a második világháború idején
20.30: A rocktörténet nagy előadói
21.30: Líra és filozófia — versek
22.00: Zenekari muzsika
22.52: Magyar zeneszerzők

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST, 1. műsor

8.00: Torna
8.05: Iskolatévé (FF)
9.35: Delta
10.00: Fényképek a falon — szovjet tévéfilm
15.00: Iskolatévé
16.45: Hírek
16.50: A mi emberünk — NDK tévéfilm
17.55: Agrárvilág
18.35: ... hogy a mi planétánk törékeny üveg...
19.10: Torna
19.15: Esti mese
19.30: Híradó
20.00: A katona apja — grúz film (FF)
21.35: A hét műtárgya
21.40: Keserű is, édes is
22.10: Híradó

2. műsor

18.05: Szókimondó
18.50: Szoci-taly — biztosítós játékszabályok
19.25: A Cellula dzsesszegyüttes és vendégei
20.00: Tudósklub 84
21.10: Híradó
21.30: Jövőre a Balatonnál — NDK-film
23.00: Képújság

SZÍNHÁZAK

Bábszínház: A két kicsi pingvin (Jókai tér — 10) — Dani Bogárországban (Népköztársaság útja — 3). — **Erkel Színház:** A trubadúr (7). — **Gyermekszínház:** Aranykulcsocska (3) — Családi fénykép (Stúdió — 7). — **Játékszín:** Maugli (3) — A sárga telefon (7). — **József Attila Színház:** Magánélet (7). — **Korona Pódium:** Psota — Bakerről (7). — **Madách Színház:** Macskák (7). — **Mikroszkóp Színpad:** Motoszka (10) — Bal? Jobb? Balli (18). — **Nemzeti Színház:** Olympia (7). — **Várszínház:** Titanic keringő (7). — **Operettszínház:** Luxemburg grófja (7). — **Pesti Vigadó, Hangversenyterem:** Rohmann Imre zongoraestje (18). — **Kamaraterem:** Darvas Iván estje (8). — **Radnóti Miklós Színpad:** Román költészeti est (7). — **Thália Színház:** Jóból is megárt a kevés (7). — **Vidám Színpad:** Hajrá, magyarok! (7). — **Vígszínház:** Ugyanaz hátulról (7). — **Pesti Színház:** Deficit (7). — **Nagycirkusz:** Nemzetközi artistaparádé (18).

Népszínház: Badacsonytomaj: Varázshegedű (3) — A kör négyszögesítése (7). — **Nagyoroszi:** Egyszál magam (18). — **Lenti:** A harmadik fiú (3) — A tettes ismeretlen (7). — **Csongrád:** Trón alatt a király (3) — Szárkafészek (8). — **Komló:** Az ezred lánya (7). — **Békéscsabai Jókai Színház:** Fehér szerecsen (3) — Bástyasétány 77 (7) — Árnyék (Orosháza — 8). — **Debreceni Csokonai Színház:** Csendesek a hajnalok (7) — Elveszett levél (MK — 7). — **Kaposvári Csiky Gergely Színház:** Pantagleize (f2. 7). — **Győri Kisfaludy Színház:** Haydn—Bartók-művek (7). — **Miskolci Nemzeti Színház:** A búsképű lovag (7). — **Pécsi Nemzeti Színház:** A katonák (7). — Boldog születésnapot (Székszárd — 3). — **Szegedi Nemzeti Színház:** Mesebalett (3) — Sevillai (7) — Jó estét (Kisszínház — 7). — **Szolnoki Szigligeti Színház:** Az elveszett levél (7). — Egy szerelem (Vác — 7). — **Veszprémi Petőfi Színház:** Az árvák (7) — Zenebohócok (7). — **Zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház:** Lány az aszfalton (Keszthely — 3, 7).

HANGVERSENYEK

Zeneakadémia: A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának hangversenye (18). — **Békéscsaba, Jókai Színház:** A Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar műsora (18). — **Pécs, Székesegyház:** A Pécsi Szimfonikus Zenekar hangversenye (18). — **Nyíregyháza, MK:** A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye 7). — **Kalocsa, MH:** A Liszt Ferenc Kamarazenekar műsora 6).

Részletes szereposztás és műsor a Pesti Műsorban!

Jelöltjeink a galoppversenyekre

Csütörtök

1. Jolly (1) — Arány (2) — Rom (3) — Borcsa (6).
2. Borúlátó (3) — Piktor (2) — Kádi (5) — Roxi (6).
3. Will (1) — Árkád (5) — Woodhouse (7) — Goda (10).
4. Hetéra (6) — Eszelős (7) — Futótűz (1) — Lavinia (8).
5. Hunor (1) — Riverside (2) — Szaszsé (3) — Tulaj (7).
6. Polyhistor (7) — Búcsú (6) — Nossza (5) — Mandáns (4).
7. Disszertáció (10) — Aszbeszt (3) — Látomás (1) — Firkás (8).
8. Ravaszdi (3) — Disco (5) — Titkár (8) — Flower (6).

A versenyeket 16 órakor kezdik.

BNV-előzetes

A háttéripar előrelép

Díjazzák az alkatrészeket is

Tudósítónktól.

A jövő héten nyitja meg kapuit a tavaszi BNV, a beruházási javak immár hagyományos szakvására. A kiállított termékek színvonaláról, jellegéről *Juhász Ádám* ipari minisztériumi államtitkár tegnap sajtótájékoztatót tartott. Véleménye szerint — összevetve a tavalyi kínálattal az idei választékot —, néhány pozitív változás ötlik majd elsőként a látogató szemébe. Mindenekelőtt *sokat javult a termékek csomagolása, kivitele — „tálalása".* És ez nemcsak a külcsín ragyogása, hanem többnyire a termék műszaki színvonalának emelkedését is jelzi. A vállalatok nagy része komolyan veszi az innovációt, és aligalig akad olyan kiállított termék, amely változatlan formában kerülne a látogatók elé.

A másik biztató változás, hogy az eddigieknél jóval több részegység, alkatrész, félkésztermék lesz a kiállításon, mintegy jelezve az eddigi végtermékcentrikusság lassú oldódását. Szerencsésnek mondható, hogy ezeknek a termékeknek nagy része jól illeszkedik a meglevő termékstruktúrába, így kialakulhat egy egészséges *háttéripar*, amelynek termékeire támaszkodva könnyebb lesz a végtermékek *katalógus szerinti* tervezése. Talán ennek is köszönhető, hogy a tavalyi 180 ipari kiállító helyett az idén 215 vállalat jön el. A háttéripar komolyabb erkölcsi elismerését az is jelzi, hogy a díjazásra ajánlott termékek között több ilyen alkatrész- és részegység is található.

A prime rate csapásai

1 dollár — 2,78 DM

Az elmúlt hét világgazdasági eseményeinek középpontjában ismét a kamatok emelkedése állt, amely nem kis *izgalmakat és felháborodást* váltott ki szerte a világon. A hét elején az amerikai Manufacturers Hanover és a Chase Manhattan Bank 0,5 százalékkal, tehát 12,5 százalékra emelte a legjobb ügyfeleknek felszámított kedvezményes kamatot, a prime rate-et. Az elmúlt három évben egy félszázalékpontos kamatemelés nem számított különösebb izgalmat kiváltó eseménynek, napjainkban azonban annyira alacsony a világgazdaság „tűrési küszöbe", hogy egy látszatra csekély kamatlábnövelés is kisebb pánikhullámot indít el. S ezen nem is lehet csodálkozni, hiszen minden ország félti a nemrégiben megindult, s még igen gyenge lábakon álló gazdasági fellendülést.

Ám a világot *nem érte meglepetésként* a kamatlábemelés, hiszen a dollár az elmúlt két hétben ismét túlzottan megerősödött, árfolyama május elején háromhónapos csúcsra emelkedett. Négy angol bank egy nappal később ugyancsak alapkamat-emelést hajtott végre, s *emelkedtek a kamatok Svájcban is.* A többi, jelentősebb valutájú nyugat-európai országban pedig *drámai küzdelem kezdődött a hazai valuta árfolyamának védelmére,* illetve a kamatlábak emelésének ideig-óráig való elodázására. Az amerikai bankok akciója ugyanis rendkívüli mértékben megnövelte a keresletet a dollár iránt, hiszen a fölös pénzek dollárban való kihelyezése a magasabb kamatok következtében *kedvező jövedelmet* biztosít.

A dollárvásárlási láz viszont *gyengíti a nemzeti valutákat,* ezért a központi bankok úgynevezett *intervencióra szánták el magukat:* valutatartalékaikból dollárt dobtak a piacra, s ezzel igyekeztek megakadályozni saját valutájuk elértéktelenedését. A nyugatnémet Bundesbank például két nap alatt csaknem *200 millió dollárral igyekezett csillapítani a „zöldhasú" iránti éhséget.* A nemzeti valuták védelmében „bevetett" dollárok azonban általában csak rövid ideig képesek elodázni a kamatemelést, s nem kizárt, hogy ezen a héten ismét több nyugat-európai ország lesz kénytelen végrehajtani a „fájdalmas műtétet", a kamatláb felemelését. Amennyiben ezt nem tennék meg, valutájuk *elértéktelenedése* tovább folytatódna, s ez káros hatással lenne az európai pénzügyi rendszerre. (A hét második felében egy dollár 2,78 nyugatnémet márkával, 1,38 angol fonttal és 8,57 francia frankkal volt egyenlő!)

A prime rate emelését igen kedvezőtlenül fogadta a hivatalos Washington is. Noha a kamatemelést nem a Federal Reserve System (az USA központi bankrendszere), hanem magánbakok hajtották végre, a Fehér Ház a történtekért mégis a FED — szerinte hibás — pénzügyi politikáját okolja. Érthető, hogy fél évvel az elnökválasztás előtt Reagant és csapatát igencsak zavarja a kamatemelés. A választási hadjáratban Reaganék egyik döntő aduja, hogy a kormányzat kivezette a nemzetet a recesszióból, sőt látványos fellendülésnek indult az amerikai gazdaság. *A kamatemelés megtörheti ezt a lendületet és visszaesést okozhat a beruházásokban. Egy lehetséges gazdasági hullámvölgy tehát különösen nem kívántos az elnök számára.*

A kamatok újbóli emelkedése nagy riadalmat váltott ki az adós államok, elsősorban a fejlődő országok körében: növekednek adósságterheik, másrészről viszont csökkenhet a fejlett tőkés államokba irányuló exportjuk. (Ha ugyanis a fejlett tőkés államokban a kibontakozó fellendülés törést szenved, a fejlődők piaci lehetőségei beszűkülnek.)

Számítások szerint a nemzetközi kamatszint *minden 1 százalékos növekedése évente 3,5 milliárd dollárral* (!) növeli az olajban szegény fejlődő országok adósságszolgálatát. A prime rate mostani emelése tehát Argentína esetében 600, Brazília esetében pedig 350 millió adósságnövekedést jelent. Érdemes megjegyezni, hogy a kamatemelkedés minden országot érint, amelynek kölcsöneit úgynevezett lebegő kamatok terhelik, vagyis a kamatok nagyságát a mindenkori amerikai prime rate-hoz kötötték.

A kamatemelés nemcsak növeli az adós országok pénzügyi terheit, hanem *megdrágítja és megnehezíti számukra az újabb kölcsönök felvételét.* Érthető tehát, hogy a legjobban eladósodott államok tragikusnak nevezték az amerikai lépést, s egyúttal még kilátástalanabbnak tartják a „kivérzett" gazdaságuk belátható időn belül történő talpraállítását.

Gonda György
— Szentgáli Péter

Egyforma borítékban

Tévhit a versenytárgyalások körül — Nem mindig a legolcsóbb a legjobb

Tisztesség, üzleti becsület és a játékszabályok betartása — körülbelül ennyi a lényege a közelmúltban megjelent pénzügyminisztériumi irányelvnek, amelyik a *versenytárgyalások* rendszerének alkalmazásához szolgál iránytűként. Első olvasásra szinte magától értetődőnek tűnnek a különböző passzusok: például a versenytárgyalást kiíró cég adjon minden jelentkezőnek egységes, „felségjelzés" nélküli borítékot, különben a külsőből már sejteni lehet a belső tartalmat, legalább 45 nappal előbb jelenjék meg a hirdetmény stb. Mégsem volt haszontalan az 1982-es rendelet kiegészítéseként az általános elveket összefoglalni, mert *két év után még mindig meglehetősen sok tévhit veszi körül a magyar versenytárgyalási rendszert.*

Tóth Barna, a PM vállalati főosztályának helyettes vezetője már a telefonban kiigazított: — Kérem, *én nem ismerek sajátos építőipari versenytárgyalási rendszert,* csak versenytárgyalást *ágazati megjelölés nélkül.*

Azonos helyről startolni

Az 1982-es rendelet szövege valóban csak a versenytárgyalásról beszél, de az már más kérdés, hogy ez eddig szinte kizárólag az építőiparban terjedt el. Érdekes módon gépszállításra, tervezésre, beruházásszervezésre kiírt pályázattal *nemigen lehet találkozni.* Józan ésszel pedig azt gondolhatnánk, hogy a szűkös fejlesztési alapok korában sok megrendelő kapva kap a lehetőségen, ám a valóságban fordított a helyzet. Jó néhány cég megpróbált *hatósági felmentést kérni* a versenytárgyalás „kényszere alól". A 7001-es irányelv II. fejezetének 13. pontja kimondja, hogy a megrendelőé a döntés joga abban, hogy a versenytárgyalás mellőzésének feltételei megvannak-e, tehát felmentést a hatóságok nem adnak ki. Az 1982-es rendelkezés felsorolja a jogcímeket, *mikor lehet eltekinteni* az állami pénzből megvalósuló beruházások, felújítások esetében a versenytárgyalás kitűzésétől — speciális technikai megoldás, csak egyetlen potenciális szállító létezése, honvédelmi, biztonsági érdekek stb. —, de ezt minden esetben a megrendelőnek kell felelősséggel mérlegelnie. A másik tévhit a versenytárgyalással kapcsolatban, hogy elsősorban vagy kizárólag az árak leszorítására hivatott. A versenytárgyalás — írja az irányelv — valamilyen szükséglet kielégítésére alkalmas, ahol a *legmegfelelőbb technikai megoldást, határidőt és árat* kínáló cég nyeri el a megbízást. Tehát, szó sincs arról, hogy a legalacsonyabb árat kínáló cég viszi mindenképpen a pálmát. Ennek ellenére sokan árverésenként tartják számon a nálunk működő rendszert.

— *Nem mindig a legolcsóbb a legjobb* — érvel Tóth Barna. — Jó lenne, ha a megrendelők komplex módon vizsgálnák meg a beérkezett pályázatokat, és az összes tényező figyelembevételével döntenének. Sajnos, az üzleti

etikát is kifogás érheti. A verseny csak akkor hasonlíthat a sportolók küzdelméhez, *ha mindenki azonos helyről startol.* Néhányszor viszont előfordult, hogy az egyik pályázót rendszeresen tájékoztatták a beérkezett borítékok feladójáról, s a tartalmáról. Éppen ezért fogalmaztuk meg követelményként, hogy mindenki *egyforma borítékban* küldje be a pályázatot, és ezeket nyilvánosan, az összes érdekelt előtt egyszerre bontsák fel.

Komolytalan árak

A jelenlegi szabályozás szerint — s ezt számos szakértő vitatja — az ajánlatokat „útközben", az elbírálás időszakában módosíthatják. A többiek feltételeit ismerve már jóval kisebb a pályázók kockázata, és — ez a nagyobbik baj — az ajánlati árak több esetben komolytalanok lehetnek. A félelem jogos, mert például a foghíjbeépítésekre kiírt pályázatra érkezett 22—24 ezer forintos négyzetméterenkénti ajánlat, s riasztó példaként emlegetik az egyik ÁÉV négyzetméterenkénti *40 ezer forintos árajánlatát egy lakótelepi lakás négyzetméterére.* Vagyis, eleve számoltak a licitre. Mint a főosztályvezető-helyettestől megtudtuk, egyelőre nem módosul az 1982-es rendelet idevágó része, de az irányelv legalább felhívja a figyelmet rá, hogy nyíltan, az összes pályázó részvételével kell licitálni, különben jó néhányan hátrányos helyzetbe kerülhetnek.

Az irányelv több bekezdése foglalkozik a versenytárgyalás kiírásának feltételeivel. Fontos szempont a feladat pontos körülhatárolása, a beérkezett ajánlatok nyilvános ismertetése stb. Külön bekezdést szentel az irányelv az ajánlattétel önkéntességének, illetve az érte járó fizetségnek. Miután senkit nem lehet a pályázatra kötelezni — a szerződéskötési kötelezettség jogilag körülhatárolt eseteit kivéve —, ezért az ajánlat kidolgozásáért sem lehet pénzt követelni. A költségek természetesen beépülhetnek az ajánlott árakba, vagy ha az ajánlatok részletes kidolgozását megköveteli a megrendelő cég, akkor jogában áll, de nem köteles térítést fizetni.

Mint kiderült, a Pénzügyminisztérium 7001-es számú irányelve nem konkrét esetekre vonatkozik, hanem általános útmutatást ad. Érdekes módon a szöveg megfogalmazásakor többen arra kérték az illetékeseket, hogy hozzanak létre *valamiféle új jogi formát, előírást a versenytárgyalások lebonyolítására.*

Nem csodaszer

— Ez egy újabb kényszerpályás rendszer kialakítását hozná magával — mondta a főosztályvezető-helyettes —, holott éppen ellentétes a célunk, a szabályozott piac keretei között szeretnénk támogatni, mind jobban elterjeszteni az egyenlőségen alapuló üzleti kapcsolatokat. Miután 1949 óta nem volt nálunk hasonló rendszer, szükségképpen előfordulnak hibák. Ezért tartottuk szükségesnek az irányelveket megfogalmazni.

De a versenytárgyalás önmagában nem általános csodaszer, megfelelő működéséhez a szervezeti, intézményi rendszernek is meg kellene változnia. Amíg monopolhelyzetben levő cégek uralják a piacot, *nem sikerülhet a piaci mechanizmusokat, a versenyt érvényre juttatni.* Intézkedések már e téren is születtek, de nem elégségesek. A további lépéseket a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztésének keretében kell megteremteni. A mai helyzetben sokkal könnyebb az ár- vagy bérszabályozási rendszert módosítani, ami szintén a verseny kialakulásának feltétele, mint szervezeti, irányítási intézkedéseket hozni.

Egyelőre a versenytárgyalás kiírása az *állami* pénzből — kölcsönből, támogatásból — megvalósuló beruházásokra kötelező, de például az OTP a lakásépítésekre (miután a támogatást a vevők és nem a pénzintézet kapja) nem hirdet tendert. Nem csoda, *ha egyre drágábban* épülnek a tízemeletes panelházak, s az idén először több száz lakás nem talált vevőre. Talán a kivitelezők versenyeztetésével a hasonló kudarcokat a jövőben el lehetne kerülni.

A lakáspiac helyzete jó példa a többiek számára, *bármekkora a hiány, a fizetőképes keresletgátat szab az árak emelkedésének, a rossz munkából eredő költségnövekedés áthárításának.*

Lakatos Mária

HORIZONT

Szovjet statisztika a munka termelékenységéről

Az év első négy hónapjában a Szovjetunió ipara 4,9 százalékkal termelt többet, mint az előző év hasonló időszakában. A munka termelékenysége ez alatt az időszak alatt 4,6 százalékkal emelkedett — tűnik ki a Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának szerdán közzétett jelentéséből.

Valamennyi szövetséges köztársaság és ipari minisztériumhoz tartozó vállalat teljesítette az értékesített végtermékre vonatkozó előírásokat. Ágazati bontásban a munkatermelékenység a tavalyi januári-áprilisi időszakhoz képest egyedül a kőolajiparban nem nőtt, hanem 2 százalékkal csökkent.

Az Ekonomicseszkaja Gazeta megállapítja: a munkatermelékenység elért emelkedése nem elegendő az éves vállalások teljesítéséhez. Számos vállalatnál és egyesülésnél nem csökkent a termékek önköltsége, és jelentős elmaradások vannak a szállítási szerződésekben foglalt kötelezettségek teljesítése terén is.

Az ipari termelés alakulása Lengyelországban

A lengyel gazdaság növekedési üteme még nem minden területen tud lépést tartani a terv előirányzataival.

Az ipari termelés az év első négy hónapjában a tavalyi év megfelelő időszakához képest 4,3 százalékkal nőtt, de még nem éri el a tervezett növekedés alsó határát, a 4,5 százalékot. A mezőgazdaságban kedvező jelenség, hogy egészében már alig csökken az állatállomány, sőt a szarvasmarhák száma kis mértékben nőtt.

Továbbra sem sikerül kellőképpen serkenteni az exportképes termékek gyártását. A kivitel — főleg a dollárelszámolású országokba irányuló export — áprilisban is elmaradt a tervezettől.

Az ellátás valamelyest javult, de a boltokba még mindig lényegesen kevesebb háztartási cikk, edény, bútor, fehérnemű, ágynemű érkezik, mint amennyire szükség volna. Nincs szembetűnő javulás a tartós ipari fogyasztásicikk-ellátásban.

Nyereséges a Fiat

Fordulat következett be tavaly az olasz Fiat-konszern autóipari részlegének pénzügyi helyzetében: sikerült véget vetni az öt esztendeje tartó szüntelen deficitnek és a tavalyi év már 47 *millió dollár nyereséget* hozott.

A fordulat elsősorban a tavaly januárban piacra dobott, rendkívül korszerűnek számító Fiat Uno kisautó sikerének köszönhető.

A növekvő eladások a nyugat-európai piaci statisztika első helyére lendítették az olasz autógyárat: a francia Renault-t megelőzve, 14 százalékos részesedést szerzett magának a Fiat.

A közgyűlés vitáiból

A történelmi múlt és a jelenkutatás

A tudomány szerkezetének átalakulása

Részletek Szabolcsi Miklós akadémikusnak A forrásfeltárástól a jelenkutatásig (A nyelv- és irodalomtudományok néhány kérdéséről) című előadásából, melyet osztályelnöki minőségében a közgyűléshez kapcsolódó tudományos osztályülésen mondott el.

Változó világunkban vajon mi a helye azon tudományoknak, amelyek a *történelmi múltat* kutatják, a nyelv, az irodalom, a művészetek alakulásával és lényegével foglalkoznak; tehát a változáshoz képest hagyományosnak mondhatók? Változik-e a hagyomány is, azonos-e tudományágaink funkciója a ma világában? Van-e még funkciója egyáltalán? Valljuk meg: ilyen és ehhez hasonló gondok a tudomány minden művelőjét aggasztják, akár bevallja, akár nem.

Egyrészről bizonyos, hogy a ma világában nő a nemzeti identitással, a múlttal, történelemmel, hagyománnyal foglalkozó tudományágak szerepe. Egyetlen példa: az UNESCO munkájában, programjaiban, vitáiban különleges fontosságot nyer mindaz, ami az újonnan alakuló közösségek önmagukra ébredésének, öntudatának, hagyományteremtésének eszköze lehet. Látványosan előtérbe kerül ilyen szempontból a *latin-amerikai* hagyomány kutatása, de az utóbbi évtizedekben a hagyományosan orientalisztikának nevezett tudományág nemzetközi tudományos és politikai jelentőség tovább növekedett, példa lehet erre az *arab* stúdiumok és a *sinológia* óriási jelentősége. A hagyományos orientalista filológiának régen is nemzetközi tekintélye volt már, ehhez járult újabb időben a marxista történelemszemlélet szempontjából is értékelhető *orientalisztikai* szakkutatások kifejlődése.

Bizonytalanság

Hasonló „felfutás"-ról adhatunk számot az uralisztika területén, vagy más metszetben a középkorkutatás, a reneszánszkutatás, a barokk kutatás műhelyeiben. Jól mutatja a tudományágaink iránti érdeklődés növekedését annak a területnek a helyzete, amelyet Magyarországon *néprajz* címmel szoktunk illetni — ahogyan a Néprajzi Bizottság jelentése rámutat: „a néprajz nemzetközileg változatos képet mutat. Súlya ott nagy, ahol a jelenkori társadalmi kérdésekhez kötődő témákat kutat (antropológiai vizsgálatok), ott a legnagyobb a kutatók számaránya (USA, Nagy-Britannia, Franciaország). Hasonlóan nagy szerepe van a Szovjetunióban az etnikai sokszínűség miatt, nem véletlenül került éppen ott az etnikum a kutatások homlokterébe. A tudományág nemzetközileg jól szervezett, fennáll a dialógus lehetősége a világ minden része között, ehhez vannak megfelelő nemzetközi folyóiratok (a legfontosabb a Current Anthropology)."

Más ágat szemügyre véve: néhány évvel ezelőtt szinte uralkodó volt az elképzelés, hogy a *nyelvészet minden más tudomány alapja, szinte univerzális tudomány lesz.* Ez a vélemény így ugyan *visszaszorulóban* van, de változatlanul nagy az érdeklődés mind az általános, mind az alkalmazott nyelvészet, mind az egyes nyelvek kutatása iránt. A nyelvészet világszerte egyre erősebben összefonódik más fontos kutatási területekkel, a lélektantól a haditechnikáig.

Megőrzött hely, növekvő fontosság — de ugyanakkor és más területeken zavar és kérdőjelek sorozata is — jellemzi a helyzetet. A tudományok iránti *általános szkepszis*, amelynek kiváltója voltaképpen a természettudományok és a közgazdaságtudomány látványos „csődje" átterjedt a mi területeinkre is. Általános bizalmatlanság mutatkozik meg minden általánosítással, minden törvényszerűség megfogalmazásával szemben, a tudományos eredmények érvényességi körét is kétségbe vonják. Különösen érezhető ez a szkepszis a kultúra objektivált termékeivel, a művészettel, az irodalommal foglalkozó tudományágakban. A kultúra átalakulása szinte készületlenül érte művelőiket, a tömegkommunikáció és tömegkultúra jelenségeire kevés az érvényes értelmezés. A hagyományosan vizsgált területek kutatása meg egyre inkább specializálódik, a *kutatók többsége részterületek részleteit látja már;* talán nem is akarja az egészet szemlélni; innen is a tudományágak belső bizonytalansága, *funkcióvesztési érzete.*

Látószög változás

Tudományágaink egy részében az utóbbi években megindult *a jelenkor* kutatása. Már addig is több kísérlet történt a szinkron és diakron módszerek közelítésére, a két időbeli nézőpont együttes alkalmazására. Új fejlemény, hogy a diakron vizsgálatok felső időhatára kitolódott, szinte a jelenig, egy sor tudományágban programmá vált a jelen, illetve a közelmúlt tudományos feldolgozása, értékelése, bemutatása, tehát olyan pontok megragadása, ahol a szinkrónia és a diakrónia szinte egybeesik. Természetesen a kérdés nem mindenütt merülhet fel (klasszika-filológiában vagy uralisztikában értelmetlen is a feltevése). Ugyanakkor a jelenkor kutatás telve van módszertani, sőt közvetlen *politikai következményekkel,* buktatókkal is. Ha a jelenkoron az utóbbi 40 évet értjük, akkor ez szinte természetes. Jellegzetes és nagy vihart kiváltó példa erre a magyar irodalomtörténet-írás helyzete.

Az Irodalomtudományi Bizottság anyagából idézek: „A jelenkor kutatás problémái nagyrészt *nem tudományos, hanem politikai eredetűek.* Ismeretes, hogy az élő irodalom, illetve az irodalmi élet a politikai pótcselekvés részévé vált (akárcsak az ötvenes években, úgy ma is), aminek kettős következménye van. Egyrészt az ott felvetődött politikai, társadalmi, gazdasági stb. problémák nem a maguk természetes közegében tárgyaltatnak, felvetőik nem szembesülnek a megfelelő kérdéskör szakértőivel. Másrészt az ebből fakadó feszültség megnehezíti a sajátosan irodalmi problémák végigvitatását is. Ha ettől a bonyolult helyzettől eltekintünk, akkor az élő irodalom kutatásáról a következőket mondhatjuk. Igen fontos szerepet töltött be a jelenkor kutatásában *A magyar irodalom története 1945—1975* című monográfia már megjelent I. és IV. kötete. Ugyanakkor ennek a monográfiának a megjelenése olyan problémákat hozott felszínre, amelyekkel a további kutatásoknak is számolniuk kell. Közülük talán a legfontosabb az *50-es évek irodalmának* értékelése, pontosabban az a kérdés, hogy ennek a korszaknak az irodalmát, irodalmi életét a *folyamatosság vagy a diszkontinuitás jegyében* értékelje-e a feldolgozás. Ezt a kérdést nagyon élesen vetette föl a kézikönyv első kötetét fogadó kritikai vita ...

A kézikönyv szerzői olyan kérdések eldöntésére kényszerültek, amelyeket ez ideig még *nem tisztázott* kellően a politika-történeti vagy művelődéstörténeti szakirodalom. Ilyen kérdést jelent az 1953—1956-os időszak árnyaltabb értékelése, illetve magának az 1956-os eseménynek a tudományosabb értékelése is."

Erőteljesen folyik a *jelenkor kutatása a zenetudományban, a néprajzban* (erről külön előadást fognak hallani). A nyelvészet nagy vállalkozásainak egy része pedig a mai magyar köznyelv, a mai magyar beszéd, a regionális nyelv földolgozására irányul.

A jelenkor kutatása természetesen nemcsak politikai problémákat vet föl, hanem sajátosan módszertaniakat is. *A rövidülő látószög,* az egyidejű folyamatok megragadásának problémája különleges kérdés. A szemünk előtt zajló folyamatok leírása és értékelése nem azonos a múlt folyamatainak leírásával. A rövid, sőt nagyon rövid tartam belső problémái bukkannak itt fel, különösen akkor, ha a kutató arra törekszik, hogy a rövid időtartamot mégis egy hosszabb folyamat részeként lássa.

Területünk másik jelentős fejleménye az utóbbi évtizedekben a *tudományágak határainak elmosódása,* a határterületeken *új tudományágak* képződése és ily módon voltaképpen a XIX. században kialakulni kezdett és a XX. században kiformálódott tudományági struktúra további átalakulása. Eddigi tudományágaink mögött pedig felsejlenek már az új kategóriák; egyre határozottabban a szélesen értelmezett *művelődéstörténet,* a *kulturális antropológia,* az *emberi kommunikáció jelen és múlt állapotát vizsgáló új szerkezetű tudomány* vagy más oldalról: egy kitágított, komplex és *sokoldalú történettudomány* bontakozik ki.

Itt is meg kell jegyeznem, hogy ez *az összeolvadás és alakulás egyáltalán nem problémamentes.* Hogy csak egyetlen nehézségre utaljak, a 150 éve kialakult tudományágak kifejlesztették saját fogalomrendszerüket és saját terminológiájukat. Ezek egyszerű egymás mellé tétele még *nem jelent* természetesen *új tudományos minőséget;* gyakran ütköznek is a nézőpontok, igazi szintézis helyett eklektikus megoldásokra jutva. Mégis valószínűleg tovább folytatódik majd a kettős folyamat, a diszciplinák módszertani megerősödése, elméleti megalapozása, finomodása, — és ugyanakkor újak megjelenése a határterületeken, új összefoglaló kutatási területek és megközelítési módok kialakulása.

Teljesítményeink

Végül: azt szoktuk mondani, hogy idehaza csökken a presztízsünk, külföldön viszont nő. Így van-e, ez? Visszatérve a kiinduló kérdéshez, beleszólunk-e a világ tudományosságának kórusába, tudományágainknak van-e nemzetközi tekintélyük, vannak-e világszerte számontartott eredményeink? Erre a kérdésre is csak nagyon közelítően lehet válaszolni. Eredményeink egy része kétségtelenül saját tárgyunk leírásából származik. Tehát a *világ tudományosságának közkincséhez a magyar fejlődés, a magyar múlt, a hagyományok és a jelen magas szintű elemző értékelésével járulhatunk hozzá.* A magyar nyelvtudomány és a magyar nyelv leírása példát mutathatott arra, hogyan érvényesül ez az elv, hogyan gazdagítja a magyar nyelv paradigmája a nyelvtipológiát, az általános nyelvészetet.

Más részről, ha valamilyen sajátosan új módszert, új megközelítést dolgozunk ki, akkor az is hozzá tud járulni a világ tudományosságának közkincséhez. Úgy hiszem, ez történt az *orientalisztikában a társadalmi formák fejlődésére* vonatkozó felismerésekkel; vagy a már *budapesti iskolának* nevezett magyar *összehasonlító irodalomtörténeti kutatással, a zenetörténet,* utóbb a *zene-elmélet* marxista esztétikai alapozású, ugyancsak *budapesti iskolájával* —, a *Közép-Ázsiára* vonatkozó kutatás — s folytathatnám a sort.

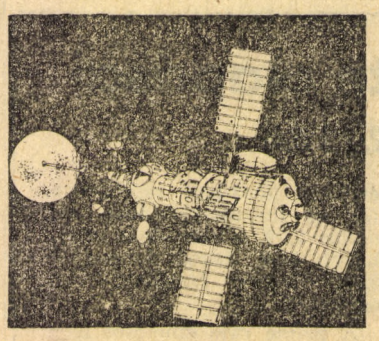
De az egyszer kivívott helyet megtartani nehéz a ma tudományos terén is kibontakozó versenyben, a tudományágaknak bevezetőmben jelzett szédületes mennyiségi fejlődése idején. Óvatosan, és reálisan kell tehát valódi helyünket megítélni, ugyanakkor keményen meg kell küzdeni érte. Elsősorban igazi tudományos teljesítményeink, értékeink emelnek mellettünk szót.

Távközlési világnap, 1984

„Ócskavastelep" az Indiai-óceán felett

Május 17-e minden évben a távközlés világnapja. A Nemzetközi Távközlési Unió e napra minden évben kiad valamilyen jelszót. Az idei jelmondat: Táguló horizontok.

— E jelszót a lehető legszélesebb jelentésében kell értelmezni — mondja *Lajtha György,* a műszaki tudományok doktora, a Posta Kísérleti Intézetének tudományos igazgatóhelyettese. — A távközlés célja, hogy egyrészt *műszakilag* tágítsa a horizontot, vagyis mind messzebbre és messzebbről láthassunk-hallhassunk. Másrészt pedig, hogy a kommunikáció minden módját felhasználva — a telefontól az űrtávközlésig — *szélesedjék az emberek látóköre,* gyarapodjék műveltsége. A két aspektus természetesen *elválaszthatatlan* egymástól. A kultúra terjedésében, s főleg terjedése *demokratizálódásában* felbecsülhetetlen szerepe van a modern médiumoknak. S e közegek igen nagy szerepet játszanak a

béke megőrzésében is. Ha a népek megismerik egymást, akkor jobban szót értenek, nem tartanak egymástól.

— A hírközlés ma már széles körűen alkalmazza az űrkutatás eredményeként megszületett távközlési műholdakat. Manapság azonban egyre gyakrabban esik szó a műsorszóró műholdakról is. Egyáltalán, mi a különbség a kettő között?

—A különbség *műszakilag* nem túl nagy. Mindkét esetben arról van szó, hogy a föld felszínén kisugárzott jeleket a műholdra irányítják, amely ezeket felerősítve továbbítja ismét a föld felszínére. A legtöbb ilyen műhold *geostacionárius pályán* mozog, körülbelül 36 ezer kilométer magasságban. Az e pályán levő objektumok keringési ideje nagyjából megegyezik a Föld forgásának a periódusával, tehát ahogy a Föld forog, a hold majdnem úgy viselkedik, mintha *„oda lenne szögezve" az égboltra.*

— Azt mondta, hogy „nagyjából", meg hogy „majdnem". Vagyis a műhold valójában nincs odaszögezve ...

— A távközlési műholdak helyét általában *egy kőbkilométer* pontossággal határozzák meg. Automatikus földi állomások gondoskodnak arról, hogy az eszköz mindig ebben a képzeletbeli kockában maradjon. Ha a műhold elmozdul, akkor kicsiny rakétafúvókái begyújtásával visszaterelhető a kívánt pályára.

— Ez azt jelenti, hogy a berendezés végeredményben csak addig használható, amíg a pályakorrekcióhoz szükséges üzemanyag tart?

— Igen. Egy-egy műhold átlagos élettartama körülbelül hét év. Ez idő alatt azonban rendszerint nem egy berendezés tartózkodik az adott körzetben, hanem *kettő.* Mert bármilyen megbízhatóak is ezek az eszközök, mégis előfordulhat valamilyen *üzemzavar.* Ezt azonban a nézőnek, a hallgatónak *nem szabad észrevennie.* Ilyenkor, amíg kijavítják a hibát, automatikusan a *tartalékműhold* lép üzembe. Ha a hiba javíthatatlan, akkor pedig azonnal útnak indítják a kilövőállásban *menetkészen várakozó tartalék műholdat.* Tehát ismét két eszköz lesz a kívánt helyen.

— S milyen sors vár a tönkrement berendezésre?

— A Föld, a Hold és a Nap bonyolult egymásra hatása következtében ezek a műholdak *valahol az Indiai-óceán felett gyűlnek össze,* s ha egymásnak nem ütköznek — aminek kicsi a valószínűsége —, vagy egy meteor telibe nem találja őket — ez is valószínűtlen —, akkor ez a *sajátságos „ócskavastelep"* gyakorlatilag az idők végezetéig forog a Földdel együtt.

— Térjünk vissza a távközlési és a műsorszóró műholdak közötti különbséghez ...

— A telefonbeszélgetések, a rádió-, illetve tévéközvetítések egy *párhuzamosított nyalábban* jutnak el a műholdra, s az a nyalábot *ugyancsak párhuzamosan* vetíti a *speciális* vevőkészülékre. Ilyen adó-vevő készülék van Magyarországon is, Taliándörögdön. A *műsorszóró* műholdak által kisugárzott nyaláb ezzel szemben *nem egy vagy több speciális vevőkészülékre irányul, hanem egy meghatározott területen bárhol fogható.* A vételhez egy úgynevezett *tányérantenna* szükséges. Ez *paraboloid fémtükör,* amely a felfogott mikrohullámú sugárzást fókuszába sűríti, oda, ahol a *vevődióda* található.

— Manapság egyre többet hallani a tévézés ezen új formájáról. Hogyan áll terjedése?

— *Rendszeresen* sugárzó műsorszóró műholdat *még nem* helyeztek üzembe, de már van négy-öt berendezés, amelyek kísérleti adást sugároznak.

— Vehető ez az adás Magyarországon is?

— Elvileg igen, gyakorlatilag nem. A vételnek ugyan műszaki akadálya *nincs,* de a műhold adásai *kódolva vannak,* mert még nincsenek tisztázva az ezzel kapcsolatos jogi kérdések. Így csak az veheti a kísérleti adást, aki előbb *megveszi a kódot is.*

— Magyarán: nincs sok értelme külföldről tányérantennát beszerezni, mert úgysem használható. Menynyibe is kerül most egy ilyen antenna?

— A fejlett országokban *nem többe, mint egy szines tévé.* Ennek ellenére *nem hiszem,* hogy az egyedi tányérantenna — eltekintve néhány távoli, a világtól elzárt településtől — valóban elterjedne. A fejlődés valószínű útja: inkább *a nagyközösségi antenna* lesz. Egy-egy város, kerület, lakónegyed antennája veszi majd az adást és továbbítja a lakásokba — *kábelen.* Ez nemcsak olcsó megoldás, de eleget tesz a *környezetvédelmi szempontoknak* is.

— Világos, hogy miért délre, hiszen a hold az Egyenlítő fölött van. De miért nyugati irányba? Hiszen a szocialista országok is tervezik ilyen műhold felbocsátását ...

— *Az is tőlünk nyugatra lesz!* Éppen úgy, mint a már működő távközlési műholdak. Erre azért van szükség, mert ha a hold éppen a mi hosszúsági körünkön tanyázna, akkor *a vételszünet már este 11 óra körül, tehát még kihasználható időben kezdődne.* Amint ugyanis a hold a Föld árnyékába kerül, a napelemek nem szolgáltatnak energiát. Ha a berendezés a vételi körzettől *kissé nyugatra* található, akkor a vételszünet a hajnali órákra, vagyis a *holtidőbe* esik.

— A nagyközösségi antennák használata azonban Magyarországon nem hangzik túl biztatóan. Hiszen az általuk vett jeleket kábel továbbítja, s amint ez sajnos közismert, az országnak nagyon gyér a kábelhálózata. S az ember arra gondol, ha már kábelt fektetnek le, akkor az inkább telefon legyen, mintsem tévé. Továbbá, hogy ez esetben megint azok járnának rosszul, akik lakáshelyzetüket saját maguk oldják meg, s nem lakótelepen, hanem kisebb házakban laknak ...

— Kétségtelen, hogy a telefon fontosabb, de az is igaz, hogy a műsort közvetítő kábel olcsóbban, egyszerűbben fektethető le. Az ön által említett igazságtalanság feloldása ugyan nem műszaki feladat, de a megoldáshoz *talán valamelyest hozzájárulhatnak a mérnökök is.* Intézetünkben is folynak olyan kísérletek, hogy *egyazon kábelen futhasson a műsor és a telefon is.*

Zádor Erika

Európa védekezik, de...

Az IBM-szindróma

A már fogalommá vált International Business Machines nem csupán az Egyesült Államokban tett szert vezető szerepre, „idegen pályán" is biztosan vezet. A nyugat-európai piacon a statisztikák szerint az IBM előnye versenytársaival szemben *behozhatatlan.* A cég tavalyi forgalma kontinensünk nyugati felében mintegy *10 milliárd dollár volt,* a listán utána következő Olivetti és Siemens egyenként mindössze 1,3 milliárd dollárnyit értékesített. Az amerikai rivális fölénye más szempontból is megmutatkozik. A Közös Piac minden tagországában *jóval többet ad el, mint hazai versenytársai, annak ellenére, hogy azok egy jó darabig kormányuk támogatását élvezhették.*

Érdemes felidézni: a hetvenes években még nem volt ilyen kedvező az IBM helyzete. Otthon az igazságügy-minisztérium által a trösztellenes törvények értelmében indított per fenyegette szétdarabolással, a világpiacon pedig a kisebb japán és USA-cégek hódították el vevőit. A konkurrencia ugyanis sikeresen megvalósította, hogy gépei ugyanazt nyújthatták, mint az IBM több éves modelljei, azonban — *olcsóbban.* Atlantában azonban nem hagyták annyiban. A társaság *10 milliárd dollárt* ruházott be, és ezzel ismét *„állva hagyta" versenytársait.*

Nyugat-Európában azonban az IBM termékeinek piacra jutását zavarta, hogy az EGK és a GATT szabályai *megengedték* a nagy volumenű kormánybeszerzéseknél a verseny korlátozását. A cég tehát gyakorlatilag ki volt zárva a központi pénzért menő rendelésekből, és azokat — akár drágábban is — egy hazai érdekeltség kaphatta. 1981-ben azonban a keretek megváltoztak. Az International Business Machines ettől kezdve *teljes jogú* részvevőként indulhatott az állami szektor tenderjein, és az adatok szerint nem is végzett sikerek nélkül. Franciaországban például az állami pénzből történő vásárlások *40 százalékát sikerült megszereznie.* A soron következő cél a jelentős informatikai projectekben való részvétel, a távközlési piac meghódítása. Ennek megfelelően szállít az atlantai cég számítógépeket a nyugatnémet teletext-programhoz, illetve vesz részt (a British Telecommal együtt) Angliában a bankszolgáltatások elektronizálásában.

A piacon gyakorlatilag monopolhelyzetben levő vállalatnak persze *sok pénzébe kerül, hogy a közvéleményben megfelelő* (mármint hogy neki megfelelő) *képet alakítson ki magáról.* Ezt a célt szolgálja, hogy a vállalat az egyes országokban igyekszik tekintélyes és befolyásos embereket megnyerni. (A jelenlegi francia tervezési miniszter például 26 évig volt az IBM alkalmazásában, mielőtt átlépett volna kormányszolgálatba.) Ügyelnek a tengerentúl arra is, hogy ne érhesse őket olyan vád, miszerint a helyieknek nem nyújtanak munkaalkalmat. A cég nyugat-európai fizetési listáján mintegy *100 000 ember van, közülük talán, ha néhány tucatnak van amerikai útlevele.*

Úgy tűnik azonban, hogy azért mégsincs minden rendben. A Közös Piac bizottsága négy éven keresztül vizsgálta a cég nyugat-európai tevékenységét, és a *hírek szerint most már hamarosan vádat emelnek ellene. Brüsszeli kiszivárogtatás szerint az IBM visszaélt piaci súlyával, és megsértette a versenyre vonatkozó szabályokat akkor, amikor új számítógépeiről csak azok tényleges kiszállításával egy időben volt hajlandó információt adni.* A konkurrens kisebbek így nem tudtak felkészülni rá, hogy a géphez saját kisegítő egységüket ajánlhassák, a tengerentúli óriás így e tekintetben is előnyre tett szert.

A bizottság véleménye valószínűleg az lesz, hogy az IBM *köteles új termékeiről már akkor részletesen tájékoztatni a piacot — így a versenytársakat is —, amikor azokat reklámozni kezdi és rendeléseket vesz fel. Nem* csekély fenyegetést jelent tehát az a lehetőség, hogy Brüsszelben az IBM-et esetleg vétkesnek találják, és *elmarasztalják a verseny korlátozásának* bűnében. Legalább ekkora gondot okoz azonban az amerikai óriásnak, hogy tizenkét nyugat-európai versenytársa most egyesíteni próbálja erejét, hogy sikeresebben küzdhessen az IBM piaci fölénye ellen. Az ICL, Siemens, Philips, Olivetti, Thomson és társai ugyanis *abban állapodtak meg, hogy termékválasztékukat „szabványosítják."* Programjuk végrehajtása után tehát az egyikük által készített kiegészítő *minden további nélkül csatlakoztatható* lesz bármely másik cég számítógépéhez és fordítva. Az elképzelés szerint így *megteremtődne az egységes nyugat-európai számítástechnikai bázis,* és ez — nagyságrendjénél fogva — már talán könnyebben vívhatna meg a tengerentúli konkurrenciával.

Az IBM nyugat-európai működésére sajátos módon saját kormánya jelenti a harmadik veszélyforrást. A washingtoni exportellenőrző intézkedések a közelmúltban arra késztették a céget, hogy levélben figyelmeztesse klienseit: az USA hatóságainak megfelelő jóváhagyása nélkül *a megvásárolt számítógépet nem vihetik át más városba, és nem is adhatják bárkinek használatba.* Egy előkészítés alatt levő rendelkezés szerint pedig az IBM-nek *több ezer vásárlóját kellene nyilvántartásba vetetnie.* Márpedig senki sem szerepel szívesen különféle — ráadásul még nem is hazai — hatóságok dossziéiban. Lehet, hogy amit a versenytársak nem tudnak elérni — az IBM piaci súlyának mérséklése — az a washingtoni kormánynak „sikerül"?

Gonda György—Szentgáli Péter

A szén jövője

Tudományos tanácskozás

Kapolyi László megnyitója

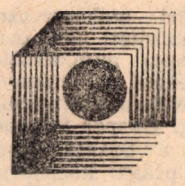
Az Ipari Minisztérium rendezésében hétfőn háromnapos tudományos tanácskozás kezdődött Budapesten, a TOT Oktatási Központjában a szén jövőjéről, a világ még több száz évre elegendő szénkincsének gazdaságos hasznosításáról. A tudományos találkozón tíz ország világszerte ismert szakértői vesznek részt.

Kapolyi László ipari miniszter nyitotta meg a tanácskozást. Hangsúlyozta, hogy Magyarország energiafogyasztásának mintegy 50 százaléka importból ered, ezért fontos feladat a nemzetközi munkamegosztás fejlesztése, ám nemcsak az importbeszerezések, hanem a legújabb tudományos és műszaki eredmények hasznosításának érdekében is. Rámutatott arra, hogy az utóbbi időben különösen előtérbe került a szén komplex hasznosítása. Bővül azoknak a műszaki eljárásoknak a köre, amelyek lehetővé teszik, hogy jó hatásfokkal állítsanak elő szénből gázenergiát, cseppfolyós fűtőanyagokat, üzemanyagokat, vegyipari alapanyagokat, s egyúttal a melléktermékeket és a hulladékot is felhasználják. Az ilyen fontos fejlesztési eredmények meghonosításához nyújt segítséget ez a tudományos tanácskozás, de a tapasztalatcsere nem egyoldalú, hiszen a magyar kutatók és a szakemberek is beszámolnak több olyan korszerű eljárásról, amelyet partnereik is eredményesen alkalmazhatnak külföldön.

A háromnapos tanácskozáson több mint 20 külföldi és hazai szakember előadását vitatják meg a találkozó részvevői. *(MTI)*

Komputeriáda

A Primo kihívása – A számítástechnikáról, a BNV ürügyén

Vegyes érzelmekkel szemlélheti az ember a BNV számítógép-kínálatát. A hazai szakvállalatok anyait-apait beleadva, kirukkoltak néhány újdonsággal. A gazdasági munkaközösségek azonban — néhány kivételtől eltekintve — távolmaradtak, a szakma „krémjét" képviselő nyugati cégekről már nem is beszélve. Így a BNV számítástechnikai része inkább csak belterjes kiállítás maradt, s nem nemzetközi seregszemle. Arról azért képet kaphatunk, hol tart a magyar számítógépgyártás, -fejlesztés, mire lehet(ne) már ma is képes...

„Ha az itt látható gépek a boltokban is megjelennének, akkor ez lenne 'a Kánaán" — mondta el véleményét az egyik fiatal szakember. S ezzel a megjegyzésével nem állt egyedül. A kiállítókkal, szemlélődő látogatókkal folytatott beszélgetések visszatérő refrénje volt ez a mondat: *„Mindenből lehet egy darabot építeni, a szükséges alkatrészek akár zsebben behozhatók az országba. A sorozatgyártás a lényeg..."*

Az elmaradás években

A gyártók fogadkoznak, rövid határidős szállítást ígérnek. Csakhát... Van, aki a rövid határidőt csupán a jövő évtől kezdi számolni. Másutt — és ez sem ritka gond — *az alkatrész-ellátás a legfőbb akadály.* A prototípus és néhány darab nagyrészt tőkés alkatrészekből még csak összeállt — sorozatgyártáshoz azonban ez meglehetősen labilis háttér. Kérdéses, milyen szocialista importra nyílik majd lehetőség, s hogy a hazai alkatrészháttér mennyiben erősödik meg a jövőben. Egyébként a készterméket-gyártók a sokszor *aránytalanul magas árat* is az alkatrészek rovására írják. Nemcsak kevés van belőlük, az is szegényes választékban, a követelményeknek nem mindig megfelelő színvonalban — de drágák is. *A nemzetközi árszintet nemegyszer többszörösen meghaladják.*

Így amikor arról esett szó, hol tart a magyar számítógépgyártás, többen hasonlóképpen vélekedtek. A mikroszámítógépek elmaradását a nemzetközi élmezőnytől *2—4 évre teszik,* ám ami az alkatrészkínálatot illeti, ott 5—8 éves hátrányt emlegetnek. Lehet, persze, hogy ez csupán a végtermékgyártók véleménye...

De *nézzük a részleteket* a teljesség igénye nélkül. A személyi számítógépek kellemes csalódást okoznak a látogatóknak. Minden, magára csak egy kicsit is adó számítástechnikai cég kifejlesztett egy ebbe a kategóriába tartozó masinát, vagy éppen licencet vett, kooperációt kötött a gyártásra. Az SZKI *Proper 16/a* nevű számítógépe a vásár nagydíját is elnyerte. A SZÁMALK standján óriási érdeklődés kíséri a *Transmic—8* nevű gépet, amelynek legfőbb előnye és újdonsága, hogy hordozható, így bárhol és bármikor használható. Az ugyancsak itt látható *Janus* prospektusa szellemesen határolja be e személyi számítógép használati körét: „Hetente jelennek meg újabb és újabb mikroszámítógépek a hazai piacon. Úgy hirdetik őket, hogy alkalmasak mindenfajta adatfeldolgozási, ügyviteli, műszaki-tudományos feladat megoldására. Ne tévedjünk, a Janus professzionális személyi számítógépcsalád nem tartozik ezek közé. *Nem egy a sok közül.* A KFKI és a SZÁMALK a vállalatirányítás, az igazgatás, a kereskedelem, a mezőgazdaság professzionalistái számára fejlesztette ki..."

A Videoton standján a *VT 16* sorolható ebbe a kategóriába, az MTA SZTAKI-nál pedig a *Syster* és a *Varyter* nevű gépek. E felsorolás sejteti: *gazdag a kínálat ebben a kategóriában.*

Csakhogy a felsoroltak mind, egytől-egyig *professzionális* személyi számítógépek, azaz *nem az egyén, a család,* s esetleg az iskola szerényebb igényeihez, s pénztárcájához igazodnak. Gazdálkodó egységeknek — vállalatoknak, intézeteknek, gmk-knak, tsz-eknek — kínálnak választási lehetőséget, helyenként a nemzetközi színvonalnak megfelelő szoftver-kínálattal, szolgáltatással. Vagyis *az elektronika forradalma a vállalatokat már elérheti* — ha ők is úgy akarják. Az egyén azonban nehezebb helyzetben van. Több százezer forintot nehezen tudna számítógép-beszerzésre fordítani, meg aztán mi-

nek is. A felsoroltak *túl jók lennének házi használatra.* Egyszerűbb, igénytelenebb masina is megtenné, nagyságrenddel olcsóbban.

S mivel ilyen olcsó, házi használatra szánt gépekből a vásár ailg-ailg kínál valamit, az egyik kiállítót *szabályos roham* kíséri a nyitás napjától. Az MTA SZTAKI standján állította ki a Microkey társulás a *Primo* otthoni számítógépet, amelyből — remek reklámfogásként — minden délután kisorsolnak egyet. A tervek szerint a Primo három típusából még az idén *háromezret gyártanak,* s az ígéretek szerint a legkisebb 11 500 forintba kerül, de a legnagyobb ára is 20 ezer alatt lesz. Ilyen kategóriájú és árú magyar gép még nincs a belföldi piacon. (A legkisebb a Sinclair Spectrum számítógéphez hasonlítható teljesítményű, de színes nyomtatásra nem alkalmas.) A Primo kifejlesztői — akik egyébként „civilben" a SZTAKI munkatársai — egy évvel ezelőtt láttak munkához. Szép csendben fejlesztették, megszervezték a sorozatgyártást — *a BNV idejére időzítve a reklámcsúcsot — elkezdték propagálni* a terméket. Minden, előre elhatározott, kidolgozott tervek szerint történik. Csupán *egyetlen ponton csúszott hiba a számításba:* a vásáron már árulni akarták a gépet, de ez nem sikerült... Ezzel együtt a Primo jelentős változásokat indíthat el a belföldi számítógép-piacon: az eddig oly magas árakat — például az iskola-számítógépeknél — ilyen konkurrencia mellett bizonyára nem lehet tovább fenntartani. Egyelőre azonban *a szakma hitetlenül nézi* a Primo körüli „csinnadrattát". „Igérni mi is tudunk — mondta az egyik kiállító —, de kérdéses, hogy a 20 ezer alatti árral nem lesz-e veszteséges ez az egész üzlet?!"

A Videoton megteheti?

Bizonyára egyértelműbb lenne a Primo sikere, s az ára, ha nem lenne még *fehér holló,* ha nem egyedül kellene szembenéznie a kételkedők — s talán gáncsoskodók? — jelentős hadával. Ha több hasonló árú otthoni számítógép is piacra kerülne... Igaz, hogy a Personal Agroelektronikai Gazdasági Társaság Aircomp 16 személyi számítógépe szintén 20 ezer forint alatti áron kapható, ám az évi 300 darabos nagysággal nem lehet igazi versenytárs az árcsatában. „En legalább 80 hasonló gépéről tudok — említette az egyik számítógépes szakember —, a piacra ezekből azonban csak elvétve jut. Nincs hozzá alkatrész, sorozatgyártáshoz nem lehet »zsebimportból« fedezni a szükséges mennyiséget..."

A megvívandó harcban *segítség lehetne,* ha a Videoton másik slágere, *a tv-komputer* még az idén picra kerülne. Erre azonban semmi esély, *a gyártók a jövő év második felében akarnak „berobbanni".* Húszezer forint alatti árral, évi tízezres nagyságrendben. A Videotonnál szintén úgy vélik, az ő megjelenésük *nagy kihívás lesz a ma még túl drága iskolakomputernek.* Szentül hiszik, hogy bár lemaradtak erről az üzletről, kissé későn ocsúdtak rá, milyen „bomba" lehetőség rejlik a személyi, otthoni számítógépekben, azért még *nem xeszett el semmi.*

Tulajdonképpen meghökkentő a Videoton álláspontja — ugyanakkor érthető is. A számítástechnikában Magyarországon ő a *nagyhatalom,* a teljes export 70 százaléka az ő számítástechnikai eszközeiből származik. S ha csak a tőkés kivitelt nézzük, e termékcsaládból 90 százalékos részesedést mondhat magának. Érthető hát a kényelem, a ráérős fejlesztés, gyártás. Most sem tudnak elég számítógépet gyártani, az igények meghaladják a lehetőségeiket. Csakhát: a másik oldalon ott kell, hogy legyen a *presztízs.* Ha valóban a Videoton a számítástechnika itthoni nagyhatalma, akkor nem kellene a fejlesztésekben, újdonságokban, gyorsaságban is annak lennie? Úgy látszik nem. *Biztos a dolgában: az üzlet a jövő évben is megvárja...*

Az összehasonlítás elmarad

Talán kicsit *sötétebbre sikeredett a kép?* Az is eredmény, ha már megmozdult valami. Ha legalább professzionális személyi számítógépekből nagy a kínálat — a vásáron. A legfejlettebb technika ezen a téren úgyis tilalmi listán van, azaz a tőkés gyártók nem szállíthatják a szocialista országokba. Akkor minek is jönnének el, mit mutatnának be?!

A hiányérzet azonban ettől még hiányérzet marad, még akkor is, ha például az IBM kiállította személyi számítógépét. Egy nemzetközi szakvásár — ha igazán színvonalas — feltételezi a szakma legjobbjainak a jelenlétét. Akkor lenne igazán lemérhető, hol is tart a magyar ipar...

Persze, azért tételezzük fel, a hazai szakemberek követik a műszaki-technikai fejlődés irányvonalát. Tételezzük fel, hogy a lehetőségekhez mérten csökkenteni kívánják a lemaradást. Tételezzük fel, hogy a mikroszámítógépekben — a nagyokban korábban is jobban álltunk — csak 2—4 éves a lemaradás. Így nem vethetünk semmit a gyártók szemére. Az alkatrészháttér? Itt *egy ország egyedül nem boldogulhat.* Ha valahol, hát ebben *óriási sorozatra van szükség* — különben az ár mindig a világpiac árai fölött marad. S akkor hiába a kritika, hogy túl drágák a magyar gépek... A szocialista országok piaca kellő sorozatnagyságot biztosíthat, s mint ahogy néhány kiállító elmondta, *az együttműködés elmélyítése jelenthetné* a megoldást, a stabilabb alkatrészhátteret. „A számítástechnikával itthon idáig csak hobbiból lehetett foglalkozni — említette egy cég számítástechnikai tanácsadója. — *Most kezd az üzlet beérni.* Forintosodni. Nyugaton már régóta így van, nálunk a nyolcvanas évek elejétől gyorsult fel ez a folyamat..."

KOCSI ILONA

120 felszólaló Budapesten

KISZ-küldöttgyűlések országszerte

Fejti György beszéde

Vasárnap a Fővárosi Pataky István Művelődési Központban a budapesti KISZ-bizottság beszámolójának megvitatásával folytatódott, majd a vezető szervek megválasztásával befejeződött a KISZ budapesti küldöttgyűlése.

A tanácskozás második napján felszólalt *Fejti György*, a KISZ Központi Bizottságának első titkára. Rámutatott az ifjúságpolitika megújítását is szolgáló viták jelentőségére, s annak fontosságára, hogy az ifjúság társadalmi, politikai aktivitásának kibontakozásához váljék minél szélesebbé a cselekvési lehetőség. A fiatalok tevékenyen járulnak hozzá a társadalom céljainak eléréséhez, a KISZ tehát nem kiváltságot kér, hanem a társadalmi igazságosság érvényesítését szorgalmazza, amikor a lakáshelyzet érzékelhető javításáért, a gyermekneveléssel összefüggő társadalmi juttatások értékének megőrzéséért, a lehetőségek szerinti növeléséért és más, az ifjúságot az átlagosnál jóval érzékenyebben érintő társadalmi probléma megoldásáért küzd. Az ifjúsági szövetség feladatairól szólva a KISZ KB első titkára hangsúlyozta: az eddigi kísérletek tapasztalatai azt igazolják, hogy bátrabban kell keresni az új utakat, módszereket a mozgalmi munkában.

A másfél napos vitában csaknem 120-an fejtették ki véleményüket, s többen írásban nyújtották be észrevételüket, javaslatukat. Az eszmecsere tapasztalatait Tarcsi Gyula, a KISZ budapesti bizottsága első titkára összegezte.

A tanácskozás befejező részében a küldöttgyűlés megválasztotta a KISZ Budapesti Bizottságának 21, és pénzügyi ellenőrző bizottságának 13 tagját. A KISZ budapesti bizottsága megtartotta első ülését és megválasztotta tisztségviselőit. Az első titkár ismét *Tarcsi Gyula* lett, titkárok: *Dersi Mihály, Gönci János, Lengyel Sándor* és *Szabó Klára.*

Az ifjúsági mozgalom, a szervezeti élet megannyi helyi eredményéről és a KISZ-fiatalok további teendőiről volt szó szerte az országban azokon a tanácskozásokon is, amelyeket a megyeszékhelyeken rendeztek. A megyei KISZ-küldöttértekezleteken újjáválasztották a fiatalok helyi mozgalmi életének vezető tisztségviselőit: Bács-Kiskun megyében *Gráner Gyula*, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében *Major János*, Nógrád megyében *Juhász András*, Tolna megyében *Kiss Magdolna*, Vas megyében *Sikos László*, Zala megyében *Devecserné Óvári Ibolya*, Szolnok megyében *Hegyi Istvánné* lett a megyei KISZ-bizottság első titkára. *(MTI)*

Békés

Nemzetiségi találkozó

Tizenöt szlovák, román és német klub félezer tagja vett részt a Békés megyei nemzetiségi körök ötödik találkozóján, amelyet vasárnap tartottak Eleken a művelődési házban. A Hazafias Népfront Békés megyei bizottsága által szervezett hagyományos találkozón a nemzetiségi körök bemutatták egymásnak és a közönségnek helyi néptáncokból, népdalokból és népzenéből álló klubműsoraikat, majd szakmai tanácskozáson elemezték a nemzetiségek hagyományőrző, művelődési kisközösségeinek tevékenységét. Délután a vendéglátó elekiek egyik látványos néphagyományukat, a májusfa-kitáncolást elevenítették föl, mutatták be a találkozó félezer résztvevőjének, majd este táncházzal fejeződött be az eleki találkozó. *(MTI)*

Gáspár Sándor kitüntetése

(Folytatás az 1. oldalról)

A nemzetközi szakszervezeti mozgalomban kifejtett több évtizedes eredményes munkásságának elismeréseként a Szakszervezeti Világszövetség aranyérmével tüntették ki Gáspár Sándort. A kitüntetést a Szakszervezeti Világszövetség prágai központjában Ibrahim Zakaria, az SZVSZ főtitkára hétfőn adta át.

Országos véradó konferencia

Balatonfüreden, a SZOT oktatási intézetében hétfőn megkezdődött a VI. országos véradó konferencia. Ott volt és köszöntötte a véradó mozgalom képviselőit *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese. Részt vett a megnyitó ülésen *Andrej Kiszeljov*, a Vöröskereszt Társaságok Ligájának főtitkár-helyettese is. A szervezett vérellátás megteremtésének harmincötödik és a térítésmentes véradó mozgalom kialakulásának negyedszázados évfordulóját ünneplő konferenciát *Hantos János*, a Magyar Vöröskereszt országos végrehajtó bizottságának elnöke nyitotta meg.

A hétfő délután megkezdődött tanácskozás bevezetéséül *Medve László*, egészségügyi államtitkár, *Simonovits István*, az Országos Haematológiai és Vértranszfúziós Intézet főigazgatója, valamint *Alföldy Árpád*, a Magyar Vöröskereszt főtitkár-helyettese fűzött szóbeli kiegészítést a beterjesztett írásos beszámolóhoz. Ebből, s az elmondottakból kitűnt, hogy a felajánlott vér mennyisége már 1970-ben elérte az évi 200 ezer litert; ma már az ország valamennyi gyógyintézetébe késedelem nélkül jut el az életet mentő, egészséget visszaadó vér. A gyógyászat fejlődése azt is szükségessé tette, hogy a vér átömlesztése helyett olyan készítményeket alkalmazzanak, amelyek tisztítottan, nagyobb mennyiségben, töményebben tartalmazzák a vér egyes alkotórészeit. *(MTI)*

Belorusszia napja a BNV-n

Vagyim Krickij, Horst Sölle és Karol Martinka Budapesten

Magyar vezetők tárgyalásai a vendégekkel

Hétfőn a BNV-n folytatódtak a szakmai rendezvények. Ezúttal is telt ház volt a konferenciaközpontban, ahol sorra tartják a szimpozionokat, gyártmányismertetőket.

A BNV-n ezúttal Belorusszia napját rendezték meg. A tavaszi vásáron, a szovjet kiállítás területén, első ízben mutatkozik be önállóan Belorusszia. A kiállításon *Vagyim Krickij*, a köztársaság miniszterelnök-helyettese Belorusszia iparát bemutatva elmondta: több mint ezerféle terméket gyártanak, értékesítenek a világ száz országában. Magyarországra traktorokat, silótakarmány kombájnokat, szerszámgépeket és például hűtőszekrényeket szállítanak. A Belorusz Tudományos Akadémia kilenc intézete 12 témában együttműködik a magyar tudományos intézményekkel. A miniszterelnök-helyettes közölte: hogy mielőbb bővíteni szeretnék a magyar és a belorusz vállalatok közötti együttműködést, és ezzel kapcsolatban tárgyalásokat folytatott *Kapolyi László* ipari miniszterrel.

Veress Péter külkereskedelmi miniszter meghívására hétfőn egy napot Budapesten töltött *Horst Sölle*, az NDK külkereskedelmi minisztere. Az NDK-beli vendég — Veress Péter társaságában megtekintette a Budapesti Nemzetközi Vásáron kiállító legjelentősebb magyar és NDK-beli cégek pavilonjait. Nyilatkozatában hangsúlyozta: a két ország vállalatainak a jövőben fokozott mértékben kell együttműködnie, mindenekelőtt az elektronikai iparban. Elmondotta: a magyar—NDK árucsereforgalom az idén eléri az 1,7 milliárd rubelt. A kölcsönös szállítások évről évre bővülnek, ám az eddiginél is gyorsabban bővülhetne az együttműködés a nemzetközi munkamegosztás fokozásával. Ezt tartották szem előtt az NDK kiállítói is, amikor az idén jelentősen bővítették vásári részvételüket. Törekvéseiket — úgy tűnik — siker koronázta. Számos szerződést írtak alá híradástechnikai berendezések, szerszámgépek, távközléstechnikai eszközök exportjára, illetve importjára.

A két miniszter a nap folyamán tárgyalásokat folytatott. Áttekintették a magyar—NDK gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok aktuális problémáit és a forgalom bővítésének lehetőségeit. Horst Söllét fogadta *Havasi Ferenc*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KB titkára is. A tárgyaláson jelen volt *Karl-Heinz Lugenheim*, az NDK budapesti nagykövete.

*

Május 24—28. között hazánkban tartózkodott *Karol Martinka*, a Szlovák Szocialista Köztársaság miniszterelnök-helyettese, a Szlovák Tervbizottság elnöke, aki a Csehszlovák Szocialista Köztársaság kormánya képviseletében megtekintette a Budapesti Nemzetközi Vásárt.

A miniszterelnök-helyettes találkozott *Faluvégi Lajossal*, a minisztertanács elnökhelyettesével, az Országos Tervhivatal elnökével, akivel véleményt cseréltek a magyar—csehszlovák gazdasági együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségeiről, különös figyelemmel a magyar—szlovák kapcsolatok időszerű kérdéseire.

Karol Martinka megtekintette Eger város nevezetességeit, látogatást tett a Május 1. ruhagyárban, valamint a Skála Metró áruházban.

*

A Belorusz nap alkalmából a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában fogadást rendeztek, amelyen megjelent Vagyim Krickij miniszterelnök-helyettes és Vlagyimir Bazovszkij, a Szovjetunió budapesti nagykövete. Ott volt *Juhász Ádám* ipari államtitkár és *Tóth János*, az MTESZ főtitkára. *(MTI)*

Fogyasztóinasok

Szép volt az elmúlt vasárnap, ez az utolsó májusi. Igaz kissé szeles, ezt sok csemete bánta, akiknek a görcsös szorítástól nedves ujjai közül olykor kitépte egy-egy erős fuvallat a lehetetlen színű és formájú lufikat. A könnyű gáztól — mellyel minden óvatosságot mellőzve alaposan megtöltötték — szinte pillanatok alatt a felhőkig szálltak. Mi annál fáradtabban, és mi tagadás, csalódottabban tértünk haza késő délután egy nyomunkba eredt kora nyári zápor elől.

Persze, előre bocsátom, nem tudom, milyen volt ez a vasárnap, a gyerekeké Győrben, Pásztón vagy Orosházán. Pesten pocsék, de bizonyára itt sem mindenütt, csak amerre mi jártunk. (A pocsék szó nem a sajátom, a gyerekek jelzője.) Számomra ugyanis nem pocsék, mint inkább üzleties volt. Az apró, mohó lelkeknek és az izmosra pumpált szülői tárcáknak alapos megtépázása, és csak az. Otthon elővettem Vance Packard könyvét, a Feltörekvés, reklám, szexualitás Amerikában-t, (nálunk 1971-ben jelent meg), és felütöttem A gyermek pszichológiai elcsábítása c. fejezetnél. „Az amerikai gyermek — írja az 50-es évek végén — fogyasztóinas".

Bizony, és a „fogyasztóinas" nem tűri, hogy a szülei mást vegyenek, mint amit ő akar, s főként nem tűri gyermeknapon. S mit akar(hat)? Amit elétesznek. A fővárosi offenzíva két nagy ötletre épült. Venni és nézni. Kék színű, giliszta alakú lufit, darabját 15 forintért, hazai gyártmányú műanyag mütyüröket, darabját 80 forintért, kólát üveg nélkül 10 forintért. S mit nézhettek? Részeg bácsikat, fényképező hölgyeket, akik nem tudnak magyarul, lovas rendőröket, fűben ücsörgő, puffadt lábukat masszírozó idős néniket.

A liget szemetes, a csónakázó tó piszkos, a büfék rendetlenek. A virsli párja 24 forint, a vízzel higított jaffa ára 8, a jégkrémé 12 forint volt. A Körszínház melletti W. C. zárva, az ünnepeltek a legközelebbi bokrok közé futkostak. Ez volt a műsor, s legalább ingyen. (Lehet, csak azért, mert a Városliget még nincs körbekerítve?)

Az Asztalos János Ifjúsági Park kapujában ugyanis lelkesen árusították a belépőt.

— A gyereknek is kell? — kérdezte az előttem álló.

— Naná — nyugtatta az árus.

— Szép kis gyereknap.

A belépőn úttörőnyakkendős fiú meg lány áll, ártatlan tekintettel fogják egymás kezét. A felirat szerény: „Gyermekmajális. A hamisítót nagyon-nagyon megbüntetjük! Ára: 20 forint." Nyomultunk a színpad felé a rétre. Mivel ötvenen már előreálltak, a többi ötszáz nem látott semmit. Aki bírta, nyakába emelte csemetéjét. A deszkán remegő lábú artistanövendékek lihegtek, cigánykerekeztek. Aztán lányok futottak be, mellükig felemelt fekete-piros rojtos szoknyában, és eltáncolták a kán-kánt. Na mindegy.

— Apu, most jön a Rezső bácsi? — kérdezte a fiam.

S valóban, a bemondó színpadra szólította a kedvencet, aki azzal kezdte, hogy bár nagyon szeretne, mégsem énekel semmit, mert nincs a háta mögött a zenekar. A fiúknak ugyanis „le kellett" utazniuk Kaposvárra, mert ott adtak koncertet. Aztán Soltész Rezső bácsi három úttörővel lefényképeztette magát, búcsút intett, megígérte, hogy legközelebb mindent elénekel (kétlem, hogy sikerül neki), és futott a többiek után Kaposvárra. Később kiöregedett bokszolók, birkózók, karatebajnokok adtak esés- meg ütésbemutatót. A gyerekek unták, inkább sorbaálltunk a körhinta előtt. Mezítlábas asszony kért tüzet, csirkecsont repült a lábunk elé, sörösüveg gurult a fűben.

Fél óra sorbaállás után, miközben jól elbeszélgettünk, milyen nagyszerű lehet a magasban repülni, elindultunk hazafelé. Nyomunkban a nyári eső. Míg a Packard-könyvet lapozgattam, a fiaim odajöttek hozzám:

— Széttört az autó, amit a ligetben vettél, eldurrant a lufim is. Te, apu, a jaffát vízzel adták, a Rezső bácsi nem énekelt és azok a bokszolók is csak a levegőt ütötték...

— Nem voltak igaziak? — néztem rájuk.

— Mi az az igazi? — kérdeztek vissza.

— Ti vagytok az igaziak, gyerekek, meg ez a kis csendes eső. Álltunk az ablak előtt, a vízfüggöny mögött.

(franka)

KÖZÉLET—DIPLOMÁCIA

Hazaérkezett Nyugat-Berlinből az MSZMP küldöttsége

Hétfőn hazaérkezett Nyugat-Berlinből a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége, amely *K. Papp Józsefnek*, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottsága tagjának, a Tolna megyei pártbizottság első titkárának vezetésével részt vett a Nyugat-berlini Szocialista Egységpárt VII. kongresszusán.

Lengyel igazságügyi delegáció érkezése

Dr. Markója Imre igazságügyminiszter meghívására hétfőn hivatalos látogatásra — delegáció élén — hazánkba érkezett *dr. Lech Domeracki* lengyel igazságügy-miniszter.

A vendégeket a Ferihegyi repülőtéren dr. Markója Imre fogadta. Jelen volt *Jerzy Zielinski*, a Lengyel Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete.

A látogatás során a miniszterek kölcsönösen tájékoztatják egymást a jogalkotás és az igazságszolgáltatás időszerű kérdéseiről és tárgyalásokat folytatnak a magyar—lengyel jogi és igazságügyi kapcsolatok továbbfejlesztéséről.

Fogadás Argentína nemzeti ünnepén

Carlos Oscar Keller Sarmiento, az Argentin Köztársaság budapesti nagykövete hazája nemzeti ünnepe alkalmából hétfőn fogadást adott a rezidenciáján. A fogadáson részt vett *Török István* külkereskedelmi minisztériumi államtitkár, *Garai Róbert* külügyminiszter-helyettes, valamint az állami, a társadalmi, a gazdasági és a kulturális élet sok más képviselője. Ott volt a budapesti diplomáciai képviseletek több vezetője és tagja is.

Gonda György hazaérkezett Nairobiból

Az ENSZ környezeti program kormányzó tanácsa a kenyai Nairobiban ülést tartott, ezen részt vett *Gonda György* államtitkár, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnöke is.

A tanácskozás fő témája a tagországok hosszú távú együttműködése volt. A részvevők az ezredfordulóig szóló közös stratégiát dolgoztak ki. Felhívták a tagországok figyelmét: fokozottabb gondot fordítsanak a veszélyes hulladékok kezelésére, valamint az iparban és a mezőgazdaságban keletkező hulladékok továbbhasznosítására.

Gonda György államtitkár hazaérkezett Nairobiból.

OBT-kitüntetések

Az Országos Béketanács által adományozott kitüntetések ünnepélyes átadására került sor hétfőn a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának székházában. A magyar békemozgalom kitüntető jelvényét kapta *Balogh Lajos*, a törökszentmiklósi Tiszatáj Mgtsz területi agronómusa, *Hajdú Istvánné*, a Szabolcs-Szatmár megyei területi szövetség nőpolitikai munkatársa és *Halász Lajos*, a rémi Dózsa Mgtsz párttitkára. A magyar békemozgalom emlékplakettjét a nádudvari Vörös Csillag Mgtsz II. Rákóczi Ferenc szocialista brigádja, valamint a szentesi Árpád Mgtsz Erdei Ferenc szocialista brigádja kapta meg.

Benzin helyett gáz?

Sajnos ma még nem gazdaságos — Egy OMFB-vita tanulságai

Világszerte hosszú esztendők óta folynak a kísérletek, hogy az egyre dráguló, s mind kisebb készletekben az emberiség rendelkezésére álló kőolajkészleteket miként lehetne kiváltani, s más olcsóbb energiahordozókkal helyettesíteni. Felmerült az .a kérdés is, hogy *érdemes-e a járműmotorokat földgázzal üzemeltetni.*

Emellett ugyanis több tényező is szól. Mivel a metán oktánszáma 15—20 százalékkal, a fűtőértéke pedig *10 százalékkal magasabb* a benzinnél, jobb hatásfokkal ég el ez az üzemanyag, s kevésbé szennyezi a levegőt. További előnye, hogy a lágyabb égésfolyamat következtében kisebb zajjal működik a motor, s a korommentes, lerakódás nélküli folyamat következtében kevesebb motorcserére van szükség. Nagyobb lehet a motor élettartama is.

Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság egy nemrég rendezett szakmai vitáján kiderült, hogy *a jelenlegi körülmények mellett Magyarországon mégsem érdemes a földgázt motorhajtó anyagként felhasználni.*

Az átállítás költségei

A vitát széles körű vizsgálat előzte meg, melynek során a szakértők elemezték, hogy milyen költségekkel járna a földgázra való áttérés, s megtérülnének-e az átállítás költségei.

Kétfajta gáz jöhet számításba. A propán-bután gáz normál hőmérsékleten, viszonylag kis nyomás (5—8 bar) mellett is cseppfolyósítható. A pb-gázt egyszerű cseppfolyósíthatósága alkalmassá tenné közúti járművek tüzelőanyagként való felhasználására, de kevés van belőle, s a meglevő mennyiség jelentős részét *a háztartások* igénylik.

A földgáz cseppfolyósítása már sokkal nehezebb, mivel mínusz 161,5 fokon érhető el. Ennek költségeit jelenleg a közúti közlekedés *nem tudná fedezni.* Éppen ezért a gazdaságossági számításokat a sűrített földgáz alkalmazásával végezték el.

Kezdjük talán az áraknál. Míg egy liter 92-es benzin ára ma húsz forint — a földgáz *hat forint* lenne közterhek nélkül. Ha azonban a gázt hasonló közterhekkel számoljuk, máris *megszűnik* az árak közötti nagy különbség. (A kommunális célokra szolgáltatott gázt jelenleg nem terheli forgalmi adó sem, sőt még állami támogatás járul hozzá. A világpiacon sokkal közelebb áll egymáshoz a két ár, míg idehaza éppen a szociális megfontolások alapján szakadt el ennyire a benzin és a gáz ára.)

A legnagyobb gondot a földgáz alkalmazásánál az okozza, hogy *vizonylag kis út megtételéhez igen nagy súlyú palackokat kell a gépkocsira felszerelni.* Ma Európában általában — s így idehaza is — jogos és megalapozott kívánság, hogy egy tankolással *4—500 kilométer távolságot lehessen utazni.* Ez azonban ma még elképzelhetetlen, mivel a komprimált földgáz tárolására alkalmas nyomásálló palackok nagyon megnövelnék a gépkocsik önsúlyát. A jelenlegi magyar szabványoknak megfelelő 135 bar töltőnyomású, 40 liter űrtartalmú, 58 kilogramm súlyú palackban 3,9 kilogramm földgáz tárolható. A jelenlegi biztonságtechnikai szabványok mellett is megnövelhető a nyomás 180 barra, s ezzel a palackban 5,1 kilogramm súlyú gáz tárolható. Így a fajlagos palacksúly 14,9-ről 11,9-re csökken.

Tartály-, palackprobléma

A szakemberek azonban a számításoknál a hazai lehetőségeket vették figyelembe. Ily módon még 180 bar töltőnyomás mellett is ahhoz, hogy egy Lada személygépkocsi 300 kilométeres távolságot megtegyen, *hét darab palackot kellene* beépíteni, ezek együttes tömege 287 kilogramm. Ez gyakorlatilag lehetetlenné tenné a gépkocsi használatát, hiszen a hasznos teherbírás 80 százalékát tenné ki.

Valamivel kedvezőbb a helyzet *a teherautóknál.* Egy ZIL 130 G típusú tehergépkocsihoz, 300 kilométeres úthoz 17 darab 40 literes űrtartalmú palack szükséges, amelyek egymás mellé helyezve 3,5—4 méter hosszon kitöltenék az alváz fölötti helyet, s tömegük megközelítené az egy tonnát.

A járművek átállítását kizárólag földgázra egyelőre tehát *nem lehetne megoldani,* s éppen ezért csak olyan megoldás választható, amelynek alkalmazásával egyaránt lehet földgázzal és benzinnel üzemeltetni a motort. Így azonban már nem aknázható ki a földgáz nyújtotta előny a hatásfok javítására — nem lehet elhagyni a karburátort stb. Kizárólag földgázzal működtethető motorokat egyelőre csak megszabott útvonalon közlekedő autóknál látnak célszerűnek bevezetni, ahol a pályavonal mellé lehetne telepíteni a töltőállomásokat.

Személykocsinál 30 ezer

A járművek átállításához szükséges berendezéseket egyelőre csak tőkés importból lehetne beszerezni, illetve jelentős beruházás esetén a hazai gyártás is megvalósítható. A hazai gyártásra való átállás költsége a számítások szerint egy személygépkocsinál *30 ezer,* tehergépkocsinál, típustól függően *37—76 ezer forintra becsülhető.*

Emellett a biztonsági előírások teljesítése érdekében módosítani kell a szervizhálózatot, növelni az alkatrész-készleteket és számolni kell a személyzet kiképzésével is. Mindez *30 százalékkal növelné* a fenntartási költségeket.

Összességében véve tehát a hazai járműállomány földgázüzemre való átállítása műszakilag megoldható és szükség esetén lehetséges — ma azonban még nem gazdaságos. A szóba jöhető 500 ezer tonna benzin kiváltása ugyanis 12—13 milliárd forintos beruházást igényelne. Ennél a kőolajtermékek földgázzal való kiváltásának sokkal gyorsabb és hatékonyabb módjai ismertek az energiagazdálkodásban.

B. Mezei Éva

A Fővárosi Autótaxi Vállalat 1972 és 1974 között végzett kísérleteket a gázüzemeltetéssel. Az immár egy évtizede lezárult vizsgálatokról Péter András műszaki igazgató számolt be.

Két Lada-gépkocsiba szereltek be Tartani, illetve Bedini-Sprint-típusú olasz készüléket. A két különböző gyártmányú gázkészülék közlekedésbiztonsági vizsgálatát a Közúti Közlekedési Tudományos Kutató Intézet végezte el. Gáztechnikai szempontból pedig az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt Gáztechnikai Kutató és Vizsgáló Állomása elemezte.

A Bedini-készülék hazai alkalmazását közlekedésbiztonsági, gáztechnikai és általános műszaki szempontból nem javasolták. A Tartani-készülék — kifogásolt hibái — a gyártó céggel történt egyeztetés alapján kiküszöbölhetők lehettek volna, azonban a taxik üzemeltetésére vonatkozó szigorú biztonsági követelmények szinte kizárták a gépkocsik gázhajtásra történő átalakításának lehetőségét.

A Lada 2101 Combi típusú gépkocsik utastere nincs elválasztva a csomagtértől — márpedig a gázkészülék beépítése miatt a tartály elhelyezésére szolgáló csomagtartóteret és az utasteret légmentesen kell elválasztani. Ugyanakkor az URH-készülékkel ellátott gépkocsik csomagterébe sem lehet biztonsági okokból gázpalackot elhelyezni. A taxiállomány összetétele alapján a gépkocsik mintegy 70 százaléka nem volt üzemeltethető gázzal.

A vizsgálatok során a taxinál kiderült, hogy a gázzal hajtott kocsik teljesítménye 17,3 százalékkal csökkent. Az átlagos sebesség pedig tíz kilométerrel mérséklődött. A járművek maximális sebességét 60 kilométerben szabták meg. A gáztartály és a járulékos átalakítások a kocsi súlyát 70 kilóval növelték meg, ezért a szállítandó személyek számát egy fővel csökkenteni kellett. A zavartalan utántöltéshez a fővárosban legalább négy töltőállomást kellett volna létesíteni.

Az első pb-gázzal végzett kísérletek után másodszor metángázzal próbálkoztak, VAZ 2101 típusú személygépkocsival. A szükséges 220 atmoszféra nyomású gáz azonban nem állt rendelkezésre, ezért a gázkészülék vizsgálatai befejezetlenül folytak, ahol csak 120 atmoszféra nyomású gázt tudtak biztosítani, azt is csak ideiglenesen. A földgázüzemelés esetén tovább csökkent (körülbelül 150 kilométerre) az egyszeri tankolással megtehető út, s ez még sűrűbb kúthálózat kiépítését tette volna szükségessé.

A földgázüzem veszélyei, s a drágasága miatt akkor beszüntették a Főtaxi kísérleteit.

B. M. É.

Érdemes gondolkodni

A közlekedési szakemberektől arra voltunk kíváncsiak: *hogyan látják* a gázüzemű autók bevezetésének lehetőségét. *Katona András,* a Közlekedési Minisztérium műszaki fejlesztési főosztályának vezetője érthetően óvatosan fogalmaz.

— Nyilvánvaló, hogy ezzel a megoldással *foglalkoznunk kell,* hiszen a jelenlegi energiahelyzetben minden olyan újítás, amely folyékony hajtóanyagot takaríthat meg, figyelmet érdemel. A legfontosabb kérdés természetesen az, hogy mindez *mennyire gazdaságos,* és vajon a kísérletezéssel járó költségek megtérülnek-e a későbbiekben. Kézenfekvő ugyanis, hogy a jelenlegi gazdasági körülményeink között egy utópisztikusnak számító megoldás érdekében *felesleges* sok-sok millió forintot egy soha meg nem valósuló módszer kidolgozására fordítani. Ezért a Közlekedési Minisztérium álláspontja az, hogy *minden részletre kiterjedően foglalkozzunk ezzel a kérdéssel, de anyagilag csak annyira megyünk „csinbe", amennyire az a széles és valóban alapos kitekintéshez nélkülözhetetlenül* szükséges.

— Úgy tudom, már eddig is vizsgálódtak, hogy megéri-e a gázüzemű hajtóanyag széles körű elterjesztése. Mit mutatnak a számítások?

— Részletes szovjet és olasz tapasztalatok állnak rendelkezésünkre, és végeztünk gazdasági számításokat is. Mindezek azt mutatják, hogy a bevezetés sikere mindenekelőtt *a földgáz—benzin* árarányától függ, amely jelenleg nem nagyon kedvez a várt és gyors megtérüléshez. Annál is inkább, mert igen nagy költséggel új töltőhálózatot kell létrehozni, a gépjárművekben történő műszaki változtatásokról már nem is beszélve. Ám hangsúlyozom, hogy mindennek ellenére *nem mondtunk le* a további tapasztalatszerzésről és a lehetőségek kutatásáról, éppen ezért hamarosan a debreceni Volánnál egy új gáztöltő bázist alakítunk ki, ahol mindenekelőtt ZIL 130-as, valamint IFA—W 50-es tehergépkocsik, Ikarus 260-as autóbuszok, valamint Lada személygépkocsik gázüzemre való átalakítását végezzük el. Azzal is számolunk, hogy a Szovjetunióban csakhamar megkezdődik a sorozatgyártás a ZIL 138-as földgázzal működő tehergépkocsikból és ezzel a típussal való kísérletezés is bővítheti ismereteinket.

— Sok szó esett a költségekről. Hallhatnánk erről konkrét számokat is?

— A tanulmány azt mutatja, hogy a gázüzemre való átálláshoz a jelenlegi árszínvonal mellett 12—13 milliárd forintra lenne szükség. Mindenekelőtt 100 töltőállomást kellene létrehozni 3—3,5 milliárd forintos költséggel, és a műszaki beruházások személygépkocsiknál elérnék a 30 ezer, tehergépkocsiknál pedig a 40—80 ezer forintot is. Cserében évente fél millió tonna benzint takaríthatnánk meg. Az is bebizonyosodott, hogy a gázüzem igazi haszna *csak nagy futásteljesítményeknél* jelentkezik, vagyis 35—40 ezer kilométeres évi menetteljesítmény esetén válik igazán gazdaságossá. Ugyanakkor ismert, hogy a hazai gépkocsipark döntő része évi 8—10 ezer kilométert fut.

— A fejlett motorizációjú tőkés országokban lassan hódít a gázmeghajtás. Egyáltalán milyen variációk jöhetnek számításba ennél a hajtóanyagnál?

— Kezdjük talán azzal, hogy nálunk az államilag dotált propán-bután gázra eleve *nem számíthat* a közlekedés. Marad tehát a normál nyomású gázzal történő meghajtás, aminek hátránya, hogy felhasználásához óriási gáztartályra van szükség, amely jelentősen megnöveli a gépkocsi önsúlyát, és így befolyásolja menetteljesítményét is. A másik megoldás a sűrített gáz felhasználása lenne, ez — miután 200 atmoszféra nyomás van a tartályban — véleményünk szerint balesetveszélyesnek minősül. Szóba jöhet még a cseppfolyósított gáz alkalmazása, ám ez nemcsak hogy iszonyú drága, de magával a technológiával is csak néhány ország rendelkezik a világon. Mindezek alapján — bár még egyszer hangsúlyozom, mi mindent megteszünk, hogy a közlekedés készen álljon a gáz alapanyagú hajtóanyagok alkalmazására. Úgy tartjuk, hogy mindenekelőtt a vegyes — vagyis a benzin—gáz — üzemelésnek lehet jövője. *Az igazi előrelépést mi a Diesel-program teljesítésében látjuk, vagyis abban, hogy mielőbb és minél gyorsabban növeljük a gázolajjal működő gépkocsik arányát.* Ez annál is inkább sürgető, mert Magyarországon jelenleg *a tehergépkocsik 58, az autóbuszok 52, és a személygépkocsik 1,2 százaléka működik csak ezzel a valóban takarékos hajtóanyaggal.*

Forró Péter

Az árak azonnal emelkedni kezdtek

Olajháború az öbölben?

Az elmúlt hét eseményei riasztó példát szolgáltattak arra, milyen problémákkal is kell megküzdenie mostanság a világgazdaságnak. Mintha arról lenne szó, hogy olyan színdarabot játszanak a szereplők, amelyben a színpad ketté van osztva, és a két színen *két, egymástól független* játék folyik. A cselekmény ezen két szintjét a közelmúltban egyrészt *az OECD londoni miniszteri értekezlete,* másrészt pedig az ezzel párhuzamosan folyó *irak—iráni háború kiterjesztése* jelentette.

Az OECD évenkénti miniszteri értekezletei a gyakorlat tapasztalata szerint *előkészítését* jelentik a legfejlettebb tőkés országok csúcstalálkozóinak. A londoni értekezlet a jelentések szerint nem tudta megtalálni a konszenzust abban a három kérdésben, *amelyek a világgazdaság középtávú kilátásait a* leginkább bizonytalanná teszik. Sőt, az is világossá vált, hogy a három problémára (adósságválság, protekcionizmus, magas kamatszint) kialakított új kezdeményezések az egyik gond enyhítése mellett súlyosbíthatják a másikat. Egy mindenesetre biztos. A gazdasági nyugalom megvalósításához mindenképpen szükség lenne normális feltételekre. Itt kapcsolódik az öböl menti háború a londoni csúcshoz. A szakértők ma többségükben *úgy ítélik meg a nyersolaj rövid távú áralakulását, hogy a keresleti-kínálati viszonyok alapján annak reálértékben csökkennie kellene.* Nem beszélnek érezhetőbb áremelési elképzelésekről OPEC-körökben sem. A közelkeleti, negyvennégy hónapja tartó háború két részvevője *csak egy hete támadja* a térségben tartózkodó legkülönbözőbb nemzetiségű hajókat, az olajpiac *máris érzékenyen reagált rá.*

Drágult az olaj, benzin, fűtőolaj stb. a rotterdami szabadpiacon akkor, amikor szezonálisan erre — hisz nyár van — egyébként semmi kilátás sem volna. A Lloyds biztosítótársaság a biztosítandó hajók értékének *három százalékát* számolja fel díjként. Ez pedig önmagában azt jelenti, hogy az emelkedés mértékével *megdrágult a közel-keleti kereskedelem jelentős része,* a pótlékot az importőrnek vagy exportőrnek (esetleg megosztva mindkettőjüknek) meg kell fizetnie. Ez a teher pedig olyan országokat is sújt, kik a fegyveres konfliktustól egyébként meglehetősen távol vannak. A jelek szerint célpontként szerepelhetnek olyan hajók is, melyek nem hadviselő öböl menti országokba szállítanak árut vagy éppen onnan visznek exportot.

Ha az incidensek folytatódnak, úgy előfordulhat, hogy Kuvait, Szaúd-Arábia és az Emirségek importja azért fog mérséklődni — tehát *azért fognak külföldről kevesebbet venni* —, mert egyre nehezebb lesz az árut a rendeltetési pontra eljuttatni. Az iraki—iráni konfliktus eszkalációja *ezért nem „helyi ügy".*

Gonda György—Szentgáli Péter

Vörös palack az autókon

Moszkvai tudósítónktól.

A szovjet nagyvárosok — Moszkva, Leningrád, Szverdlovszk, Riga, Lvov, Zsitomir — utcáin mind gyakrabban láthatók olyan személy- és teherautók, amelyekre több vörösre festett gázpalackot erősítettek föl. A gázüzemű autózás jelei ezek. Úgy tartják: egy köbméter gáz körülbelül egy liter benzin megtakarítását teszi lehetővé, másfélszeresére növekszik a motor élettartama, olajcserére jóval ritkábban van szükség, s nem utolsósorban jelentősen csökkennek a környezetet szennyező égéstermékek. Hátrány viszont az egyelőre megoldatlan tankolás. A gázkutak hálózatának kiépítése bonyolultabb, mint a benzinkutaké.

A. Lohov, az orosz föderáció gépkocsiszállítási miniszterének első helyettese úgy véli, hogy ideje feladni a gázüzemű autózással szembeni szkepticizmust. A Szovjetszkaja Rosszijában így érvelt: „Az olajkitermelés körzetei észak egyre ridegebb területeire tevődnek át, vagyis, a kitermelés és a feldolgozás költségei egyre csak nőnek. Nem szabad a számításból kifelejteni, hogy a népgazdaságban szezonális benzinhiány is előfordul. Egészen más a helyzet a gázüzemanyaggal. Míg az olaj- és gázkondenzátum-kitermelés stabilizálódott és évente 605—620 millió tonnát tesz ki, addig a gáztermelés mennyisége növekszik."

Az újrafelfedezett gázüzemelés egyelőre kísérleti stádiumát éli. A lett fővárosban, Rigában a helyi taxivállalat tavaly október óta futtat tíz kocsit gázzal. A palackokat a csomagtartóban helyezik el. Egy palack 85 liter cseppfolyósított gázt tartalmaz, s ez 300 kilométerre elegendő. Az eredménnyel elégedettek. Az ukrajnai Lvovban az élelmiszerüzletek számára végzett helyi áruszállításban alkalmazzák a megoldást. 60 palackos teherautóval. Az üzemeltetők a ZIL-teherautókat gyártó moszkvai Lihacsov autógyár mérnökeivel közösen dolgoznak ki új műszaki megoldásokat. Zsitomirban szintén az áruszállításban alkalmazzák a gáz-teherautókat. Itt mozgó töltőállomással próbálkoznak, sorozatgyártásra gondolva, mert falluhelyi látnak nagy fantáziát a gázautózásban.

Az orosz föderáció miniszterhelyettese arra hívja föl a figyelmet, hogy ha a közúti teherforgalmat valóban át akarják állítani gázüzemre, akkor több iparág részvételével kellene számolni — ami egyelőre nincs meg a minisztériumi és a helyi hatósági érdekeltségek hiánya miatt. Tavaly például Kilenc városban kellett volna gázkutat összeszerelni és üzembe helyezni, s erre egyben sem került sor. Gorkijban az erre a célra rendelkezésre álló 600 ezer rubelből mindössze négyezret használtak föl.

Szalay Hanna

Búcsú Barabás Tibortól

Családja, barátai, pályatársai és tisztelői mély részvéttel kísérték utolsó útjára *Barabás Tibor* Kossuth- és József Attila-díjas írót tegnap a Farkasréti temetőben.

Ravatalánál *Jovánovics Miklós*, a Magyar Írók Szövetségének főtitkára a Magyar Írók Szövetsége, az MSZMP VI. kerületi bizottsága, valamint a Fészek klub nevében búcsúzott a magyar irodalom kiemelkedő személyiségétől.

Barabás Tibortól az írószövetség pártalapszervezete, a pályatársak és barátok nevében *Sándor László* író vett végső búcsút. A sírnál *Hegedűs Bite Dániel* újságíró a Nagy Lajos Társaság nevében emlékezett meg a társaság alapító tagjáról. A gyászszertartást követően Barabás Tibor sírját elborították a kegyelet és a tisztelet virágai.

Páratlan értékű ritkaságok

Új szerzemények a múzeumokban

Jó néhány értékes muzeológiai ritkasággal, történeti, művészeti emlékkel gazdagodtak közgyűjteményeink az elmúlt hónapokban.

Páratlan értékű hungaricát, *Báthori Gábor* erdélyi fejedelem 1611-ben vert szebeni tízdukátosának zománcozott, féldrágakövekkel keretezett példányát szerezte meg a Magyar Nemzeti Múzeum a közelmúltban egy baseli árverésen.

A múzeum bútorgyűjteményébe került az Andrássy-kormány igazságügy-miniszterének, *Horváth Boldizsárnak* íróasztala is. A hitelességet bizonyító dokumentumon pontosan követhető e nevezetes bútordarab útja. Az íróasztalt — melyen egyebek között a kiegyezés törvénytervezete is megfogalmazódott — *Andrássy Gyula* ajándékozta Erzsébet magyar királynénak.

Ha a kellő biztonsági feltételeket meg tudja teremteni a múzeum, a tervek szerint még az idén kiállítják azt a szinte felbecsülhetetlen értékű ékszergarnitúrát, melyet *Prónay Gábor* báró az 1870-es években állíttatott össze a jelenlegi formájában. Egyes darabjai történetileg különlegesen értékesek: így a népvándorláskori övcsat, valamint az a mentekötő, mely *Teleki Mihály* erdélyi kancellár hagyatékából került elő.

A Petőfi Irodalmi Múzeum Ady-, Kazinczy-, Madách- és Radnóti-gyűjteményét egészítette ki új szerzeményeivel. Magántulajdonból került elő *Ady* Az ismeretlen Corvin-kódex margójára című cikkének nyomdai levonata. A lényeges szövegmódosításokat, Ady saját kezű javításait tartalmazó dokumentumot valószínűleg még idén láthatja a közönség.

Igazi ritkasággal, egy XVIII. századi miniatűrrel gyarapodott az Iparművészeti Múzeum. A szétnyitható érem — melynek két oldalán I. József arcképe, illetve trónralépésének évszáma és a Habsburg-címer látható — belsejében két miniatűr, csillámlakkra festett, apró ruhákkal felöltöztethető, félalakos figura látható. *(MTI)*

A hét jogszabályai

BÁNYÁSZATI PÓTLÉKOK, TÖRZSGÁRDASZABALYZAT, KISÜZEMEK PÉNZFORGALMA

Az ipari miniszter rendeletet adott ki *a Munka Törvénykönyvének az ágazatában* történő végrehajtásáról. Ez a rövid szabályozás csak az ágazati sajátosságokra terjed ki. Ezek közül legfontosabb a bányászati alágazatra vonatkozó néhány rendelkezés. Az itt dolgozót minden, a föld alatt végzett munkája után megilleti a pótlék, 25—30 százalékig terjedően. Külön szabályok szólnak a szakmányos (bányász-darabbéres) dolgozó jubileumi jutalmáról, s az ilyen bérezés esetén a csapatvezetőnek a kollektív szerződésben meghatározandó pótlékáról. *(7/1984. [V. 5.] IpM sz. rendelet; Magyar Közlöny 19. sz.)*

Az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal és a SZOT együttes irányelvet adott ki *a törzsgárdaszabályzatok* némely rendelkezésének felülvizsgálatáról. Az 1980-ban kialakult szabályozás szerint az egyes törzsgárda fokozatok eléréséhez szükséges időtartamot a vállalat határozza meg. Csak arról szólt a központi és kötelező szabály, hogy a tervszerű (szervezett) munkaerő-átcsoportosítás esetén a korábbi munkaviszonyokat is figyelembe kell venni. Ezeket az előírásokat a vállalatok többsége úgy értelmezte, hogy csak az adott vállalatnál töltött időt fogadták el törzsgárdaidőnek. A rugalmasabb és szervezettebb gazdálkodás újabb körülményei között azonban mind gyakrabban fordulnak elő olyan áthelyezések, amelyek egy-egy kollektíva érdekében vagy más társadalmi érdekből történnek. Ilyen közérdekű munkahely-változtatás esetén méltánytalan a törzsgárdaidő elvesztése. Az illetékes szervek ezért nyomatékosan felhívják a munkáltatók figyelmét, hogy a kollektív szerződések (munkaügyi szabályzatok) módosításával egyidejűleg vizsgálják felül a törzsgárdaszabályzatot is és a helyi sajátosságok figyelembevételével differenciált és méltányos megoldásokat alakítsanak ki. *(2003 1984. [MüM. K—6] ABMH—SZOT sz. együttes irányelv; Munkaügyi Közlöny 6. sz.)*

Az illetékes pénzügyi szervek együttes közleményt adtak ki *a kisüzemi vállalkozások bankszámlairól és pénzforgalmáról.* A kisvállalkozások és a nagyüzemi szervezetek szélesedő gazdasági kapcsolatai a tárgyalt területen is szükségessé tették a pénzforgalom minél gyorsabb és zavartalanabb lebonyolítását. A közlemény ennek érdekében a jogi szabályozás és a kialakult gyakorlat teljes körű ismertetésével ad tájékoztatást a bankszámlanyitás lehetőségeinek és az igénybe vehető fizetési módoknak a bővítéséről, az előzetes pénzügyi biztosítékokról, valamint a fizetőképességre vonatkozó információk szerzéséről és átadásáról. Ez a tájékoztatás a gazdasági munkaközösségek, polgárjogi társaságok, szerződéses üzletek, szövetkezeti kisvállalkozások mellett a kisiparosokra és magánkereskedőkre is kiterjed.

*

Az 1986. április 26-tól megjelent további fontosabb jogszabályok:

— A Magyar Közlöny 18. számában jelentek meg a korábban már részletesen ismertetett alkotmányjogi rendelkezések. Így elsősorban az Alkotmányjogi Tanácsról szóló 1984. évi I. törvény és a népi ellenőrzésről szóló módosításokat tartalmazó 1984. II. törvény.

— A Tanácsok Közlönyének 9. száma egységes szerkezetbe foglaltan közli a tanácsi kezelésben levő állami földek mezőgazdasági hasznosításáról szóló hatályos rendelkezéseket.

— A Vízügyi Értesítő 6. száma közli a szennyvízbírságról és a csatornabírságról az OVH elnöke által kiadott államtitkári rendelkezéseket.

(411/1984. [PK. 6.] MNB—OTP; Pénzügyi Közlöny 6. sz.)

Szabadlábon a felbújító

Gyanús, nem bűnös

Tízmillió drachma óvadék ellenében szabadlábra helyezték *Efthimiosz Moszkoklaidesz* görög étolajgyárost, a budapesti Szépművészeti Múzeumban tavaly novemberben elkövetett nagy értékű képlopás feltételezett felbújtóját.

Vele együtt kiengedték a börtönből állítólagos segítőjét, *Krisztosz Kapszulaszt*. A milliomos ellen tovább folyik a vizsgálat, ezért egyelőre nem hagyhatja el Görögországot. Az igazságügyi hatóságok azzal indokolták a szabadlábra helyezést, hogy a Moszkoklaideszt terhelő tanúvallomások pusztán a gyanút alapozzák meg, de nem minősülnek a bűnösség bizonyítékának.

Fővárosi Bíróság

Ítélet másodfokon

A Fővárosi Bíróság tegnap másodfokon tárgyalta *Demszky Gábor* bűnügyét, akit a Budai Központi Kerületi Bíróság hivatalos személy elleni erőszak bűntette miatt korábban hathónapi — 3 évi próbaidőre felfüggesztett — szabadságvesztésre ítélt.

A bíróság a vádlott fellebbezését nem találta alaposnak, ezért helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. *(MTI)*

(X) **KONCERT!** Meglepetés az **AUTÓ-INFORM GMK telephelyén,** pénteken (25-én) 4—5-ig. Budapest XIV., Erzsébet királyné 109. (XII., Hollós út 5.) Hétfőn Hétkor portrészínpadán.

(X) „Te is hoztál valakit" címmel vidám családi vállalkozások, meglepetésekkel a Pesti Vigadó hangversenytermében 1984. május 23-án este 8 órakor. Almási Éva, Balázsovits Lajos, Verebes István, Schubert Éva, Verebes Károly, Oszvald Marika, Hídvégi Miklós, Oszvald Gyula, Poór Klári, Farkas Bálint, Poór Péter közreműködésével, kísér: Gyarmati István és együttese, konferál: Déri János. Jegyek a Pesti Vigadó szervezési osztályán és pénztárában kaphatók.

(X) 24 oldal Lakáscsere-hirdetéssel és Hofi Géza rejtvényével megjelent május 6-án a LAKÁSCSERE-CSEREBERE! Rejtvények; színészekről, sportolókról, a Rádió kívánságműsoráról — 32 oldal különleges fejtörők! LAKÁSCSERE — Benne van a CSEREBERE! Kapható az újságárusoknál.

(X) Ne törje fejét, Ne ráncolja homlokát, Vegye és olvassa az **OTTHON ÉS TECHNIKÁT!** A legújabb szám már kapható az újságárusoknál!

Újabb felhősödés

Előrejelzés az ország területére ma estig:

Eleinte kevés felhő, napos idő várható, később nyugat, délnyugat felől megnövekszik a felhőzet és újabb esőzés kezdődik. A déli, délnyugati szél napközben megélénkül.

A hőmérséklet csúcsértéke általában 20, 25 fok között alakul.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 300 centiméter volt.

NEMZETKÖZI MUNKAVÉDELMI KONFERENCIA. A SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézetének kezdeményezésére tegnap Salgótarjánban négynapos munkavédelmi konferencia kezdődött az NDK-beli központi munkavédelmi kutatóintézet, a finn munkaegészségügyi és munkavédelmi kutatóintézet, valamint a finn nemzeti munkavédelmi tanács szakembereinek közreműködésével.

ZUGLÓ AZ ÚJ NEMZETI SZINHÁZERT. A XIV. kerületi Tanács és a XIV. kerületi állami zeneiskola gálaestet rendez május 25-én 18 órakor a Budapest Sportcsarnokban. Közreműködik: Pitti Katalin, Berczelly István, Fülöp Attila, Bergendi István, valamint az I. István Gimnázium énekkara és szimfonikus zenekara. A gálaest bevételét az új Nemzeti Színház felépítésére ajánlják fel.

BORSOD LEGNAGYOBB BÁNYAÜZEME. Egy, még kutatási célokat is szolgáló lejtősakna mélyítésével megkezdték a borsodi szénmedence legnagyobb bányaüzemének kialakítását Dubicsány körzetében. A mintegy 600 méteresre tervezett lejtősaknának az idén az egyharmada készül el, de már ezzel is elérik az egyik, körülbelül 160 méter mélységben levő szántelepet.

REPÜLŐGÉP-BALESET. Röviddel a felszállás után tegnap lezuhant egy U—2 típusú amerikai felderítő repülőgép Szöul közelében. A pilótának sikerült időben katapultálnia, a baleset okát vizsgálják.

EGÉSZSÉGNEVELÉSI NAPOK KEZDŐDTEK tegnap a soproni Liszt Ferenc művelődési központban. A kétnapos program keretében kedden táplálkozástudományi ankétot és termékbemutatót tartottak a gyermekélelmezésben dolgozók részére.

RADNÓTI-EST KIJEVBEN. Kijevben hétfőn irodalmi esten emlékeztek meg Radnóti Miklós születésének 75. évfordulójáról. Vitalij Korotics költő, az ukrán írószövetség titkára méltatta Radnóti költészetét, Kira Sahova irodalomtörténész pedig életútját, emberi tartásának nagyszerű vonásait. Ezt követően Jurij Skrobinyec és Iván Petrovcij ukrán költő szólt Radnóti verseiről.

SZÜNETEL A KOMPJÁRAT. A Pest megyei Kishajózási és Javító Vállalat közli, hogy Nagymaros és Visegrád között a teherforgalom május 23-án, szerdán 10 órától előreláthatólag 15 óráig javítási munkák miatt szünetel.

Csillagászati lopás Rómában

Értékes térképeket, földgömböket és szextánsokat loptak el a római csillagászati múzeumból. A lopást hétfőn reggel fedezték fel

a múzeum dolgozói. A tolvajok, akik valószínűleg vasárnap éjjel követték el tettüket, legkevesebb 600 000 dollárnyi kárt okoztak a múzeumnak. (MTI)

INTERATOM. Tegnap megkezdődött Csopakon az Interatom-instrument, a nemzetközi nukleáris műszeripari gazdálkodó egyesülés XXIX. tanácsülése.

SIKERES VENDÉGSZEREPLÉSÉRŐL HAZAÉRKEZETT az NSZK-ból a Magyar Rádió gyermekkórusa. Az együttes Botka Valéria karnagy vezetésével Limburgban, Wiesbadenben és Würzburgban hangversenyezett. Műsorán preklasszikus és kortárs magyar szerzők, valamint Bartók Béla és Kodály Zoltán művei szerepeltek. A koncertekről a hesseni rádió felvételt készített.

PAKISZTÁNI INCIDENS. Lahoréban szélsőséges szunniták tízezres tömegei csaptak össze egymással hétfőn este a Badsahi mecset, a legfontosabbnak tartott pakisztáni iszlám szent hely fölötti ellenőrzés megszegéséért. A véres zavargásokban félszázan megsebesültek; tíz sérült állapota súlyos.

EGYEZTETŐ TANÁCSKOZÁS. Tegnap Szófiában megkezdődött a szocialista országok nőszervezeti és nőmozgalmi vezetőinek kétnapos egyeztető tanácskozása. A fórumon kiemelt figyelmet fordítanak azokra a kérdésekre, amelyek a nőknek a nemzetközi békemozgalomban betöltött szerepével kapcsolatosak. A magyar nők képviseletében jelen van a tanácskozáson Duschek Lajosné, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke.

SZOBORAVATÓ ÜNNEPSÉG VOLT tegnap a salgótarjáni Táncsics Mihály Közgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskolában. A tanintézet aulájában leleplezték a névadó bronz mellszobrát, ifjabb Szabó István szobrászművész alkotását.

Senki nem ellenőrizte

Egy nagyvonalú igazgató esete

A *Bükkvidéke Termelőszövetkezet* nem tartozik a jól menő gazdaságok sorába, s mint ilyennek, lehetősége nyílt rá, hogy égisze alatt gazdasági társulás jöhessen létre építőipari szolgáltató tevékenységgel. A gt másik gazdája — csatlakozva a bükkvidékiekhez — a Rákosmezeje Tsz. A társulás 1982. január elsejével alakult meg, és igazgatója — széles körű ismeretségeinek köszönhetően — a most 47 éves *Nagy Ferenc* lett.

A gt egy Hungária körúti irodában meg is kezdte „áldásos" tevékenységét *Nagy hasznára, és felesége, valamint barátai és ismerősei boldogulására.* Munkájuk volt bőven, a gesztor termelőszövetkezet nem panaszkodhatott, a gazdasági társulás *hasznot hozott* számukra is. Arra nem is gondoltak, hogy ez a haszon még több is lehetne, örültek annak, ami volt. Így azután talán csodálkozni sem kell, hogy a budapesti társulást *senki sem ellenőrizte*, ahol éppen ennek betudhatóan kritikán aluli volt a bizonylati fegyelem.

A zavarosban pedig az igazgató halászott, megtévesztve jóhiszemű munkatársait. Vagy ki tudja? Mindenesetre tény: közvetlen környezetében senkinek sem szúrtak szemet a manipulációi. Egyik csoportot játszotta ki a másik ellen. Például: maszek kozmetikus felesége két esztendeje megszerzett üzlethelyiségét a társulás dolgozói csinosították ki, s úgy tudták: a főnök ezt ki is fizeti. Valóban. Csupán arról nem volt tudomásuk, hogy a meglehetősen tetemes munkáért mindössze hat és félezer forintot fizetett Nagyné. A szalon fogyasztógépéhez szükséges elektródát — *27 ezer forint értékben* — ugyancsak a gt számlájára, bélyegzőjével szerezték be '82 novemberében. Ami biztos, biztos — alapon, az értékes alkatrészt leszámlázták egy vállalatnak, ahol dolgoztak. És ott senkit nem érdekelt: mi is ez a nem csekély tétel a végösszegben. Közbevetőleg megjegyezzük, hogy Nagy a tavaly decemberi őrizetbevételénél váltig állította: rendezni akarta „adósságát". *Vajon mire várt?* Az elektróda „beszerzéséhez" hasonló módon került egyébként elegáns burkolókőzet Nagyék szentendrei nyaralójának teraszára, ráadásul a munkát a gazdasági társulás szakemberei végezték munkaidőben, *ingyen*. A kozmetikai szalon bojlerére is így tett szert az igazgató, s állítja: *fizetett volna érte.*

Nem jártak rosszul Nagy barátai sem. Egy budapesti ház 600 ezerre taksált fölújításért *300 ezer forintot* fizetett a tulajdonos, egyébként az igazgató jó ismerőse. Persze, a több mint félmillió kicsit sok lett volna az elvégzett munkáért, de a szakértő később megállapította: majd'450 ezer forintot ért, amit csináltak. Egy régi kollégájának 20 ezer forintba került volna a fölújításhoz az anyag és a munkadíj, ha fizet. Nagynak köszönhetően egy fillér nélkül megúszta, a megrendelésnek, a számlázásnak nyoma sincs a gt-bizonylatai között. És folytathatjuk a sort a nagyvonalúan bérbe vett műhelyekkel. Kellett volna egy, négyért fizettek, *sokat.* És így tovább, és így tovább...

A Budapesti Rendőr-főkapitányság vizsgálati osztálya megállapította: a manipulációkból körülbelül *300 ezer forint* Nagy haszna, és *a százezret közelíti* a kár, amit hűtlen kezeléssel okozott.

(borbás)

Egy hét a világgazdaságban

Zuhanás a tőzsdéken

Az elmúlt héten a világ gazdasági szakértői is *az Arab-öbölben folyó* eseményekre figyeltek. A csütörtökön megtámadott tankhajó sorsa ismét erősítette azokat az aggodalmakat, melyek a fellendülést, az olajpiac nyugalmát féltik a két eltökélt fél háborújától a különböző nemzetiségű szállítóeszközök ellen.

Érdekes persze megjegyezni, hogy bár — például a biztosítási terhek emelkedése miatt — a térség olajának elszállítása kétségtelenül drágult, *a nyersolaj alapára egyes esetekben még csökkent* is. Az exportőröknek ugyanis — Irán példája került nyilvánosságra — ilyen módon kellett *kompenzálniuk* a vásárlókat, hisz azok egy alapvetően továbbra is túlkínálattal jellemezhető piacon egyébként a többletet aligha vállalták volna át. Ha az Öbölvidéken a helyzet lényegesen nem súlyosbodik, tehát *nem lesz „robbanás"*, akkor vélhetően erősödni *fog az exportőrök készsége arra is, hogy nagy olajmegállapodásokat kössenek és így kíséreljék meg vevőkörüket fenntartani.*

London, Frankfurt

Az NSZK-ban és Angliában a gazdasági kilátásokat az elhúzódó sztrájkok befolyásolják. A londoni tőzsde indexe csütörtökön *az elmúlt tíz év legnagyobb árfolyamzuhanását regisztrálta* annak hírére, hogy a sztrájkoló bányászok és a rendőrség legutóbbi heves összecsapásai nyomán a megegyezés kilátásai gyengültek. Angliában három hónapja nem dolgozik a bányászszakszervezet tagságának többsége. Szénhiányról ugyan nem beszélhetünk — hisz nyár van, a korábbi sikeres és kormányt buktató munkabeszüntetést a szenesek télen folytatták — a társadalmi béke tartós hiánya azonban láthatóan csökkenti az üzleti körök optimizmusát.

Hasonló jelenség figyelhető meg az NSZK-ban is. Itt ugyan formálisan csak 66 ezren sztrájkolnak, azonban további 63 ezer dolgozót kizártak az üzemből, 210 ezret pedig közvetve érint az IG Metall által indított megmozdulás. Nem csoda, hogy *a frankfurti tőzsde tevékenységét mérő Commerzbank-index csütörtökön az 1984-ben eddig regisztrált legalacsonyabb szintre esett vissza.* Az okok nyilvánvalóan megegyeznek az angliaiakkal. A 35 órás munkahét kérdése a héten Párizsban is szerepelt a munkaadók és munkavállalók megbeszélésének napirendjén. (A munkaadók véleménye szerint a munkanélküliség mérséklését elsősorban a részmunkaidős foglalkoztatással és korkedvezményes nyugdíjaztatással kell elősegíteni, a szakszervezetek nézete azonban az IG Metalléhoz hasonló, vagyis 35 órás munkahetet támogatnak, *lényegében változatlan bérrel.* Olaszországban ugyanez a vita folyik, a szembenálló felek álláspontjai is azonosak, de legalábbis hasonlóak. Arról van talán szó, hogy a fellendülés megjelenésével *aktívabbakká váltak a szakszervezetek* és kompenzálni kívánják a visszaesés során rájuk kényszerített engedményeket? Tény, hogy *a 35 órás munkahét bevezetése változatlan bérrel, azonos mértékű termelékenységnövekedés nélkül csak a termelési költségeket emeli és a magasabb árakban valakinek — a legtöbbször a fogyasztónak — meg kell azt fizetnie.*

Csúcs előtt

A kedden véget ért Kohl—Mitterrand csúcstalálkozó ismét azt a benyomást kelti, hogy a Közös Piac országainak júniusi állam- és kormányfői találkozóján aligha várható megegyezés a brit költségvetési hozzájárulás kérdésében. Legalábbis nem a jelenlegi angol pozíció alapján hisz a jelek szerint most *Bonn teljes mértékben magáévá tette a kérdésben Mitterrand keményen elutasító álláspontját.* Jellemző, hogy a találkozó során egy nyugatnémet szóvivő a márciusi brüsszeli csúcson előterjesztett többségi megoldási javaslatot a kérdésben erről az oldalról kimondott „utolsó szóként" értékelte és nézete szerint „most már a briteknek kell elmozdulniuk".

Bár a másik csúcson, a londoninn nem lesz napirenden az, ami az EGK belső ügye, azonban a „hetek" közötti viták légkörét negatívan befolyásolhatja a brit hozzájárulás ügyében megfigyelhető Párizs—Bonn tengely. A másik oldalról viszont úgy tűnik, fontolgatják a korábbi platformról való elmozdulás lehetőségét. Howe brit külügyminiszter ugyanis arról nyilatkozott (a költségvetési vita kapcsán), hogy „Nagy-Britannia kész hozzájárulni Nyugat-Európa modernizálásának költségeihez". Vagyis — a nyilatkozatot interpretálva — London kevésbé lovagolna a számokon, ha az EGK-költségvetést másképp használnák fel, kevesebbet költenének a mezőgazdaságra és többet arra az iparra, melynek csökkenő versenyképességéről a világpiacon kontinensünk nyugati felén ma *széles körű vita folyik.*

Gonda György—Szentgáli Péter

Levél a Hungexpótól

Forgalomba zárva

Lapunk május 24-i számában Forgalomba zárva címmel kifogásoltuk a BNV megnyitásán tapasztalt lehetetlen közlekedési helyzetet, azt, hogy lényegében a megnyitás órájában megközelíthetetlen volt a vásár. Írásunkra a BNV vezérigazgatója válaszolt — sajnos nem tudott megnyugtatni bennünket. Az alábbiakban idézzük levelét:

„Mint rendszeres olvasója a kormány lapjának, örömmel állapítom meg, hogy gazdasági súlyának és rangjának megfelelően foglalkoztak a 79. BNV eseményeivel. Különösen jólesik, hogy a lap magáévá teszi a vásár egyik régóta húzódó gondját, a közlekedés problematikáját. Mint vásárrendező vállalatnak alapvető érdekünk, hogy a kiállítási területet mind a kiállítók, mind a látogatók egyaránt kényelmesen megközelíthessék. Ezt szolgálja az a megállapodásunk is, amelyet a BRFK-val kötöttünk, melyben *biztosítottak bennünket arról, hogy tudásuknak megfelelően és lehetőségükhöz képest mindent megtesznek a forgalom zavartalansága érdekében.*

Vállalatunk *évek óta kéri* a főváros tanácsi vezetőit, hogy segítsék a vásár munkáját. A Fővárosi Tanács általános elnökhelyettese kifejtette egyik nyilatkozatában: a főváros *magáénak érzi* a budapesti nemzetközi vásárokat, és ennek megfelelően támogatja azokat. Közvetlen intézkedési lehetőségünk azonban *csak a vásár területére* korlátozódik — ez sem csekély szerepe —, a közlekedés irányítása, a forgalom szervezése, az utak állapotának karbantartása, ez mind az arra illetékesek dolga, akiket természetesen igyekszünk megnyerni a vásár célkitűzései között szereplő népgazdasági feladatok támogatásához. Már most jelezhetem, hogy az őszi vásár idején, *amikor a jelenleginél sokkal nagyobb forgalom várható, sokkal súlyosabb közlekedési gondokkal kell számolnunk, tekintettel az Éles saroknál megkezdődő és a vásár idején is tartó építési munkálatokra.* Azért is kérem a Magyar Hírlap segítségét, mert összel mintegy 800 ezer látogató és várhatóan 1800 kiállító bosszúságát szeretnénk megelőzni."

Dr. Kőrösvölgyi László
vezérigazgató

Tömegáru?

Előszobából a hálóba jutottak – A bútorexport főrészvényesei

Az ember *ne legyen finnyás*, ha exportról van szó. Nem kell leszólni a talicska formájú zsúrkocsit, a csipkésre faragott, intarziabetétes asztalt, a stilizált stílbútorokat. Ha erre van kereslet, gyártani és szállítani kell, végtére *az üzlet nem ízlésnevelés*, nem misszió.

A szövetkezeti bútorexport a maga részesedésével — ezért áll jól, ellentétben az állami iparral szemben —, ma már az összes tőkés export *hatvan százaléka* az övé.

— *Az adat sokkal rózsásabbnak mutatja a helyzetet, mint amilyen* — mondja *Strack János*, az OKISZ főosztályvezetője. — Valójában: *keservesen küszködünk*, hogy a piacon maradhassunk. S ezért *engedményeket is adunk, gyakran ráfizetünk* a boltra. Időnként olyan ajánlat érkezik, amely legjobb esetben az anyagköltséget fedezi. Erre persze egyértelmű *nem* a válasz. De akkor már gondolkodóba esünk, ha hajlandók megfizetni a munkabért is ...

Átvészelt 1982

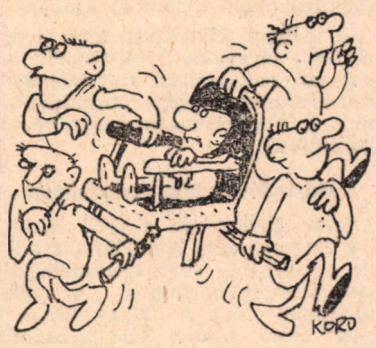
A szövetkezeti ipar évente *négymilliárd forint* értékben készít bútort, ennek *egynegyedét* külföldön, dollárért adja el. Jó a hírük a világban, a régi vevők még a legnagyobb megtorpanás évében — 1982-ben — sem fordultak el tőlük, „legfeljebb *lefaragták az árakat.* No és nem felejtettek el figyelmeztetni: *e kategóriában van választék*, a versenyben ott vannak az élen a román és a lengyel bútorgyártók. Legalábbis árban. E harcban a magyarok mellett szólt *a pontosabb* szállítás.

Ám a szövetkezeti iparunk terméke *tömegáru.* Az OKISZ főosztályvezetője szerint a míves kézműipari munkára nincs nagy igény (ráadásul egyre kevesebb az olyan szakember, aki az egyedi munkáknál szóba jöhet, s a másik ellenvetés: ez esetben a drága géppark kihasználatlan), inkább kellenek a szériában előállítható, *régiesnek álcázott* darabok — elérhető áron. Amit a vásárlóközönség megnyugtatásáért stilizált stílbútornak hívnak. Ma ebből van kereslet.

A nyugatnémet megrendelők koloniál- és rusztikus bútort kérnek, az egyesült államokbeli és a kanadai vásárló a faragott és intarziás irányzatot kedveli. És ott a kivételes, a skandináv piac, ahová sima vonalú fenyőfabútorokat szállítanak, amilyenek például a budapesti slágerboltban, a Tékában kaphatók. És mellette veszik a dúsan faragott, francia barokkos, intarziás díszítésű garnitúrákat, amelynek szinte egyedüli kiszolgálója a *Szikra Műbútor és Faáru Szövetkezet.* Ezt az árut végre *megfizetik*, ezért a szövetkezet csak exportra termel — hazai piacra csupán létrát ad el ... De a tiszta műfajt előállító kis szövetkezet nem lehet minta, nem érdemes hasonlókat kialakítani, hiszen a piaci igény szűkös. Nem véletlen, hogy a másik, az igencsak neves *Pécsi Faipari Szövetkezet*, amely stílbútorokra specializálódott, a veszteség szélén táncol: egy-két vevője tönkrement — kénytelen olcsóbban árulni, no és egyszerűbb bútorokat készíteni.

Elérhető áron

— *De azért jobban állna a szénánk, ha megfelelő faárunk lenne* — állítja a főosztályvezető. — *Tavaly a skandináv bútorexportunk legalább 20—30 százalékkal emelkedett volna, ha nincs hiány fenyőfában.* Úgy tűnik, az idén nem lesz probléma. Eddig az *Er-*

dért volt az egyetlen kiszolgálónk, most belépett a *Lignimpex* is, amelytől finn anyagot kapunk. Ez az üzlet valószínűleg nemcsak az alapanyagellátási gondjainkat oldja meg, hanem *közös érdekeltséget* is alapít: az anyagszállító, a gyártó szövetkezet és a külföldi vevő részvételével. Aztán szeretnénk Finnországban „Téka kettő" üzletet nyitni. A másik fontos alapanyagunkkal, a tölgyfűrészáruval alig jutunk zöldágra. Pedig enélkül nincs rusztikus bútor. Csakhogy az erdőgazdasági és ipari üzemek, mint gazdálkodó szervezetek, természetesen a *saját hasznukat* nézik, ezért a legjobb árut a külföldieknek adják el. *Exportcsemege* lett a minimális munkával elkészíthető *talpfa, parkettléc*, így viszont a hazai bútoripar marad hoppon.

A mennyiség és a minőség csak papíron ugyanaz ... A kapott anyagból bizonyos bútorszerkezeteket, mint például a flamand párkányzat, lehetetlenség elkészíteni, ezért saját *referenciakeretünk* terhére veszünk évente 300-400 köbméter tölgyfát. Aztán ott a kárpitos alapanyag ... Az *Észak-magyarországi Vegyiművek* az igényeinket csak akkor tudja teljesen kielégíteni, ha az OKISZ negyedévenként kétmillió forint értékű *devizakeretet átutal* a számunkra — ebből tud alapanyagot venni. Így nem is dédelgethetünk vérmes elképzeléseket, elégedettek lehetünk, ha a piacon maradunk, s legfeljebb fokozatosan, *egy-egy hangyányit* lépdelünk előre.

— Túl sötét képet festenek az OKISZ-osok — mondja *dr. Bieber András*, az Artex Külkereskedelmi Vállalat vezérigazgatóhelyettese. — Tavaly igencsak megfutott az exportjuk, 1982-höz képest 30 százalékkal. Igaz, 1982 *feketeév.* A második világháború óta ez volt a legrosszabb bútorértékesítési év. A vevők nem vették át, s nem vitték el a bútorokat, az árak meg lezuhantak. Tavaly rendeződni kezdett a helyzet, az ínséges időt *bútoréhség* követte. Ebben a lendületben a piac sokkal többet felvett volna, ha szállítani tudunk ...

Elvesztett évnegyed

Ez merőben új helyzet, és érthetetlen, hogy a szövetkezetek *sem éltek a lehetőséggel.* Ám ott a magyarázat: korábban inkább kisbútorokat vettek a külföldiek, most inkább nagy testű korpuszokat kérnek. Rusztikus garnitúrákat, vitrineket, tálalókat. Nőttek a minőségi követelmények, s időbe került volna a váltás. Az első negyedév elveszett — semmit sem szállítottak, *legalább harminc-százalékos kötésállomány maradt kihasználatlanul.* A minőséggel is baj volt, reklamáció reklamációt ért, némely üzleteknél hajszálon múlott, hogy nem hiúsultak meg. Az árak most stagnálnak, viszont *ugyanannyiért többet akarnak:* jobb minőséget, míves munkát és gyorsaságot. Ezt nem könnyű teljesíteni.

A vezérigazgató-helyettes sem tagadja: amit visznek, tömegáru a javából. Nem méregdrága, extra darabokat kérnek — ez középkategória. Olyan, ami tetszik, s árban megfelel az átlagpolgárnak. A magasabb, luxus szférában nincs helyünk, ott német és olasz gyárak uralják a piacot. De e középkategóriánál is meg kell izzadni. S hogy mindezért nem fizetnek sokat? Valóban nem. Annyit, amennyit ér. *A magyar bútoripari termelés eleve drága*, az alapanyagok nálunk jóval többe kerülnek, mint a nyugati országokban, s minőségük sem a legjobb. A vevőt viszont ez nem érdekli.

— *Az is valami* — teszi hozzá a vezérigazgató-helyettes —, *hogy a külföldi családok előszobájából bejutottunk a hálóba, az étkezőbe.* Korábban csak ládákat, ciposszekrényeket, kisbútorokat vettek tőlünk, most pedig nagy testű szekrényeken, étkezőkön a sor. Kezdjük „levedleni" a túlzott Európa-koncentráltságot, kilépünk a nagyvilágba: *az USA-exportunk évről évre jelentősen emelkedik.* Itt már jobbak az árak, de ha lehet, még magasabb a minőségi követelmény. Erre kell venni az irányt. Az sem kizárt, hogy egyszer belépünk az igényesebb piacra: de előbb meg kell tanulni hétre, napra pontosan szállítani, s kifogástalan minőségben termelni.

Csecsák Gyöngyi

HORIZONT

A fejlődők adóssága

A kamatlábak mérséklésével és kedvezőbb kereskedelmi feltételek biztosításával a fejlett tőkés országoknak könnyíteni kellene a fejlődő országok adósságterhein — állapítja meg az Arab Kőolajexportáló Országok Szervezetének, az OAPEC-nek júniusi bulletinje. A fejlődő világ jelenleg már *800 milliárd dolláros adósságállománnyal küszködik*, és a tartozások évenként 100 milliárd dollárral nőnek a magas kamatlábak miatt. A kiadvány felszólítja a fejlett tőkés országokat, hogy növeljék a fejlődő országoknak nyújtott segélyeket, hosszabbítsák meg a felvett kölcsön törlesztésének határidejét.

Bolgár gyes

A jövő év júliusától jelentősen *növelik* Bulgáriában a gyermekgondozásra biztosított fizetett szabadság időtartamát. A bolgár gyermekgondozás jelenlegi rendszerében az anyák az első, a második és a harmadik gyermeküket 4, 5, illetve 6 hónapos koráig kaptak szülési szabadságot. Ezekre a hónapokra *átlagfizetésüket folyósították*, majd 6, 7, illetve 8 hónapig a Bulgáriában megállapított bérminimumot, azaz havi 100 levát kaptak fizetett szabadságként. A közelmúltban elfogadott „gyes-törvény" szerint egységesen két évre növelik a szülési szabadság után igénybe vehető fizetett szabadság időtartamát, s nem 100, hanem 110 levát folyósítanak. A törvény szerint a bolgár gyes-t bármelyik szülő vagy nagyszülő igénybe veheti.

Új olajmező Líbiában

Jelentős olajmezőt fedezett fel Líbia keleti partja közelében az Agip olasz olajtársaság. Az előzetes becslések szerint a kontinentális talapzat 765 millió hordó olajat rejt. (1 tonna olaj, minőségétől függően, 5—6 hordónak felel meg.)

Katonai kiadások Izraelben

Izraelnek a Libanonban folytatott háborúja a közvetlen katonai kiadásokat tekintve *900 millió dollárjába került* 1983-ban — írja a *Daily Haarec* című izraeli napilap és megjegyzi, hogy a katonai terhek növelik a gazdasági problémákat. Az izraeli bank kormányzójának 1983-ra vonatkozó jelentését idézve, megállapítja, hogy az 1982. júniusi izraeli invázió óta a tartalékos állomány feltöltése miatt *megnövekedtek a munkahelyi hiányzások.* A vállalatoknak ugyanakkor a hadikiadások finanszírozása érdekében felemelt jövedelmi adók miatt magasabb bért kell fizetniük alkalmazottaik részére.

KÖZÉLET—DIPLOMÁCIA

A koreai nagykövet bemutatkozó látogatása

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke és *Apró Antal*, az országgyűlés elnöke bemutatkozó látogatáson fogadta *Ju Jong Golt*, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét.

Búcsúlátogatások

Zsigmond Zoltánt, a Magyar Népköztársaság Szíriában és Jordániában akkreditált nagykövetét búcsúlátogatáson fogadta *Zuheir Masarka*, a Szíriai Arab Köztársaság alelnöke, *Abdul-Raul Kászem* miniszterelnök, *Faruk As-Sar* külügyminiszter, valamint a szíriai kormány több tagja.

Jordániában nagykövetünk *Hasszán Ibn Talal* trónörökösnél, *Marvan Al-Kasszem* királyi kabinetfőnöknél és *Taher El-Maszri* külügyminiszternél tett búcsúlátogatást.

Pártmunkásküldöttség Szíriában

Az Arab Újjászületés Szocialista Pártjának meghívására az MSZMP pártmunkásküldöttsége, élén *Horváth Ferenccel*, az MSZMP KB gazdaságpolitikai osztályának helyettes vezetőjével május 27. és június 2. között látogatást tett a Szíriai Arab Köztársaságban.

A küldöttség, amelyet fogadott *Szlimán Kaddah*, az Arab Újjászületés Szocialista Pártja országos vezetőségének tagja, a párt gazdasági osztályának vezetője, megbeszélést folytatott *dr. Szalim Jaszin* gazdasági és külkereskedelmi miniszterrel; tárgyalt a damaszkuszi, a homszi pártbizottságon és meglátogatott több ipari létesítményt.

Szolidaritási küldöttség Algériában

Hazaérkezett Algírból a magyar szolidaritási küldöttség, amely *Harmati Sándornak*, a Magyar Szolidaritási Bizottság elnökének vezetésével részt vett az afro-ázsiai népek szolidaritási szervezetének (AAPSO) VI. kongresszusán.

A tanácskozás Afrika, Ázsia, a Közel-Kelet és Latin-Amerika regionális problémáival, valamint az el nem kötelezettség, a gazdasági fejlődés és a tájékoztatás kérdéseivel foglalkozott. A kongresszus elfogadta az AAPSO hosszú távú munkaprogramját.

A magyar küldöttség átadta *Losonczi Pálnak*, az Elnöki Tanács elnökének a kongresszushoz intézett üzenetét; s a tanácskozáson felszólalt Harmati Sándor, méltatva a gyarmatosítás elleni és az antiimperialista harcban elért eredményeket, a szocialista országok szolidaritásának jelentőségét az elnyomott népek szabadságküzdelmeinek támogatásában.

A magyar küldöttség több kétoldalú tárgyalást folytatott a nemzeti szolidaritási szervezeteknek és a felszabadítási mozgalmaknak a kongreszuson részt vevő vezetőivel.

Svéd tudósok Magyarországon

Sune Bergström, a svéd Királyi Tudományos Akadémia elnöke vezetésével svéd tudósdelegáció érkezett hazánkba, „A svéd tudomány napjai Magyarországon" című, június 5-én kezdődő rendezvénysorozatra.

A neves személyiségekből álló, népes küldöttség tagjai tudományos ülésszakon, vitaüléseken, kerekasztal-megbeszéléseken találkoznak magyar kollégáikkal. A rendezvénysorozat keretében tudománypolitikai és konkrét tudományos kérdéseket vitatnak meg.

Megyei képviselőcsoport ülése

A kereskedelem helyzetéről tárgyaltak a Komárom megyei képviselőcsoport hétfőn Tatabányán megtartott ülésén, amelyen részt vett *Havasi Ferenc*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, *Antalóczy Albert*, a megyei pártbizottság első titkára és *Varga Gyula*, a megyei tanács elnöke is.

Ámon Ferenc megyei tanácselnök-helyettes arról számolt be, hogy a hatodik ötéves terv időszakára tervezett 33 000 négyzetméterrel szemben már eddig 35 000 négyzetméterrel bővítették az üzlethálózatot.

A képviselők kérdéseire válaszolva elmondták az ülésen, hogy eddig 308 üzletben vezették be a szerződéses üzemeltetési formát, s a tapasztalatok kedvezőek: ezekben a boltokban javult az árukínálat, udvariasabb a kiszolgálás és általában megfelelő a fogyasztói érdekvédelem is. Javasolták a képviselők, hogy minden kereskedelmi szektorban fokozzák az ellenőrzéseket. *(MTI)*

Szakszervezetek Budapesti Tanácsa

Személyi változások

Hétfőn ülést tartott a Szakszervezetek Budapesti Tanácsa, amelyen jelen volt *Méhes Lajos*, a SZOT főtitkára is. A testület megtárgyalta az MSZMP KB 1983. október 12-i — a szakszervezeti munka fejlesztéséről, a párt feladatairól szóló — állásfoglalásából adódó fővárosi szakszervezeti tennivalókat. A tanács ezután személyi ügyekben döntött. *Timmer Józsefet* megválasztotta a szakszervezetek budapesti tanácsa elnökének. *Fördős Lászlót* más megbízatása miatt, megköszönve munkáját, felmentette SZBT titkári funkciójából. *Ritter Attilát* megválasztotta a szakszervezetek budapesti tanácsa titkárának. *(MTI)*

A környezet védelme életünk, egészségünk feltétele

(Folytatás az 1. oldalról)

Az üzemi KISZ-szervezetek feladata, hogy mozgósítsák tagjaikat a fegyelmezett környezetkímélő munkavégzésre, a természeti erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodásra. A KISZ szerepet vállal a lakóhely környezetének szépítésében is.

A környezetvédelmi világnap alkalmából *Gonda György* államtitkár, az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnöke *Pro natura* emlékérmet adott át az Országos Közegészségügyi Intézet településegészségügyi főosztálya 30 tagú kollektívájának, *Radetzky Jenő* nyugalmazott székesfehérvári gimnáziumi tanárnak, *Szabó Imre* barcsi tájvédelmi körzetvezetőnek, *Szebényi Imrének*, a műszaki egyetem tanárának, valamint *Takács Istvánnak*, Kazincbarcika tanácselnökének, akik a környezet- és természetvédelem érdekében végzett munkájuk során kiemelkedő eredményeket értek el. *„Az emberi környezetért"* kitüntetést 30-an vették át.

S. Hegedűs László, a HNF OT titkára 25 személynek *Széchenyi István*-plakettet adott át a környezetvédelem, környezetfejlesztés, valamint a környezetünk megóvása terén kifejtett eredményes társadalmi tevékenységükért. *(MTI)*

Patthelyzet

A négyéves Barbaráért az apja megy az óvodába.

— Nem kell öltözködnöd — szól a gyerekhez. — Nem esik az eső, nagyon jó idő van!

— A tündérke kihívta az égre a napocskát, ugye? — mondja Barbara.

— Úgy van!

Hallja a beszélgetést a szigorú óvó néni, s közbe is szól:

— Nincsenek tündérkék! Semmi ilyesmi nincs!

— Geduskának van! — állítja Barbara meggyőződéssel.

— Ki az a Geduska? — fordul az óvónő bosszúsan az apához.

— A család egyik nagynénije.

— És miért engedik neki, hogy ilyen tündérmesékkel zavarja meg a gyerek fejét?

— Sajnos, nem tehetünk semmit — válaszol tanácstalanul az apa.

— Miért nem?

— Mert Geduskának tényleg van tündérkéje!

(d. kiss)

ÉPÍTŐK IFJÚSÁGI HETE. Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumban hétfőn tartott ifjúsági fórummal megkezdődött a budapesti építők ifjúsági hetének programja, amelyet a KISZ budapesti és V. kerületi bizottsága, az ÉVM, valamint kilenc nagy kivitelező vállalat KISZ-esei szerveztek az építők szakszervezetével együttműködve. Az ifjúsági fórumon Kádár József államtitkár tájékoztatta a fiatalokat az építőipar helyzetéről és fontosabb tennivalóiról.

A RADNÓTI MIKLÓS SZÍNPAD igazgatósága közli, hogy ma este 8 órai kezdéssel a Várkonyi Ifjúsági Hazban meghirdetett Lumpácius Vagabundusz betegségek miatt elmarad. A jegyek a június 7-i előadásra érvényesek, vagy a váltás helyén visszaválthatók.

A GYŐRI BALETT egyhetes finnországi vendégszereplésre utazott hétfőn. Az együttes Koupióban, Győr finnországi testvérvárosában nemzetközi táncszínházi fesztiválon képviseli a hazai balettművészetet.

HOLLÓ JÁNOS akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia Központi Kémiai Kutató Intézete igazgatóját, a Budapesti Műszaki Egyetem professzorát a Finn Műszaki Tudományok Akadémiája — legutóbbi közgyűlésén — külföldi tagjai közé választotta.

AZ AMERIKAI FILM VILÁGA címmel kiállítás nyílt hétfőn a budapesti Ernst Múzeumban. A június 24-ig megtekinthető tárlatot Nicolas M. Salgó, az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövete, illetve Hídvégi István, a Műcsarnok főigazgatója nyitotta meg.

KGST-TANÁCSKOZÁS. Varsóban tartotta a 64. ülését a KGST villamosenergia-ipari állandó bizottsága. A tagországok és Jugoszlávia, a KGST-titkárság és az Interatomenergo képviselői áttekintették a KGST-országok 2000-ig szóló egyesített energiarendszerének keretében történő villamosenergia-ipari fejlesztés távlati terveit.

HALÁLOS BALESETEK. A hét végén 136 személyi sérülés és közlekedési baleset történt, ebből 5 halálos, 60 súlyos és 71 könnyű sérüléses kimenetelű volt.

HÉTKÖZBEN

HÉTKÖZBEN rovatunk ezúttal is számít olvasóink kérdéseire, észrevételeire. Ma 10—13 óra között a

222-804

telefonszámon várja munkatársunk a hívásokat.

MAI MŰSOROK • MAI MŰSOROK • MAI MŰSOROK

RÁDIÓ

KOSSUTH

8.27: Csak egy kultúránk van
9.00: A hét zeneműve
9.30: Két romantikus kórusmű
9.44: Nádi hegedű
10.05: MR 10—14
10.35: Népdalok
11.00: Paganini: E-dúr hegedűverseny
11.39: A csúnya hercegnő
12.45: Törvénykönyv
13.00: Dalszínház: A messzetűnt kedves
14.42: Elin Polin a bolgár irodalomból
15.05: Verbunkosok, katonadalok
15.28: Nyitnikék
16.00: Haydn: d-moll vonósnégyes, Op. 76. No. 2.
16.25: Dalszínház: Hová megyünk?
17.05: Bevezetés a filozófiába
17.35: Két Stolz-filmdal
17.45: A Szabó család
18.15: Pipakupak gyerek — palóc népmese
18.25: Mai könyvajánlat
18.30: Esti magazin
19.15: Önarckép
20.00: Mozart: Négy német tánc, K. 602.
20.10: A szocialista gazdaságelmélet
20.40: Népzenei feldolgozások
21.15: Rádiószínház: NASZ
22.20: Tíz perc külpolitika
22.30: Charlie Parker felvételeiből
22.54: Késő este
23.04: A Rádió lemezalbuma
0.10: Tárogatómuzsika

PETŐFI

8.05: Nóták
8.20: Tíz perc külpolitika
8.35: Társalgó
10.00: Zenedélelőtt
12.45: Gyermekek könyvespolca
12.35: Melódiakoktél
13.25: Látószög
13.30: Zenés állatsereglet
14.00: Zenés délután
16.35: Csúcsforgalom
: Kamaszpanasz
18.35: Könnyűzene
18.55: Zenei tükör
19.25: A vakcinától a diétás kóláig
19.35: Csak fiataloknak
20.35: Magyar anekdotakincs
21.04: Fél óra Bessie Smithszel
21.35: Nóták
22.04: Egy legenda története — II. rész.
23.20: A mai dzsessz

3. MŰSOR

9.00: Gyulai Gaál János: János vitéz — szvit
9.30: Charpentier: Louise
12.33: Fúvószene
13.07: Zenekari muzsika
14.00: Világújság
14.20: Kocsár Miklós műveiből
15.05: Händel: Acisz és Galathea
16.45: Labirintus
17.00: Házi muzsika
Na maternjem jeziku
19.05: In der Muttersprache
19.35: Mindenki — másként
19.55: Félóra népzene
20.25: Mozart: D-dúr szimfónia, K. 202.
20.55: Hétközi otthon : Operakettősök
22.00: Interfórum — 1984

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST, 1. MŰSOR

8.25: Torna
8.30: Iskolatévé
10.10: A hiba
15.00: Iskolatévé
16.15: Az ösztön hatalma
16.30: Szól a nóta
17.00: Rubens
18.00: A mágus — Verebes József
18.25: Dél-alföldi krónika
19.10: Torna — Esti mese — Híradó
20.00: Egy szélhámos karrierje — lengyel film
20.55: Stúdió 84
21.55: A nevem: Balogh Béla
22.05: Felkínálom
22.45: Híradó

2. MŰSOR

18.15: Csak gyerekeknek!
18.40: Sakk-matt
19.00: Interfórum 84
20.00: Kéziratos kincsek
20.10: Magyar tudósok
21.00: Híradó
21.25: Szederszüret — finn tévéfilm
22.45: Képújság

SZÍNHÁZAK

Bábszínház: Csipkerózsika (Jókai tér — 10. — **Erkel Színház:** Requiem (7). — **Gyermekszínház:** Aranykulcsocska (3). — **Játékszín:** Hyppolit, a lakáj (7). — **József Attila Színház:** A kísértés (7). — **Katona József Színház:** Stílusgyakorlat (7) — Jóslat (este 10 óra — az április 3-i jegyek érvényesek). — **Lézerszínház:** Sztárock (f8). — **Nemzeti Színház:** Az ember tragédiája (7). — **Várszínház:** Szemfényvesztők (7). — **Operettszínház:** Kaméleon (7). — **Pesti Vigadó, Hangversenyterem:** Az Interfórum 1984 zárókoncertje (7). — **Radnóti Miklós Színpad:** Színlelni boldog szeretőt (7). **Thália Színház:** Jóból is megárt a kevés (7). — **Vidám Színpad:** Szeretem a feleségem (7). — **Vígszínház:** Mester és Margarita (7). — **Pesti Színház:** Kőműves Kelemen (7).

ORI: Egy csók és más semmi (Orosháza — f6, 8) — Psota — Bakerről (Kiskunhalas — f6, f8). — **Népszínház:** Nagykálló: A kör négyszögesítése (7). — Keszthely: A királylány bajusza (2, f5) — Tiszakécske: Trón alatt a király (2) — Körmend: A harmadik fiú (1, f4). — **Debreceni Csokonai Színház:** Gálaest (7). — **Győri Kisfaludy Színház:** Marica grófnő (Szolnok — 7). — **Kaposvári Csiky Gergely Színház:** A mester és Margarita (Vígszínház — 7). — **Miskolci Nemzeti Színház:** Aki a pofonokat kapja (7). — **Szegedi Nemzeti Színház:** Jó estét nyár (Kisszínház — f8). — **Szolnoki Szigligeti Színház:** Marica grófnő (7). — **Veszprémi Petőfi Színház:** Én és a kisöcsém (7).

Kambodzsai küldöttség érkezett hazánkba

Az országgyűlés meghívására hétfőn hivatalos, baráti látogatásra Magyarországra érkezett a Kambodzsai Népköztársaság nemzetgyűlésének küldöttsége. A delegációt *Chea Sim*, a nemzetgyűlés elnöke vezeti.

Az érkezésnél a vendégeket *Cservenka Ferencné*, az országgyűlés alelnöke fogadta. *(MTI)*

TEMETÉS

GYURKÓ GÉZÁNAK, a Heves megyei Népújság főszerkesztőjének, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége alelnökének temetése június 7-én délután 15 órakor lesz Egerben, a Kisaszony-temetőben. *(MTI)*

Koszorúzás

Születésének 100. évfordulója alkamából koszorúzási ünnepséget tartottak *Kozma Lajcs* sírjánál hétfőn a Mező Imre úti temetőben.

Kozma Lajos grafikusként, építészként és iparművészként egyaránt egyetemes tehetségű alkotó volt. A Tanácsköztársaság alatt beválasztották a művészi direktórium tagjai sorába, s műegyetemi professzornak nevezték ki. Az ellenforradalom hatalomra jutása után katedrájáról elmozdították, s hosszú évtizedekig nem kaphatott köz-, illetve állami megbízást. 1945 után a budapesti Iparművészeti Főiskola igazgatójává nevezték ki, s 1947-ben visszakapta műegyetemi katedráját is. Munkásságának elismeréseként 1948-ban Kossuth-díjjal tüntették ki.

Sírjára az MSZMP Központi Bizottsága tudományos, közoktatási és kulturális osztálya, a Művelődési Minisztérium, az Iparművészeti Főiskola, a Budapesti Műszaki Egyetem, valamint a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége képviselői helyezték el a megemlékezés és tisztelet koszorúit.

Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

*

Fábry Józsefnek, a munkásmozgalom kiemelkedő harcosának, az egykori szlovákiai Petőfi-partizánosztag parancsnokának sírjánál, születésének 75. évfordulója alkalmából hétfőn a Farkasréti temetőben koszorúzási ünnepséget rendeztek. A Honvédelmi Minisztérium nevében *Lapos Mihály* vezérőrnagy és *Liptai Ervin* ezredes, a Magyar Ellenállók Antifasiszták Szövetsége képviseletében *Kerekes Imre* és *Herencsár Lajos* helyezte el a megemlékezés koszorúit a síremléken. *(MTI)*

MSZBT-vetélkedő

Baráti szövetségben címmel vetélkedőt hirdet az MSZBT-tagcsoportok szocialista brigádjai részére a Magyar—Szovjet Baráti Társaság. Az országos verseny alkalmat kínál arra, hogy a résztvevők gazdagítsák a hazánk felszabadításának eseményeiről, a széles körű magyar—szovjet kapcsolatok négy évtizedes fejlődéséről szerzett eddigi ismereteiket.

A nevezéseket június 15-ig várják az MSZBT agitációs és propagandaosztályára (Budapest, 1071. Gorkij fasor 45.). A jelentkezési lapon a tagcsoport nevét, címét, valamint a vetélkedőért felelős személy nevét és beosztását is fel kell tüntetni. A háziversenyekhez a baráti társaság forgatókönyvet, s kérésre játékvezetőt is küld. (MTI)

Záporok, zivatarok

Többször erősen megnövekszik a felhőzet, záporok, zivatarok kialakulására lehet számítani. A legalacsonyabb hajnali hőmérséklet 10, 15 fok között várható, a legmagasabb nappali hőmérséklet 20, 25 fok között lesz. Jelentős mennyiségű (legalább 5 mm/nap) csapadék az ország területének 60 százalékán várható.

A Duna vízállása Budapestnél 342 cm, a víz hőmérséklete 16,8 fok. *(MTI)*

Adatdömping?

Egységes statisztikai rendszer – A kevesebb is több lehet

Kérdezzünk meg valakit, mit tud Magyarországról, s azonmód sorolni kezdi az örök emlékű és feledhető évszámokat, neveket, történelmi eseményeket. De ha a jelenről érdeklődünk, máris számokat, százalékokat, dinamikát emleget, vagyis: *statisztikai adatokat.* Ez természetes, hiszen a máról alkotott képünk még nem kristályosodott történelmi szemléletté. Az erővonalak, mozgások áttekintéséhez szükséges távlat híján úgy próbálunk eligazodni a nem mindig felismerhető lényeges és lényegtelen dolgok szövevényében, hogy összegezzük az apróbb változásokat, s így elnagyolt, átlagos, de mégis, többé kevésbé az egészre jellemző képet kaphatunk — önmagunkról. Ennek eszköze a statisztika. Sok múlik persze azon, milyen tiszta rajzú és hűséges ez a kép, azaz, mennyire megbízható a statisztika. Erről beszélgettünk *Ormai Lászlóval*, a Központi Statisztikai Hivatal főosztályvezetőjével.

— *A vállalati statisztikusok gyakran panaszolják, hogy számtalan felesleges dologról kérnek tőlük kimutatást. Ebben az adatdömpingben néha bizony súlyukat vesztik a valóban fontos és jelentős összegzések. Nem teszi ez megbízhatatlanná az átfogó statisztikát?*

— Azzá teheti, éppen ezért próbáljuk csökkenteni a kimutatások számát.

Nem felületes?

— *Akkor viszont, a sokoldalúság és az árnyaltság rovására, a kevésbé megalapozott adatok felületessé tehetik a statisztikát...*

— Pontosan ez a mi dilemmánk is. Egyfelől egyre érezhetőbb nyomás nehezedik ránk a gazdasági vezetés, az állampolgárok, a kutatók részéről, hogy megbízható adatokat szolgáltassunk Magyarországról, gazdasági helyzetünkről, életszínvonalunkról. Ugyanakkor, ahogy világszerte mindenütt, nálunk is *egyre nagyobb gond a statisztikai adatok megszerzése.* Hazánkban a gazdaságirányítás stílusa változik, a demokratizálódás és a vállalati önállóság jegyében egyre kevésbé kötelezhetőek a vállalatok adatszolgáltatásra. Csakhogy a gazdasági vezetésnek a stratégiai és az operatív döntéseihez alaposabb, részletesebb, jellemzőbb statisztikai adatokra van szüksége. Nélkülözhetetlen az efféle rálátás a szociálpolitikai, tervelőkészítési, általában az egész társadalmat érintő kérdésekben.

— A lakosságról sem egyszerű adatokkal szolgálni, hiszen az érdekek szabadabb érvényesülésével megkezdődött a népesség polarizálódása. 1948-ban még monolit, egységes tömbökbe lehetett foglalni a világot: fizikai, nem fizikai, paraszt. De ma a megalapozott gazdasági és társadalompolitikai döntésekhez sokkal diverzifikáltabb adatbázisra van szükség: nyugdíjasok, kisvállalkozók, vgmk-sok, szabadúszók és más csoportok is bekerülnek vizsgálatunk körébe. Mondanom se kell, ritkán jutunk hozzá olyan információkhoz, amelyek a megkérdezett érdekeit sérthetik...

Kiutasítás

— *Talán attól tartanak, hogy a statisztikai titok sem olyan sérthetetlen...*

— Ez csak az ötvenes években okozhatott volna gondot, ma már nem olyan sorsdöntően súlyosak a mi kérdéseink. De akkoriban, a szocialista statisztika kialakulása idején, amúgy is szükségszerűen a gazdálkodó szervektől gyűjtött adatokra helyeződött a fő hangsúly. Bár a begyűjtött információk tömege, részletezettsége ebből a körből folyamatosan csökkent, jelentősége mindvégig megmaradt. A lakossági adatfelvételek jelentősége a szocialista társadalom fejlődésével, demokratizálódásával párhuzamosan került előtérbe. Persze, megtörténik ma is, hogy kiutasítják a lakásból a kérdezőbiztost... Legutóbb például megbízottunk a feleség partnerkapcsolatai iránt érdeklődött, vagyis: *csalja-e a férjét.* Megkérte hát az ott ülő házastársat, fáradjon ki a szobából — a többit elképzelheti...

— *És még így is kérdéses, igazat mondott volna-e az asszonyka...*

— Ennél sokkal komolyabb gondunk, hogy a vállalatoknál, gyáraknál a kötöttségek fellazulásával párhuzamosan mérhetően romlik a szolgáltatott adatok megbízhatósága.

— *Ezt hogy lehet észrevenni?*

— Vizsgáljuk a nekünk szolgáltatott adatok belső konzisztenciáját, s minthogy ezek keresztülkasul összefüggnek egymással, szembeszökően durva eltérésüket észrevesszük. Ám, ha csak felületes, pongyola az adatszolgáltató, akkor nehezebb megtalálni a hibát.

— *Ezért aztán sokan mondogatják, hogy nem megbízható a statisztika.*

— Nemcsak ezért. A mi összegzésünk egy általános, az egészre jellemző képet próbál megfesteni, de szinte biztos, hogy ez nem azonos az egyedivel. Hogy egy kézenfekvő példát említsek: kimutattuk, hogy emelkedik a nyugdíjasok jövedelme. Akkor tehát minden rendben van, nem kell törődni tovább velük? Pedig ennek oka jórészt az, hogy a most nyugdíjba vonulók jóval magasabb járulékot kapnak, mint a korábbiak.

— *De ezt hiába is magyaráznánk egy 2000 forintos nyugdíjasnak; csak azt látja, hogy az ő pénze nem emelkedik. Visszatérve a kimutatás-dömpingre. A kevesebb statisztika nem lenne több?*

— De. Pontosan azért, hogy adatszolgálóinkat megóvjuk a felesleges adatszolgáltatással járó terhektől, visszafogjuk a párhuzamos vagy szakszerűtlen statisztikák, felmérések áradatát. Ezért létrehoztunk egy olyan összehangolt statisztikai információs rendszert, ami lecsökkenti ezek számát. A begyűjtött adatokat több szempontból is felhasználhatjuk, anélkül, hogy újabb kimutatásokat kellene kérnünk. Ennek az egységes statisztikai információs rendszernek az alapjait az 1973. évi *statisztikai törvény* teremtette meg, meghatározva a statisztikai munkában részt vevő érdekelt szervek kötelezettségeit, jogait és a munkamegosztás miként jét.

Új megfigyelések

— *Vagyis a kevés adatból úgy próbálnak sokat csinálni, hogy mindenki számára rendelkezésre álló statisztikai adatbázist hoznak létre, így nem kell minden intézménynek, minisztériumnak, országos hatáskörű szervnek és tanácsnak külön kimutatásokat szolgáltatni.*

— A KSH-adatgyűjtések száma a régebbi, évenkénti 800-ról mintegy 500-ra csökkent. Ugyanakkor, amikor számos adatgyűjtésnél csökkent a bekért adatok köre, ritkult a gyakorisága, *több új megfigyelésre is sor került.* Sokat fejlődött például a fogyasztási szolgáltatások statisztikája, a licencforgalom és -hasznosítás, az automatizáltság, a tudományos kutatás megfigyelési rendje, a környezetstatisztika és mások.

Vanicsek Péter

Egy hét a világgazdaságban

Konjunktúrakilátások

A nemzetközi valutapiacokon valóságos dollárfelvásárlási láz lett úrrá az elmúlt hét közepén. Az amerikai valuta iránt megnövekedett érdeklődés és kereslet — amelynek következtében a dollár tovább erősödött a többi fontosabb nyugati valutával szemben — annak tudható be, hogy igen kedvező adatokat tettek közzé az USA gazdaságának második negyedévi teljesítményéről. A jó gazdasági mutatók növelik a bizalmat — és a keresletet — az amerikai valuta iránt, még akkor is, ha a tengeren túli ország kissé távolabbi gazdasági kilátásai nem ennyire biztatók. A megnövekedett dollárkereslet hatására csütörtökön a dollár árfolyama néhány valutával szemben rekordot állított fel. Egy angol fontot 1,36 dolláros árfolyamon jegyeztek, a font árfolyama dollárban kifejezve még soha nem volt ilyen alacsony. Hétéves rekordnak számít a dollár 2,31-es svájci frank árfolyama, Hamburgban pedig egy dollár csaknem 2,8 nyugatnémet márkával volt egyenlő. Az aranypiacot a hét folyamán nyugalom jellemezte, egy uncia — 31 gramm — arany ára továbbra is 370 dollár körül alakult.

Az elmúlt héten két figyelemre méltó hír érkezett a nemzetközi pénzpiacokról, amelyek tanúsága szerint ismét élénkülés tapasztalható a kelet—nyugati hitelkapcsolatok alakulásában. A *KGST Nemzetközi Beruházási Bankja* 125 millió dolláros hitel felvételéről írt alá megállapodást a nyugatnémet *Deutsche Bank* vezette bankkonzorciummal. A hitelt szervező bank mellett az ügyletben holland, japán, finn, brit és svéd pénzintézetek is részt vesznek. (Érdemes megjegyezni, hogy eredetileg százmillió dolláros hitelfelvételről folytak a tárgyalások, ezt az összeget azonban a bankok nagy érdeklődése miatt felemelték.) A hétéves futamidejű hitelt a szocialista gazdasági integráció beruházási bankja az egyes KGST-országokban folyó ipari fejlesztési programok kiegészítő finanszírozására használja majd fel.

A nagy érdeklődés következtében 100-ról 150 millió dollárra emelték azt a hitelt, amelyet a *Szovjetunió Külkereskedelmi Bankja* vesz fel. A kifogástalan hitelképességnek örvendő ország részére a párizsi székhelyű FRAB-Bank Internacoinal szervezte meg a hitelt. Ebben a pénzintézetben a Kuvaiti Nemzeti Bank 51 százalékos részesedéssel rendelkezik; a hitelt nyújtó bankok konzorciuma döntő többségben arab bankokból áll. A szovjet külkereskedelmi bank idén már felvett egy 250 millió dolláros úgynevezett eurohitelt, amelynek folyósításában elsősorban nyugat-európai és japán pénzintézetek vettek részt. A nemzetközi bankvilág *jó befektetésnek* tartja a Szovjetunió részére nyújtott hiteleket, és szívesen vesz részt az ilyen üzletekben, annak ellenére, hogy az Egyesült Államok pénzintézetei továbbra is távol tartják magukat a Szovjetuniónak szervezett hitelektől.

Két előrejelzés

Két érdekes előrejelzés látott az elmúlt héten napvilágot a fejlett tőkés országok jelenlegi gazdasági helyzetéről, illetve a jövő év végéig terjedő időszak kilátásairól. Az OECD előrejelzése, valamint a Nemzetközi Fizetések Bankjának (BIS) ténymegállapítása szinte teljesen egybecseng. A tőkés konjunktúra várható alakulása nem közömbös számunkra sem, hiszen külkereskedelmi forgalmunk számottevő része a fejlett tőkés államokkal bonyolódik le.

Mindkét jelentés megállapítja, hogy a nyugati gazdaságok a *fellendülés* útján haladnak, jövőre azonban valamelyest *lelassul* majd a gazdasági tevékenység. Az 1985-ben várható visszaesés elsősorban az amerikai kormány költségvetési politikájának „köszönhető", amely továbbra is hatalmas deficitekkel számol.

Tekintettel arra, hogy a nyugat-európai országok és Japán gazdasága ezer szállal kötődik az USA-hoz, az ottani gazdasági helyzet jelentősen befolyásolja ezen államok, de az egész világgazdaság konjunktúrájának alakulását. A tartós költségvetési hiány ugyanis állandósíthatja a magas kamatszintet, ez pedig jelentős pénzösszegeket vonhat el a fellendülést „tápláló" beruházási tevékenységtől. Az amerikai költségvetés mintegy 200 milliárd dolláros hiánya ugyanakkor kedvezőtlen hatással lehet az inflációs ráták alakulására, s a dollárnak a deficitből is fakadó túlértékeltsége zavarokat idézhet elő a nemzetközi pénzügyi életben. A BIS jelentése megállapítja, hogy a világgazdaság első számú közellensége az USA költségvetésének hiánya, ezért nagy felelősség terheli Washingtont az elkövetkező másfél esztendő konjunktúrájának alakulásában.

A jövő évben várható megtorpanás elsősorban úgy lenne kiküszöbölhető, ha az Egyesült Államok drasztikusan lefaragná a büdzséhiányt. Természetesen bőven akad tennivalója az egyes OECD-országoknak is, hiszen a konjunktúra fenntartásához elengedhetetlenül szükséges a nyugat-európai *termelési költségek csökkentése,* a vállalkozói profitok szintjének emelkedése stb. Az OECD közgazdászainak előrebecslése szerint kontinensünk nyugati felén idén és 1985-ben a gazdasági növekedés 3—4, az USA-ban 4, Japánban pedig 4—5 százalék lesz. Nem várható lényeges változás az infláció alakulásában, az elkövetkező másfél évben a pénzromlás az OECD-térségben valószínűleg nem haladja meg a kedvezőnek mondható 5 százalékot.

„Völgymenet"

A *munkanélküliséget* összességében továbbra sem sikerül az elkövetkező 18 hónapban csökkenteni: a fejlett tőkés országokban a munkaképes lakosság 8,5 százaléka marad állástalan. Míg az Egyesült Államokban várhatóan tovább csökken a munkanélküliek száma, Nyugat-Európában az állástalanok seregének bővülésére lehet számítani. Minden olyan ország számára kedvezőnek tűnik a világkereskedelemről szóló előrejelzés, amely nemzeti jövedelmének jelentős részét a külkereskedelem csatornáin keresztül realizálja. Ismeretes, hogy a recesszió hatására az elmúlt 3—4 évben a világkereskedelem visszaesett, illetve stagnált. 1983-ban már 2 százalékos növekedést mértek (ez is jócskán elmarad a hetvenes évek 8—10 százalékos átlagától), az OECD szerint idén és jövőre a nemzetközi kereskedelem bővülése 5—6 százalékos lesz!

A tőkés világgazdaság motorjának tartott amerikai gazdaságban — a jelenlegi kedvező mutatók ellenére — tehát *némi visszaesés* várható, s az előrejelzés szerint ugyanez jellemzi majd kontinensünk nyugati felének „lokomotívját", az NSZK gazdaságát is. A várható nyugatnémet megtorpanást nem költségvetési problémák okozzák, hanem a konjunktúrát „hajtó" exporttevékenység nem kellő növekedése. Az NSZK gazdasága mindig is nagymértékben függött a kivitel növekedésének dinamikájától, s ebben az elkövetkező egy év alatt több mint 4 százalékos visszaesés várható — bár az export növekedési üteme 1985 második félévében még mindig meghaladja majd a 7 százalékot. A külpiaci értékesítési lehetőségek csökkenését nem tudja majd ellensúlyozni a belső kereslet alakulása, ez utóbbi ugyanis — nem kis mértékben a magas kamatok miatt — viszonylag erőtlen marad. (A nyugatnémet gazdaság termelésének általában egyharmadát exportálja.)

Összességében tehát a fejlett tőkés országok gazdasági teljesítményében a következő másfél évben lanyhulás várható. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a visszaesésnek nincsen válság jellege, hanem erre a fellendülésen belül kerül majd sor, *a konjunktúra „völgymenetként".* Ennek a völgynek a mélysége azonban nem kis mértékben függ az amerikai gazdaságpolitika irányától.

Gonda György — Szentgáli Péter

Termelési kooperációk, harmadik piac

Magyar–görög tárgyalások

Június 23—26. között Budapesten tartózkodott *Kosztisz Vaicosz* görög nemzetgazdasági társminiszter, aki *Melega Tibor* külkereskedelmi miniszterhelyettessel tárgyalásokat folytatott a gazdasági kapcsolatok fejlesztéséről. Közös célként jelölték meg, hogy új lendületet kapjanak a hosszú lejáratú termelési kooperációk, elsősorban a kikötői daruk, egészségügyi berendezések, vasúti járművek és autóbuszok gyártásában. Megvizsgálták a harmadik piaci együttműködés, különösen a közel-keleti piacokra történő közös szállítások lehetőségét. Új együttműködési területként merült fel a magyar ipar bekapcsolódása a görög gyógyszeripar és vágóhidak fejlesztési programjába.

Kosztisz Vaicoszt fogadta *Török István* külkereskedelmi államtitkár. *(MTI)*

Magyar elnök ENSZ-bizottságban

Az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága *dr. Szász Iván* címzetes egyetemi tanárt, a Külkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetőjét választotta meg elnökévé.

A nemzetközi kereskedelem jogszabályainak összehangolásával és egységesítésével foglalkozó bizottság számos nemzetközi törvény, mintatörvény és szabályzat kidolgozásával segíti a nemzetközi kereskedelem fejlődését. Harminchat tagját az ENSZ tagállamainak képviselői közül választják oly módon, hogy a bizottságban a világ valamennyi földrajzi régiója helyet kapjon. Munkájában a választott tagokon kívül más tagállamok, valamint nemzetközi szervezetek, kormányközi és más, a nemzetközi kereskedelem fejlesztésében érdekelt szervek képviselői is részt vesznek.

A bizottság tevékenységéről minden évben a közgyűlésnek számol be. Munkája eredményeit az ENSZ-tagországok általában diplomáciai konferenciákon véglegesítik és az így kialakított szabályrendszert ez után az egyes országok törvényerőre emelik. *(MTI)*

Havannában szerelik össze

Ikarus-autóbuszok Kubában

Újabb 850 autóbuszt — elemekben történő — szállítására és helyi összeszerelésére kötött szerződést kubai partnereivel a MOGÜRT. Az Ikarus, a Csepel Autógyár és a MOGÜRT képviselői az elmúlt napokban Kubában folytattak tárgyalásokat az autóbuszgyártás továbbfejlesztéséről, és írták alá a 34 millió rubel értékű szerződést. Megállapodtak abban is, hogy *a jövő évben Havanna utcáin csuklós Ikarus-autóbuszok is forgalomba állnak.*

Kubában kormányközi megállapodás alapján 1979 óta szerelnek össze magyar autóbuszokat. Az Ikarus és a Csepel Autógyár szakembereinek közreműködésével Havanna közelében létesült autóbuszgyár jelenlegi napi öt autóbuszt bocsát ki, amelyek gépészeti egységeit és karosszériaelemeit a magyar gyárak exportálják. Kubában már több mint 1600, a helyszínen összeszerelt Ikarus városi és távolsági autóbusz üzemel, egyre nagyobb részt vállalva a főváros, Havanna tömegközlekedésében is. *(MTI)*

A Varsói Szerződés harcászati gyakorlata

A Varsói Szerződés tagállamai Egyesített Fegyveres Erői éves kiképzési tervének megfelelően megkezdődött hazánkban a *Duna '84* elnevezésű hadműveleti-harcászati gyakorlat. A magyar néphadsereg, a csehszlovák néphadsereg és a szovjet hadsereg kijelölt törzsei és csapatai a gyakorlat során szoros együttműködésben hajtják végre feladataikat. A gyakorlat a Dunántúl kijelölt gyakorlóterein folyik. *(MTI)*

Új postahivatalok

A posta miskolci igazgatóságának területén — Borsod és Heves megyében — az idén folytatják a korszerűtlen, rossz körülmények között működő postahivatalok felszámolását, új kis- és középméretű postahivatalok építését. Eddig mintegy 60 új posta készült el, ezekben a napokban pedig *Kazincbarcikán, Arlón, Egerszalókon, Homrogdon, Gyöngyöstarjánban, Sajóhidvégen, Tarnamérán, Taktakenézen, Terpesen, Tiszapalkonyán* és *Forrón* váltanak fel egy-egy elavult postát az ott dolgozók és az ügyfelek számára egyaránt jobbal, korszerűbbel.

A program ezzel nem fejeződött be. Rövidesen további öt postahivatal nyílik e két megyében. *(MTI)*

Csehszlovák játékok

Mintegy kétszázféle, Csehszlovákiában készült játékot láthatnak azon a kiállításon és vásáron, amely kedden Budapesten, a Csehszlovák Kulturális és Tájékoztató Központ Népköztársaság úti kiállítótermében nyílt meg. Az immár hagyományosnak tekinthető június végi rendezvényen ezúttal négy, játékokat és népművészeti tárgyakat készítő szövetkezet mutatja be termékeit.

A kiállítás és vásár július 31-ig fogadja a látogatókat. *(MTI)*

KOSZORÚZÁSOK

SZÉP ERNŐ születésének 100. évfordulója alkalmából június 29-én délelőtt 11 órakor a Magyar Írók Szövetsége koszorúzási ünnepséget rendez az író sírjánál a rákoskeresztúri temetőben.

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND szobrászművész Kossuth-díjas kiváló művész születésének 100. évfordulója alkalmából 1984. június 29-én, pénteken 10 órakor koszorúzási ünnepséget tartanak sírjánál a Mező Imre úti temetőben.

Jelöltjeink a galoppversenyekre

Csütörtök

1. Szolgabíró (1) — Alku (2) — Bahia (8) — Lavinia (4).
2. Gara (3) — Susogó (4) — Dobogó (2) — Apolka (5).
3. Disco (2) — Jelentés (3) — Tonica (6) — Uránia (7).
4. Csikasz (5) — Vigéc (2) — Kedvenc (9) — Sarjú (12).
5. Dalárda (8) — Mulató (6) — Bóni (4) — Parti (2).
6. Bitang (5) — Georgia (6) — Antony (7) — Musztafa (2).
7. Láncszem (5) — Látomás (6) — Mundér (8) — Candida (1).
8. Nonstop (3) — Banka (4) — Wache (7) — Amy (8).

Melegedés

A várható időjárás ma estig: kisebb felhőátvonulásokból legfeljebb keleten fordulhat elő jelentéktelen zápor. Az északnyugati szél tovább mérséklődik. A nappali felmelegedés kissé erősödik. A hőmérséklet délután 18, 23 fok között várható. *(MTI)*

(X) **KARATE, Újdonság! Megjelent a „KARATE, SPORTKARATE" Magazin.** Érdekességek a karatesportról. Bruce Lee a Kung-fu legendás királyának élete, folytatásokban. Beszámolók a londoni világbajnokságról. Nagymesterek a karatéról. Koncz Gábor és a karate. Keresztrejtvény és poszter! Keresse az újságárusoknál!

Jó, ha tudjuk

Vasúti kedvezmények országjáróknak

A nagy nyári országjárás megkezdése előtt jó, ha mindenki tisztában van azzal, milyen *kedvezményeket* vehet igénybe vasúti utazásaihoz.

Igen sok gyermek, diák megy ilyenkor táborba, üdülőbe. A 4 éven aluli kicsinyek, ha nem foglalnak el külön ülőhelyet, *díjmentesen* utazhatnak, 4—10 éves gyermekek részére 50 százalékos mérséklésű menetjegyet lehet váltani.

Az általános iskolai tanulók, a közép- és felsőfokú tanintézetek nappali tagozatos hallgatói szintén féláron utazhatnak. Az általános iskolások úttörőigazolvánnyal, bérlettel, ellenőrzőkönyvvel, személyi lappal igazolhatják életkorukat és iskolás mivoltukat. A középiskolások rózsaszínű, az egyetemisták pedig kékszínű diákigazolvánnyal vehetik igénybe a vasúti kedvezményt.

Újdonság az úgynevezett Balaton-bérlet, amely 7, vagy 10 napra szól, s vagy az északi, vagy a déli parton használható fel. Az Észak-Balaton bérlet Lepsény, Csajág, Balatonfüred, Tapolca, Keszthely és Balatonszentgyörgy között érvényes. A Dél-Balaton-bérlet a Csajág — Lepsény — Siófok — Balatonszentgyörgy — Keszthely — Tapolca és a Balatonkeresztúr—Balatonberény vonalra szól. A bérletek mind a személy-, mind pedig a gyorsvonatok második osztályú kocsijain használhatók. A hétnapos bérlet ára 200, a tíznaposé 300 forint, ezért az árért az első nap nulla órájától az utolsó nap huszonnegyedik órájáig *bármikor, bármennyit* lehet utazni.

A rendszeresen utazók úgynevezett *füzetjegyet* vásárolhatnak. Ez 10 egyszeri utazásra érvényes, 20 százalékos kedvezményt ad, s személy- vagy gyorsvonat első, vagy második osztályára egyaránt igényelhető. A füzetjegy egy szelvényét az utazás előtt az állomáson le kell bélyegeztetni. A füzetjeggyel egyszerre *többen is* utazhatnak, ilyenkor természetesen az utasok számának megfelelő jegyszelvényt kell lebélyegeztetni.

A MÁV és a GYSEV az országjáró turisták részére *névreszóló* hét- és tíznapos bérleteket bocsátott ki. A hétnapos bérlet ára a másodosztályon 800, elsőosztályon 1200 forint, a tíznaposé 1200, illetve 1800 forint. A bérlet tulajdonosa a meghatározott időtartamon belül valamennyi menetrendben meghirdetett vonaton bármikor, bármennyit belföldi forgalomban közlekedő, utazhat. *(MTI)*

KGST-DOKUMENTUMOK. Moszkvában megjelent A KGST-tagországok legmagasabb szintű tanácskozása című dokumentumgyűjtemény. A kiadvány a szovjet fővárosban június 12—14. között megtartott tanácskozás anyagait tartalmazza.

MAURICE ANDRÉNAK, az Erkel Színházban tervezett hangversenye a művész elhúzódó betegsége miatt végleg elmarad. A jegyek július 1. és augusztus 19., illetve október 1. és 30. között válthatók vissza az Országos Filharmónia Vörösmarty téri jegypénztárában.

A HELYREÁLLÍTÁSI MUNKÁLATOK befejeztével kedden ismét megnyitotta kapuit a látogatók előtt a moszkvai Kremlben található Blagovescsenszkij székesegyház. A székesegyház valamikor a nagy orosz fejedelmek és cárok házitemploma volt, ezért az 100-as évektől kezdve több évszázadon keresztül az orosz kultúra számtalan kincse gyűlt itt össze.

TEGNAP MEGALAKULT a Komárom megyei Társadalombiztosítási Tanács. A testületben helyet foglal a megyében legtöbb dolgozót foglalkoztató 17 szakma, továbbá a KISZ, a termelőszövetkezetek, az ipari szövetkezetek, a kisiparosok és a kiskereskedők képviselője is.

CSÜTÖRTÖKÖN: HYPPOLIT, A LAKÁJ. Az eső miatt június 23-án, a Hild-udvarban elmaradt előadást — a Hyppolit, a lakájt — 28-án, csütörtökön láthatja ugyanott a közönség. A megváltott jegyek érvényesek.

VADRÓZSÁK címmel Ádám Erzsébet marosvásárhelyi előadóművész estjét tartották meg kedden a Miskolci Galériában. A romániai magyar pódiumművészet neves képviselője műsorában a székely népköltészet Kriza János klasszikus gyűjteséből válogatott remekeit adta elő.

DÉL-BALATONI BUSZMENETREND. Életbe lépett az augusztus végéig tartó főszezoni autóbusz-menetrend a Balaton déli partján. A tavalyi ötvenkilenc nappal szemben az idén hatvannyolc napig közlekednek majd az átlagosnál lényegesen gyakrabban a 13. sz. kaposvári Volán járművei ezen a partszakaszon.

ORGONAKONCERT. Kedden este Cziglényi László orgonaművész koncertjével megkezdődött a Soproni Ünnepi Hetek hagyományos orgonakoncert-sorozata. Az első hangversenyt a kitűnő akusztikájú domonkos templomban tartották. A műsorban Bach-, Mendelssohn- és Liszt-művek szerepeltek.

ÚJ ABC-ÁRUHÁZ MISKOLCON. Hétszázhúsz négyzetméter alapterületű, modern ABC-áruházat avattak kedden Miskolc már 50 ezer lakosú új negyedében, az Avason. A 24 millió forintos költséggel kialakított korszerű élelmiszer-áruház már az ötödik nagy üzlete a következő években tovább épülő városrésznek.

DOBI PIROSKA festőművész alkotásaiból kiállítás nyílt Rómában, a Via Giulián levő egyik galériában. Az ösztöndíjasként Itáliában tartózkodó művész képeit nagy tetszéssel fogadta a megnyitó közönsége.

ZATHURECZKY-EMLÉKVERSENY. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola június 30-án, szombaton este fél nyolc órakor Zathureczky Ede hegedűművész, a Zeneakadémia egykori főigazgatója emlékére hangversenyt rendez.

Eladó gleccser

Svájcban eladásra kínálják az ország egyik legnagyobb gleccserét, a Rhonet. A 37,5 négyzetkilométer területű „ingatlan" eladási ára 4,5 millió svájci frank, ami nem sok, ha figyelembe vesszük, hogy a gleccserhez két szálloda és egy barlang is tartozik.

A gleccsertől egy szállodalánc alapítójának örökösei kívánnak megszabadulni. Valais kanton vezetői szeretnék megvásárolni a gleccsert, arra hivatkozva, hogy a páratlan természeti kincs megőrzése állami gondoskodást igényel. (MTI, AP)

SAS ISTVÁN EXOTIC című alkotása nyerte el a Nemzeti Díjat a XXXI. Nemzetközi Reklámfilm Fesztiválon, amelyet június 18—23. között rendeztek meg Cannes-ban. Az Exotic márkanevű kozmetikai készítményeket reklámozó produkció a MAFILM műtermeiben készült.

A FŐVINFORM JELENTI. Autóbusz helyettesíti június 27-ről 28-ra virradó éjjel (00.50-től hajnali 04.30-ig) a 49-es villamost a Móricz Zsigmond körtértől az Etele térig. Gázvezetéket építenek a VIII. kerületi Mező Imre úton, az Elnök utca és az Asztalos János Ifjúsági Sporttelep között, a munka az arra közlekedők haladását nehezíti.

ZÖLDBORSÓKONZERV-EXPORT. A nagyatádi konzervgyárból kedden elindult az idei első zöldborsókonzerv-export szállítmány: ötszáz tonnányit küldtek az NDK-ba. Ezt követően folyamatos lesz a szállítás mind exportra, mind belföldi ellátásra.

Jó kereseti lehetőséggel, vidéki dolgozók részére munkásszállodai elhelyezéssel,

sürgősen felveszünk víz-gáz, csatorna- és fűtésszerelő szakmunkásokat, továbbá kőműveseket, ács-állványozókat, üvegeseket

Továbbképzési és továbbtanulási lehetőséget biztosítunk.

Jelentkezés:

Fővárosi 1. sz. Építőipari Vállalat, Munkaerőgazd. csop. XI., Bánk bán u. 17. sz.

A FALVAK népességmegtartó képességéről a Hazafias Népfront Országos Tanácsa által kezdeményezett regionális társadalmi viták sorában kedden Fehérgyarmaton a Szabolcs-Szatmár megyei települések képviselői tanácskoztak.

A FŐVÁROSI VÍZMŰVEK értesíti a fogyasztókat, hogy 1984. június 27-én 05 órától 24.00 óráig a XVIII., Havanna úti lakótelepen, a Lakatos utcai lakótelepen, Pestimrén és a XIX. kerületi lakótelepen víznyomáscsökkenés, a felsőbb szinteken vízhiány várható, valamint — a munka megkezdésétől, előreláthatóan 28-án 12.00 óráig — a víz zavarossá válhat. A Vízművek kéri a fogyasztók szíves türelmét és megértését.

AZ ORSZÁGJÁRÓ DIÁKOK XVII. országos találkozóját kedden nyitották meg Salgótarjánban. A Tanácsköztársaság téren felsorakozott 2000 résztvevőt, akik az ország minden tájáról érkeztek, a vendéglátók nevében Pintér László, a Nógrád megyei KISZ-bizottság titkára köszöntötte.

BUSZKATASZTRÓFA. Huszonkilencen meghaltak, hetvenen megsebesültek az észak-tanzániai Bukobában; egy busz letért az útról és fának rohant.

HÚSZMILLIÓ FORINT értékű árut értékesítenek az idén a termelőszövetkezet közvetítésével a Borsod megyei Prügy község háztáji termelői. Sertést nem kevesebb, mint tízezret nevelnek a közös gazdaság szakemberei által kidolgozott technológiával.

REMEKMŰVŰ LÓSZERSZÁM. Szekszárdon — Csankó Zoltán és Nepp Dénes bőrdíszműves mester műhelyében — elkészültek azok a díszes lószerszámok, amelyekkel az idei fogathajtó világbajnokság magyar esélyesének számító Bárdos György lovait szerszámozzák majd fel. A parádés lószerszám lényegében pontos másolata annak a ma már a mesterség szinte felülmúlhatatlan remekének tartott munkának, amely a múlt század hetvenes éveiben Rudolf trónörökös számára készült.

ÉPÜL A CSONGRÁDI HÍD. Fontos szakaszához érkezett a fél kilométer hosszú csongrádi vasúti Tiszahíd építkezése: befejezték az utolsó — a nyolcadik — pillér alapozását. A következő napokban a Ganz-MÁVAG szerelői is hozzálátnak a már helyszínen levő hídelemek összeállításához.

(X) **ITT A NYÁRI SZABADSÁG! — ITT A SZABADIDŐ MAGAZIN NYÁRI SZÁMA!** A tartalomból. BRANDO AZ IGAZI — Képzeletbeli interjú valódi dokumentumok alapján. TÍZ ÉVE A VILÁG ÉLVONALÁBAN — Beszélbetés Gedővári Imrével. A tartós sikertelenségért senki sem okolhatja a bírókat. MESEFILMEN, SZÍNPADON — Beszélgetés Vekerdy Tamás pszichológussal. A játékban kinyilvánított erőszak jó értelemben szabadít fel. SZTÁROK — SÁRBAN! — A felnövekvő nemzedékek példaképek, héroszok és félistenek nélkül maradtak. AZ ÁLLANDÓ KIHÍVÁS, DISNEY — Találkozás Nepp József rajzfilmrendezővel. Nesze neked Grimm-testvérek, nesze neked Wald Disney. SPORTOK, JÁTÉKOK A VÍZ FÖLÖTT — VÍZBEN — VÍZ ALATT — Lehet játszani a „Magyar Tenger" kisöccsén, a Velencei-tavon is. Hobbi — Sakk — Bridzs — Go — Divatlevél — Fotó — Megfejtések — Nyeremények. A SZABADIDŐ MAGAZIN legújabb száma már kapható az újságárusoknál! A SZABADIDŐ MAGAZIN divathajója július 10., július 24., augusztus 7. és augusztus 16-án indul a Vigadó téri hajóállomásról. Részvételi díj 50 Ft.

A hét jogszabályai

§ TELEKHASZNÁLAT, IPARJOGVÉDELEM, KERESKEDELMI JÖVEDELEM-ÉRDEKELTSÉG

A múlt évben új átfogó szabályozás jelent meg az állami tulajdonban levő *építési telkek tartós használatba adásáról.* Ez a rendelet többek között kimondja, hogy a helyi tanács végrehajtó bizottsága az építési telkek használatba adásának *lebonyolításával a takarékszövetkezeteket* is megbízhatja. Ez a rendelkezés jelentősen egyszerűsíti az ügyintézést, és azt közelebb viszi az érdekeltek lakóhelyéhez. További előnyt jelent, hogy legutóbb a Pénzügyminisztérium Titkársága tájékoztatót adott ki arról: a takarékszövetkezetek az említett módon általuk használatba adott, lakóház építésére szolgáló telkek használatba vételi díjának kiegyenlítése céljából *kölcsönt nyújthatnak.* A kölcsön maximálisan a díj 70 százalékáig terjedhet, legfeljebb tízéves lejárat, és évi hatszázalékos kamatozású. *(8023/1984. PK. 8./PM. Min. Titk. sz.; a lebonyolítás részletes szabályait a SZÖVOSZ Tájékoztatóban közzétett melléklet tartalmazza.)*

Valószínű, hogy az idegen szavak gyakorisági versenyét napjainkban az *„innováció"* nyerné. Minél tovább ízlelgetjük ezt a fogalmat, és az általa támasztott új követelményrendszert, annál világosabb, hogy nem általánosságokról és nemcsak műszaki, forgalmazási vonatkozásokról van szó. A jog területén is új pezsgés indult. A szabadalmak, újítások, a licencforgalom stb. tárgyában megfelelő szintű és korszerű tartalmú jogszabályok állnak rendelkezésre. Ezek egységes értelmezése és mind szélesebb körű alkalmazása azonban különböző jogi és pénzügyi intézkedések kiadását teszi szükségessé. Így például a Pénzügyminisztérium az újítási, találmányi, és közreműködői díjak forrásáról szóló múlt évi rendelkezéséhez kapcsolódóan részletesen meghatározta az említett *díjazások elszámolásának rendjét.* Az egységes és áttekinthető elszámolás természetesen a jogosultak érdekét, igényeik érvényesítését is előmozdítja.

Új szellemet tükröz az a felhívás is, amely olyan *felsőfokú iparjogvédelmi tanfolyamra* való jelentkezésre szólít fel, amely másoddiploma megszerzésére is lehetőséget ad. Különösen korszerű az ELTE Jogi Továbbképző Intézete által meghirdetett tanfolyamnak az a megoldása, mely felhívja a vállalatok figyelmét arra, hogy a részt vevő dolgozójuk szakdolgozati témájának kiválasztásánál működjenek közre, szem előtt tartva a konkrét vállalati célokat és problémákat. Más szempontokból is magasabbra kerül a mérce. Ez tűnik ki például abból, hogy a Közlekedési Minisztérium pályázati felhívást adott ki a kiemelkedő licenctevékenység jutalmazására. *(Közlekedésügyi Értesítő 5. sz.)*

A belkereskedelem időelőnyben van a vállalaton belüli *jövedelemérdekeltség új formáinak* bevezetése terén. A jogszabály után erről már részletesebb irányelv is jelent meg. De az élet is dolgozik; a differenciált vállalati viszonyok új problémákat is vetettek fel, amelyek az új szabályozás keretében külön tájékoztató kiadását tették szükségessé. Elsősorban olyan bonyodalmakról van szó, hogy egy önelszámoló egység több üzletet is átfoghat, vagy fordítva: a jövedelemérdekeltség az egység egyes részlegeiben külön is bevezethető, ha ezek elkülönített leltárfelelősséggel tartoznak. Minderre azért érdemes a figyelmet felhívni, mert a valóban húzó hatású üzemeltetési forma teljes nyíltságot, maradéktalan dolgozói tájékozottságot igényel. *[8006/1984. (K. É. 10.) BkM. sz. tájékoztató.]*

Egy hét a világgazdaságban

Szökik a kávé ára

Az elmúlt héten viszonylagos nyugalom uralkodott a valutapiacon. Semmi olyan rendkívüli politikai, vagy gazdasági esemény nem történt, ami számottevő árfolyamingadozásokat váltott volna ki. A korábbi átmenti gyengélkedés után stabilizálódott a dollár, s nem erősödött a nyugatnémet márka sem. A Persza (Arab)-öböl háborús eseményeire nem reagáltak a tőkés világ pénzközpontjaiban, s nem éreztették hatásukat a londoni tőkés csúcstalálkozó „utórezgései" sem. A kereskedelmi bankok nem emelték a hitelkamatokat. Az arany unciánkénti (egy uncia 31 grammal egyenlő) ára tovább csökkent. Két héttel ezelőtt a „sárga fém" ára különböző tényezők hatására a jelenleginél unciánként 20 dollárral volt magasabb.

Argentin csel

A több mint 46 milliárd dolláros adóssággal rendelkező Argentínában a szokásos eljárás keretében vizsgálódást folytatnak az IMF szakemberei, hogy *előkészítsék* a latin-amerikai ország 3,5 milliárd dolláros hiteligényének teljesítését. A hitelkérelmek elbírálása előtt az IMF és a kérelmező kormány általában *megállapodik* a követendő gazdaságpolitikában. Amennyiben egy ország elfogadja a Valuta Alap közgazdászainak javaslatait a meghozandó gazdasági intézkedésekre, az IMF *megnyitja* a hitelkeretet.

A latin-amerikai országok összesített 340 milliárd dolláros adósságállományából Argentína *több mint 13 százalékkal részesedik.* Az IMF szakemberei a hitelnyújtást igen szigorú feltételekhez kötötték: a gazdasági szükségprogram előírja az import erőteljes visszafogását, a gazdasági tevékenység lelassítását, valamint a költségvetés hiányának drasztikus csökkentését. Az argentin kormány a Buenos Airesben tartózkodó IMF-küldöttség *megkerülésével levelet intézett az alap* igazgatójához és abban lényegében *elutasította* a nemzetközi pénzintézet által kidolgozott takarékossági programot, s egyúttal saját tervet terjesztett elő.

Az IMF történetében szokatlan eset élénk nemzetközi visszhangot váltott ki. (Az IMF-el hitelügyben ugyancsak tárgyalásban álló Nigéria például bejelentette, hogy inkább nem tart igényt az Alap hitelére, de *nem fogadja el* a szervezet szigorú feltételeit.) Argentína elnöke az IMF irányába tett lépést azzal magyarázta, hogy a kormány nem ismerhet el olyan feltételeket, amelyek *veszélyeztetik* a gazdaság egészséges fejlődését, valamint az életszínvonal tervezett javítását. Buenos Aires maradéktalanul *vissza akarja fizetni tartozásait,* de nem annak árán, hogy a gazdaság a súlyos hitelfeltételek súlya alatt még jobban *összeroppanjon.* Amennyiben elfogadjuk az IMF által javasolt restrikciós politikát, nem sikerül megvalósítani az idei évre tervezett 5 százalékos gazdasági növekedést és 6—8 százalékos reálbéremelést — hangoztatják az argentin fővárosban.

Argentína gazdasági helyzete meglehetősen súlyos; jól jellemzi a gondokat, hogy *az infláció idén meghaladja az 560 (!) százalékot.* A nadrágszíj drasztikus meghúzása valószínűleg veszélyeztetné a társadalmi stabilitást, s így a gazdaságilag kivérzett országnak *újabb gondokkal kellene szembenéznie.* Az IMF-hez intézett levél hangsúlyozza, hogy Argentína a *növekedés* és a *szociális béke* elérése mellett kívánja rendezni adósságait.

Az ország vezetése *nem hajlandó* az import túlzott mértékű visszafogására, mert az gátolná a belső fejlesztést. Az adósságok törlesztésére tehát csak a kereskedelmi mérlegben keletkező aktívumot kívánja Buenos Aires fordítani. Ez a számok nyelvén annyit jelent, hogy idén előreláthatóan 3,8 milliárd dollár többlettel zárul a kereskedelmi mérleg, s csak ez az összeg használható fel törlesztésre. Érdemes megjegyezni, hogy Argentína 1984. évi adósságvisszafizetési kötelezettsége 13 milliárd dollár. Szüksége van tehát az országnak az adósságok átütemezésére, de erre a magánbankok csak akkor mutatnak hajlandóságot, ha az IMF megnyitja a hitelkeretet Argentína számára.

Ebben a róka fogta csuka helyzetben Argentína egyúttal kéri a kamatok csökkentését is, hiszen adósságállományának kedvezőtlen alakulásában nem kis szerepük van az állandóan emelkedő kamatlábaknak. A kormány nem kíván „összeveszni" az IMF-el, szeretné a hiteltárgyalások folytatását, csupán azt kéri a szervezettől, hogy az *legyen tekintettel a sokrétű gondokra.*

Egyelőre nem ismeretes a washingtoni székhelyű pénzügyi szervezet álláspontja az argentin kéréssel kapcsolatban. Egyöntetű vélemény alakult ki azonban arról, hogy az IMF-nek *igen óvatosnak kell lennie a döntés meghozatalánál, mert amennyiben elfogadja az Argentína által kért hitelfeltételeket, precedenst teremthet.*

Spekuláció!

Az elmúlt héten sem sikerült megállítani a kávé világpiaci árának több hónapja tartó emelkedését. Jelenleg *1 tonna kávé ára megközelíti a 3400 dollárt,* s ez az ár hétéves *rekordszintet* jelent. A dolog pikantériája az, hogy a csillagászati árak akkor alakultak ki, amikor a piacon a kínálat meghaladja a keresletet. A termelők véleménye szerint a magas árakért *a spekuláció* okolható, hiszen a világ kávéfogyasztása tavaly óta gyakorlatilag nem változott.

A kávéárak emelkedését az is kiváltotta, hogy 1983-ban a brazil kávészüretet hatalmas esőzések *akadályozták,* s Nyugat-Afrikát jelentős szárazság sújtotta. Mindezek ellenére 60 millió zsák kávé szunnyad a termelők raktáraiban világszerte (egy zsák 60 kilogramm kávéval egyenlő), vagyis a tavalyi kávészüret mennyiségének — 91 millió zsák — kétharmadával egyenlő készlet.

A kávé a kőolaj után értékben a világkereskedelem *második legjelentősebb* árucikke. Brazíliából származik a világpiacra kerülő mennyiség 30 százaléka. Kolumbia részesedése pedig 16 százalékos. Előrejelzések szerint az 1984—85-ös mezőgazdasági évben 92,5 millió zsákos termés várható, tehát jóval több, mint egy évvel korábban.

Májusban *11 százalékkal* emelkedtek a kávéárak, s a több mint 70 országot tömörítő Nemzetközi Kávéegyezmény újabb készletek piacra dobásával igyekezett letörni az indokolatlanul magas árakat. A piaci akció azonban *nem hozott sikert, az árak csökkenése nem számottevő.*

Gonda György—Szentgáli Péter

Konsumex-karrier

Lego is lesz

Kettős szorításban a kor igényeinek megfelelni

Tudósítónktól.

Új feladatok szorításában itthon és külföldön egyaránt — talán így ábrázolhatnánk a honi külkereskedelmi vállalatok helyzetét a 80-as évek közepén. A tartósnak ígérkező dekonjunktúrában *mind nehezebb külföldön eladni.* S egyre többször hangzik el a tárgyalások során, ahogy a közelmúltban a L'Oreal cég egyik képviselője mondta: *„Ha veszel tőlem, én is vásárolok tőled."* Ilyen helyzetben nagyon nehéz a hazai ellátás gondjain enyhíteni, hogy mindig legyen a keresett cikkből az áruházak és üzletek polcain. E kettős szorításban próbál a fogyasztási cikkek kereskedelmével foglalkozó Konsumex Külkereskedelmi Vállalat *a kor igényeinek* megfelelni.

Verseny belül

Az éves forgalom 24,5 milliárd forintja arról tanúskodik, hogy a cég a párhuzamos exportjogok megadása óta *jelentős szerepet játszik,* csaknem monopolhelyzetet élvez, a honi piacokon. Ennek ellenére a vállalat megpróbál versenyt teremteni legalább saját magának, ahogy a közelmúltban elhangzott tájékoztatón elmondták, *a külkereskedelmi cégek egymás közti versengésének mintájára a belső konkurálás feltételeit sikerült megteremteniük.* Az árucikkek szerint szakosított kereskedelmi igazgatóságok a saját profiljukba tartozó hatóságilag engedélyezett bármilyen külkereskedelmi tevékenységet folytathatnak, s általuk eladhatónak ítélt cikkeket termelhetnek. A vártnál nagyobb eredményt hozott az 1982-es újítás, már az első évben 800 millió forintnak megfelelő *konvertibilis exporttöbbletet rögzítettek* vállalati szinten.

A honi termelőkkel is szorosabbra fűzte kapcsolatait a cég. A már meglevőkön kívül újabb vidéki kereskedelmi képviseleteket nyitottak, ezeken kívül a Konsumex kezdeményezésére árucsere-forgalmi társaságokat hoztak létre. Az új szervezetek munkája, az együttműködés hamar meghozta a gyümölcsét, 1983-ban vidéki termelők árualapjaiból 2,8 milliárd forintnyi talált külföldön gazdára.

A kereskedelmi módszerek egy vállalat tevékenységének megítélésében, legalábbis a fogyasztó szemszögéből, általában *háttérben maradnak.* Pedig a Konsumex helyzetét nem lehet irigyelni, a párhuzamos export—import jogosítványok miatt a legtöbb behozott árucikket *hasonló termékekkel kell ellentételezniük.* A közvetlen export joga csak néhány áruféleségre terjed ki, például *kozmetikai cikkekre, játékokra, hangszerekre stb.*

Bár a külföldi piacon változatlanul lanyha a kereslet a fogyasztási cikkek iránt, a vállalat *10 százalékkal szeretné növelni kivitelét az idén.* A honi fogyasztók szempontjából természetesen *a behozatal* a legfontosabb. A Konsumex szakembereitől, üzletkötőitől függ, lesz-e Lego 1984-ben a játéküzletekben, Lanvin, Christian Dior kölni, Max Factor krém az illatszerboltok polcain. Éppen a közkedvelt Lego játékok sorsa függött — hajszálon — az elmúlt hetekben — mint a Konsumex szakemberei elmondták. A külföldi cég, *megpróbálta előnyét kihasználni; miután bevezette játékait a magyar piacra, megpróbálta az árakat jelentősen emelni, arra számítva, a folyamatos hazai ellátás érdekében, a Konsumex hajlandó lesz megfizetni a borsos árakat.* A tárgyalások során már-már eljutottak addig a pontig, hogy lemondanak a Lego további importjáról, végül mégis sikerült reális árban megállapodniuk — a Triál közreműködésével sikerült tető alá hozni.

Ármunka

A nehézségek ellenére a Konsumex *jó kapcsolatot épített ki* a több mint 70 országbéli cégekkel, ezt jelzi, hogy egyre több termelési kooperáció, belföldi és külföldi bérmunkaszerződést kötnek meg. A Fémbútor Ipari Szövetkezet például a Konsumex közvetítésével kötött megállapodást egy olasz céggel, s a közkedvelt olasz babakocsiból a honi piacra idén 46 ezer darab kerül, sőt, ha ezres nagyságrendben is, de megindul az export. A népszerű Scholl lábbelikből is folyamatos lesz az ellátás, a Scholl cég leányvállalatával, a Danipeddel kötött 15 éves szerződés keretében 200 ezer eredeti gyógypapucs kerül az itthoni boltokba.

Figyelmet érdemel, hogy a vállalat egyik legfontosabb feladatának *az ármunka javítását tekinti,* ami magyarán azt jelenti, hogy igyekszik *a lehető legmagasabb elérhető áron eladni külföldön és a lehető legolcsóbb áron vásárolni.* Ennek érdekében kiépíti külföldi piacszervezetét, például Ausztriában vegyes vállalatot hozott létre, ez még az idén megkezdi működését Bécsben. A jobb ármunka, a külföldi piacok érzékenyebb figyelése természetesen jelentkezik vállalati eredményében is, amely tavaly elérte *a 400 millió forintot.* A Konsumex gyarapodása kiváltképpen figyelemre méltó, hiszen a külkereskedés szempontjából igen nehéz esztendőben — recesszió időszakában — ment, mégy végbe.

Kereskedőház

A külföldön tapasztalható megindult fellendülés lehetőségeit a vállalat természetesen *hatásosabban kívánja kamatoztatni.* A Konsumex vezetői kijelentették, irányt vesznek a kereskedőház típusú működésre. Ennek érdekében *több intézkedést tettek,* amelyek közül talán legérdekesebb a növekvő vállalati eredményből származó eszközöket *olyan termelési tevékenységben, illetve vállalkozásokba kívánják befektetni, amely gazdaságos exporttermékeket hoznának létre, illetve importot takaríthatnak meg.*

Nézőpont

Video-alibi

A minap betértem a *Videoiroda GT* Rákóczi úti helyiségébe, gondolván új és lelkesítő hírekről tudósíthatom videokedvelő olvasóink táborát. A dolog persze nem ment oly egyszerűen, hiszen elébb át kellett magam verekedni a kirakatban pislogó képernyőkupac bűvöletében bámészkodó tömegen. Megbirkózván az akadállyal végre ott álltam az iroda ajtajában, amelyen nagy betűkkel díszelgett a hervasztó felirat: *Bemutatóterem. Árusítás nincs.* Ami kevésbé diplomatikusabban fogalmazva annyit tesz: csak akkor zavarjon, ha jobb dolga nem akad. Kiknek fülei és szemei vagynak erre, érthetik.

No, de mit meg nem tesz az ember a pozitív példákért, erőt vettem bizonytalanságomon, és beléptem. Ezzel alaposan megleptem a bent ülő informátort. Láttam, nem érti jöttöm célját, így hát megkérdeztem, árulná el, hol juthatok valami jó kis videocsemegéhez. Hol is? —: töprengett el egy pillanatig, majd rámutatott a cégek névsorára, amely a minket elválasztó pult túloldalán, tőlem jó kétméternyire, a falon függött. A létrehozó vállalatok nevén és címén kívül gyöngybetűkkel az is fel lett tüntetve közülük, ki s mivel foglalkozik. Előkaptam hát erősebbik szemüvegem, tollat és papírt ragadtam, és becsülettel lekörmöltem a listát, minthogy nyomtatott reklámanyag, szolgáltatás- és műsorajánlat az nem volt. De hiszen ez telhetetlenség: nem elég, hogy iroda van!? Mivégre mégis ez az egész? — tudakoltam az informátortól. Tájékoztatunk, reklámozunk — mondta ő, s én már nem is kérdeztem, *kit és miről.* Búcsúzóul még biztosítottam arról, hogy az én egyéni tetszési indexem a videót illetően máris mint egy százötven százalékra rúg, és nem kizárt, hogy ez a szám még jelentősen emelkednek is, ha anyagi helyzetem megengedné, hogy szert tegyek egy készülékre, majd ezután távoztam.

Ám, azóta is töprengek, mit jelenthet a Videoiroda nevében az a két betű: GT. Gazdasági társaságot aligha. Azt ugyanis valamilyen *gazdasági célzattal* szokás létrehozni, s követelménye, hogy legalább *igyekezzen* megfialtatni a belefektetett pénzt. De ennek az igyekezetnek én nyomát sem leltem. Ámbár meglehet, hogy a Videoiroda a GT egy vadonatúj funkcióját fedezte fel: *alibi is lehet.*

A video ugyanis robbanásszerű elterjedésével itthon is „kérdéssé" vált. A *videokérdés* perspektivikus feladatairól és megoldásuk mikéntjéről a közelmúltban hozott határozatot az Országos Közművelődési Tanács, s ez egyértelműen fogalmaz: „Ki kell fejleszteni az ezzel megbízott stúdió(k)ban a kizárólag kazettákon (vagy később videolemezeken) forgalomba kerülő új videográfiai művek gyártását, illetve koordinálni kell a már folyó munkát". „Ki kell alakítani a képmagnók és a műsorkazetták kölcsönzésének rendszerét és feltételeit, mind a közintézmények, mind a lakosság számára. Ennek érdekében létre kell hozni a regionális videobázisokat".

„1983 júniusában megalakult a Videoiroda Gazdasági Társaság, amely számos, a video elterjesztésével kapcsolatos technikai és kereskedelmi koordinációs feladat (készülék és kazetta import, komplex üzemeltetés, szerviz, műsoros kazetta készítés stb.) ellátásra vállalkozik".

De hiába vállalkozik, ha — meg kell hagyni jórészt az érdekelteken túlmutató anyagi és jogi nehézségek miatt *is* — akaródzik, pontosabban: *nincs* gyártás, kölcsönzés, behozatal. Így hiába jött létre egy adott feladatra a megfelelő intézmény, azt nem látja el.

Vanicsek Péter

Nemzetközi élelmiszer-kiállítás

Párizsban megnyitotta kapuit a Nemzetközi Élelmiszer Szakvásár (SIAL), amelyen Magyarország is részt vesz.

A magyar kiállítás — a *Hungexpo* szervezésében — 190 négyzetméter területű, ízlésesen berendezett pavilonban keresztmetszetet nyújt a magyar élelmiszeripar sikeres termékeiről. A *Terimpex*,, a *Monimpex*, a *Hungarofruct*, a *Generalimpex*, a *MAVAD*, a *Vadex* és különböző borgazdasági vállalatok állítottak ki a hagyományos termékeken kívül egyebek között új szalámiféléket, füstölt libamellet, újfajta sajtokat. Gazdag választéka látható a bemutatón a magyar boroknak is.

Kárpótlás?

Lassanként három hónapja, hogy hazánkban és csaknem egész Európa-szerte bevezették a nyári időszámítást. Erről azonban reggeli laptársunk, amely rendszeresen figyelemmel kíséri életadó égitestünk járását, úgy látszik, nem vesz tudomást. Még legutóbbi tájékoztatása szerint is a Nap egy órával korábban kel és nyugszik a szokottnál, tehát siet.

Csak nem melengető, kalászérlelő sugárzásának késését akarja ezzel behozni? ...

G. Sz. L.

Bolyongó gépeltérítők

A dél-franciaországi Nizza repülőterére szállt le kedden hajnalban az a Fokker—27. típusú repülőgép, amelyet *az iráni légierő négy tisztje pénteken keritett hatalmába.*

Mint már jelentettük, az iráni gép a múlt héten először Egyiptomba repült, ahol a gépeltérítők politikai menedékjogot kértek. Miután ezt nem kapták meg, hétfőn továbbrepültek. Az olasz hatóságoktól is politikai menedékjogot kértek. Kérésüket itt sem teljesítették.

A Fokker az éjszaka folyamán Dél-Franciaország felé vette útját. Hamarosan azonban itt is közölték velük: a francia kormány sem hajlandó teljesíteni politikai menedékjogra vonatkozó kérésüket. A gépeltérítők a hajnali jelentések szerint közölték, hogy nem hajlandók távozni.

Világbank-hitelek

A *Világbank* összesen 1 milliárd dolláros hitelt hagyott jóvá öt ország: India, Pakisztán, Kína, Indonézia és Törökország részére. India 300 millió dollárt kap egy erőművi beruházás finanszírozására, Pakisztán pedig 50 millió dollárt kisiparának fejlesztésére. A Világbank Kínában 70 millió dollárral segíti elő a közép- és felsőfokú mezőgazdasági szakemberképzés színvonalának javítását. Indonézia 210 millió dolláros Világbank-kölcsönt kap egy erőmű építésének finanszírozására Nyugat-Jáván, Törökország pedig 370 millió dollárt vehet fel gazdaság-kiigazító programjának folytatására.

(×) A Körszínház „Szép asszonyok egy gazdag házban" című kínai színpadi játékának előadásaira a jegyek elővételben elkeltek. A Körszínház jegypénztára június 20-tól, naponta délután 3 órától este fél 8 óráig áll a közönség rendelkezésére. A június 29-i bemutató kivételével a június 30-i, július 1., 2., 3., 4., 5., 9., 10., 12., 13., 16., 18., 19., 23., 24., 25., 26. este fél 8 órai előadásokra jegyek korlátozott számban még válthatók. Telefon: 224-251.

(×) **Véga? Véga! Először Magyarországon Sci-fi magazin.** 80 nagyalakú oldal, 20 magyar szerző, 22 sci-fi novella. Festmények, karikatúrák, képregény. Sci-fi bibliográfia előjegyzési lehetősége. **Szűcs Judit a sci-fi dalairól.** Mindezt megtalálja a Véga magazinban. Kapható az újságárusoknál.

Jelöltjeink a galoppversenyekre

Csütörtök

1. Maszat (1) — Alkimia (4) — Téboly (7) — Adózó (11).
2. Miklós (6) — Gesztor (4) — Torpedó (8) — Rektor (7).
3. Tilinkó (1) — Mignon (2) — Jacopo (9) — Tiara (5).
4. Kóla (5) — Gebines (4) — Csimboraszó (2) — Ankara (8).
5. Piktor (1) — Tajo (5) — Azonos (6) — Laikus (3).
6. Sasszé (2) — Betét (1) — Winker (7) — Bulcsú (3).
7. Kádi (1) — Georgia (4) — Sonja (5) — Coboly (8).
8. Gótika (6) — Almanach (7) — Arány (8) — Tonica (5).

A versenyeket 16 órakor kezdik.

Nyári idő

Előrejelzés az ország területére szerda estig: általában derült idő, csupán nappali gomolyfelhőképződés várható. A változó irányú szél mérsékelt marad. A hőmérséklet csúcsértéke 25 fok körül alakul.

Emléktábla Podmaniczky Frigyesnek

Podmaniczky Frigyes születésének 160. évfordulója alkalmából kedden emléktáblát avatott a Fővárosi Tanács és a Budapesti Városszépítő Egyesület az V. kerületben, a nagy városfejlesztőről tavaly elnevezett téren.

Ünnepi beszédében *Szabadits Antal* építész, az V. kerületi Tanács elnökhelyettese elmondotta, hogy Podmaniczky Frigyes tevékeny alakítója volt Budapest arculatának. Miután 1873-ban a Fővárosi Közmunkák Tanácsa alelnökének nevezték ki, fejlesztője lett a gondjaira bízott városnak. Nagyszabású városrendezési akciók egész sorát szorgalmazta és vezette: ebben az időszakban kezdődött a főváros közművesítése, az úthálózat, a Duna-part és a közvilágítás kiépítése.

Boldizsár Iván író, a Budapesti Városszépítő Egyesület vezetőségének tagja az ünnepségen emlékeztetett arra, hogy Podmaniczky Frigyes bejárta egész Európát, mindenütt figyelt, jegyzett, tanult, hogy hazájának, s főképpen Budapestnek hasznára fordíthassa a megszerzett ismereteket. A Fővárosi Tanács és a Budapesti Városszépítő Egyesület — mondotta — az emléktábla elhelyezésével megadja Podmaniczky Frigyesnek a méltó helyet Budapest térképén, és „e város, e nemzet tudatában.

Az avatóünnepségen koszorút helyeztek el Podmaniczky Frigyes emléktábláján, amelyet *Madarassy Walter* szobrászművész készített.

A HAZAFIAS NÉPFRONT feladatairól a szövetségi politika erősítésében tartott előadást dr. Pozsgay Imre, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára, a HNF Hajdú-Bihar megyei bizottsága kibővített ülésén, tegnap Debrecenben.

MAGYAR KÓRUSSIKER BULGÁRIÁBAN. Kiemelkedő magyar siker született a Dunamenti Kórusok VII. Nemzetközi Fesztiválján június 15—18. között a bulgáriai Szilisztrában: a legjobb külföldi együttest megillető díjat a hazánkat képviselő Fővárosi Énekkar nyerte el. A kórust Ugrin Gábor Liszt-díjas karnagy vezényelte.

DRÁMAPÁLYÁZAT. A Művelődési Minisztérium színházi osztálya, a Fővárosi Tanács művelődésügyi főosztálya és a Radnóti Színpad által meghirdetett egyfelvonásos drámapályázatra a beérkezési határidőig (1984. május 31.) a várakozást messze felülmúló mennyiségű, 297 pályamű érkezett. A pályázat elbírálásához, a döntés meghozatalához így a tervezettnél és az ígértnél hosszabb idő szükséges. A pályadíjak odaítélésére — az eredeti kiírást módosítva — 1984. november 12-ig kerül sor. A pályázók 1984. december 17-ig kapnak értesítést.

FÉMHULLADÉK-DARABOLÓ ÜZEMET adtak át Gyöngyösön. A mintegy hetven millió forintos beruházás határidőre és a tervezett költségek betartásával készült el. Az új üzem feladata, hogy a beérkezett fémhulladékokból kiválogassa és az ipar igényeinek megfelelően feldarabolva értékesítse a színesfémeket.

PILÓTASZTRÁJK. Az Ibéria spanyol légitársaság pilótái keddtől kezdve meghatározatlan időre figyelmeztető sztrájkba léptek. Emiatt a társaság 59 hazai és nemzetközi járatát felfüggesztették. A pilóták 42 társuk elbocsátása, pihenőidejük csökkentése ellen, valamint a kollektív szerződés mielőbbi megkötésének kikényszerítésére léptek sztrájkba.

HALÁLRA GÁZOLTA a 24-es villamos Böröcz István 72 éves nyugdíjast, budapesti lakost a VIII. kerületi Mező Imre út és a Salgótarjáni út kereszteződésében. Böröcz Istvánt tiltott helyen ment át a villamossínekben.

NAGYFEJŰEK VERSENYE. Kinek van a legnagyobb feje? Erről döntenek minden évben a spanyolországi Baszkföld lakosai. A nagyfejűek versenyének idei győztese a 27 éves Carlos Bilbao lett. Fejének kerülete — fülnél körben, a tokától a koponyáig körben — összesen 147,5 centiméter. A győztes a nagyfejűség titkai után kutató újságíróknak azt mondta, hogy sok tejet kell inni rizzsel.

ÚJ BEMUTATÓTEREM. Kedden a Magyar Nemzeti Galériában megnyílt a Rézkarcoló Művészek Alkotóközösségének új bemutatóterme. A Budavári Palota C-épületének magasföldszintjén ezentúl az alkotóközösséghez tartozó művészek munkáiból láthat állandó tárlatot a közönség. A kiállított művek megvásárolhatók.

BERENTEI SZÉNMOSÓMŰ. Üzembe helyezték a Borsodi Szénbányák berentei központi szénosztályozóján épített szénmosómű első részlegét. Három műszakban, napi mintegy 3000 tonna szenet választanak el az éghetetlen meddőtől, megszüntetve ezzel a kézi válogatást.

NÉPMŰVÉSZETI NYÁRI EGYETEM Zalaegerszegen. Nyolc országból várnak hallgatókat a július 9-től 17-ig tartó zalaegerszegi népművészeti nyári egyetemre. A hallgatók egyebek mellett megismerkednek a népi hímzés, a népi ünnepi viselet, a kerámiacserép- és porcelánkészítés, a fafaragás, a bőrkészítés, szíjgyártás műhelytitkaival, a magyar lakodalmi szokásokkal, népi táncokkal és a hangszeres népzenével is.

EZERKÉTSZÁZ ÉVES BIZÁNCI ÜVEGKORSÓ került elő Szeged kiskundorozsmai városrészében. Megtalálásának előzményeként az egyik kiskert tulajdonosa pincét ásott. Munka közben egyre több különös tárgyat fordított ki az ásója a földből. A szegedi múzeum régészei az ásatás során öt avarkori sírt tártak fel. A sírokból körülbelül harminc különféle tárgy között egy alig 20 centiméter magas, kékeszöld színű, ritkaságszámba menő bizánci eredetű üvegkorsó került elő.

Árva embriók

Mi legyen a mélyhűtött embrióval, ha árva? Újabb erkölcsi és jogi dilemmáról, az eddig is sokat vitatott „lombikbébi-jelenség" egy újabb vetületéről számolt be a The Mail on Sunday című londoni lap.

Három évvel ezelőtt egy házaspár, Mr. és Mrs. Rios jelent meg a Viktória királynőről elnevezett melbourne-i kórházban. Mindenáron gyermeket szerettek volna, de a petesejt megtermékenyítése csak kémcsőben volt megoldható. Az embrióbeültetésére azonban már nem kerülhetett sor, mert — repülőgép-szerencsétlenség következtében — a házaspár életét vesztette.

Mi legyen a fagyasztással konzervált embriók sorsa? A kérdést nemcsak etikai síkon teszik fel azok, akiknek némi közük van az ügyhöz. A gyermektelen Rios-házaspár vagyonát ugyanis, leszármazott hiányában, rokonaik örökölték — de mi lesz, ha megszületik gyermekük?

ÚJ TERMÁLKÚT MESTERIBEN. A csaknem 70 fokos gyógyhatású vizet a Sághegy lábánál levő termálfürdőben hideggel keverve engedik a medencébe. A helyi tanács 168 telket értékesített a fürdő környékén.

AZ ORSZÁGOS FILHARMÓNIA közli, hogy a Magyar Állami Hangversenyzenekar június 25-re meghirdetett Zichy-kastélybeli Johann Strauss-hangversenyét (a nyári zenekari estek 3. előadását) Kurt Wöss vezényletével technikai okok miatt június 26-án este 8 órakor rendezik meg a Zichy-kastély udvarán. Esőnap: június 27., 20 óra, Zeneakadémia.

TERMÉSZETJÁRÓ ÚTTÖRÖK országos találkozójára kerül sor június 23—27. között. A Somogy megyei Tanács fonyódligeti úttörő és ifjúsági üdülőtábora ad otthont a résztvevőknek.

„AZ ÉV LAKÓHÁZA 1983" pályázat beadási határidejét a bíráló bizottság meghosszabbította: az új határidő: 1984. június 30. A Budapest Főváros Tanácsa és az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium által kírt pályázatra nevezhetnek azoknak a családi és társasházaknak építtetői (tulajdonosai), tervezői és kivitelezői, amelyekre 1983-ban adtak használatbavételi engedélyt. A legjobb épületek alkotói 25 ezer forintos első díjjal, továbbá 3 darab 8 ezer forintos díjjal jutalmazzák. Jelentkezés és részletes felvilágosítás: Fővárosi Magánlakásépítési Információs és Szolgáltató Iroda, Budapest V., Királyi Pál u. 12., telefon: 187-258.

TIZENEGY EMBER MEGHALT és tíz megsebesült, köztük nyolc súlyosan, annak következtében, hogy egy pótkocsis kamion és egy busz összeütközött kedden reggel a spanyolországi Salamanca várostól néhány kilométerre.

ÓRIÁSCSIPERKÉKRE bukkant gombaszedés közben a kozárdi Gyilkos-réten Kelemen József ecsegi lakos. Az egyik kalapja negyven centiméter átmérőjű, a másiké harminc, a kettő együtt két kilogramm súlyú.

KOZMOSZ 1573. A Szovjetunióban kedden Föld körüli pályára bocsátották a Kozmosz 1573. jelzésű mesterséges holdat. A pálya adatai: a Föld felszínétől mért legnagyobb távolsága 317 kilométer, legkisebb távolsága 209 kilométer, kezdeti keringési idő 89,4 perc, a pálya síkjának az Egyenlítő síkjával bezárt szöge 72,9 fok.

AZ V. NEMZETKÖZI orosznyelvi diákolimpiára június 21—30. között Moszkvában kerül sor. Magyarországon az iskolai, kerületi, városi, járási, megyei fordulókban több mint tízezer diák vett részt, ezek közül a 15 legkiválóbb tanuló utazik Moszkvába, hogy összemérje tudását a világ 45 országából érkező, mintegy 300 társával.

ORBÁN DEZSŐ KÉPEIBŐL kiállítás nyílt kedden a Magyar Nemzeti Galériában. A 100. születésnapját ünneplő művész 1939 óta él Ausztráliában. Mostani bemutatóján 60 kép reprezentálja munkásságát: közülük néhány ebben az évben készült.

FÖLDRENGÉS OLASZORSZÁGBAN. Kedden földrengés rázta meg az olaszországi Frosinone tartomány egy részét. A földrengés erőssége a 12 fokozatú Mercalli-skálán 5—6-os erősséget ért el. Személyi sérülésekről és károkról nem érkeztek jelentések.

TÍZ TONNA HÁRSFAVIRÁG. Gyűjtik a rekedtség, a köhögés magyar „teafüvét", a hársfavirágot Bács-Kiskun megyében. Az idén a szokottnál később illatoznak a Duna—Tisza közi hársfaligetek, út menti hársfák, de a hűvös idő miatt várhatóan hosszan tartó lesz virágzásuk.

(×) **Élő lemezbemutatók a Magyar Média és a Hanglemezgyártó közös rendezésében!** Június 22. a **Hit együttes** első nagylemeze 21 óra, Uránia mozi. **Jegyek kaphatók:** a Magyar Média jegypénztáraiban (VII., Lenin krt. 9—11., XIII., Balzac u. 12.), valamint a játszóhelyek pénztárainál.

(×) **Megjelent a História legújabb száma!** Néhány cím a tartalomból: — A Szent Koronáról. Történészek és mérnökök vitája — Cikkek Deák Ferencről és a kiegyezésről — Kivándorlás Amerikába az I. világháború előtt — Liberális politikusok a Horthy-korszakban — Újabb adatok az 1947. évi politikai válsághoz Magyarországon — A HISTÓRIA — történelem mindenkinek!

(×) **HIT, HIT HURRÁ!!! Első nagylemezük élő bemutatója az Uránia moziban 1984. június 22-én 21 órakor. Vendég: BALÁZS FERENC.** Jegyek kaphatók: a Magyar Média jegypénztárában (Bp. VII., Lenin krt. 9—11.) és az Uránia mozi jegypénztárában.

(×) **FÉRFILAP! FÉRFILAP? FÉRFILAP... Megjelent az Ádám magazin legújabb száma!** Szilágyi János beszélgetése Bródy Jánossal és Szörényi Leventével. Az ÁDÁM körkérdése: Milyen az ideális férfi? Az időhiány és a szerelem — Bágyoni Attila írása. Charles Bronson és a „Tizenkét gazember". Szakonyi Károly vallomása a szerelemről. Nyári divatparádé, Hitchcock-krimi, hobbi rovat az ÁDÁM legújabb számában!

(×) **Miről ír a BÚVÁR júniusi számában? A változatos tartalomból: —** Mi lesz a magyar flóra és fauna Vörös könyvében? — A Velencei-tó újjászületése — Aggteleki változások — Természeti erőforrásaink hasznosításáról — Veszély a kettes főúton! — Égetnivalók vagy égetni valóak? — Egyiptomi útiképek. A színes poszteren a kiveszőben levő vörös vércse. A Mikrokörnyezet rovatban gyakorlati útmutatások a természet barátainak. A Búvárkodásban feladványok a hulladékgazdálkodás témaköréből, sok nyereménnyel. Kapható az újságárusoknál. 48+16 oldal melléklettel. Ára: 12 Ft.

Autósorszámok

Trabant Limousin Hycomat Budapest 711. Trabant Hycomat Combi Budapest 53. Trabant Limousin Budapest 24 408. Debrecen 15 266. Győr 19 331. Trabant Combi Budapest 8209. Győr 3679. Wartburg Limousin Budapest 11 384. Győr 7084. Wartburg de Lux Budapest 15 988. Győr 9443. Wartburg de Lux, tolótetős Budapest 3348. Wartburg Tourist Budapest 6829. Győr 2515. Skoda 105 S Budapest 8658. Debrecen 6511. Győr 6725. Skoda 120 L Budapest 15 797. Debrecen 9960. Győr 11 490. Skoda 120 GLS Budapest 891. Lada 1200 Budapest 29 860. Debrecen 18 399. Győr 10 292. Lada 1300 S Budapest 11 847. Debrecen 9095. Győr 4481. Lada 1500 Budapest 11 670. Debrecen 8110. Győr 3937. Lada Combi Budapest 5748. Debrecen 3166. Moszkvics Budapest 13 439. Polski Fiat 126 P Budapest 18 158. Győr 5706. Polski Fiat 1500 — 4596. Dacia Budapest 20 984. Debrecen 12 035. Zasztava Budapest 5571. (MTI)

A hét jogszabályai

ERKÖLCSI BIZONYÍTVÁNY BALATONI NÁDASOK ÜZEMRENDÉSZET

Jogalkotásunk fejlődésének egyik pozitív vonása, hogy mind gyakrabban jelennek meg olyan jogszabályok, amelyek a szükséges szervezési és felkészülési munkálatokra figyelemmel, vagy a szélesebb körű tudatosodás érdekében csak meghatározott hosszabb idő után lépnek hatályba. Példa erre, hogy a belügyminiszter a múlt év végén kiadott rendeletével vezette be a *hatósági erkölcsi bizonyítványok kiadásának új rendjét;* ezek az új szabályok azonban 1984. július 1-ével lépnek hatályba.

A kérdést az is időszerűvé teszi, hogy a Magyar Posta üzemviteli utasítást adott ki az erkölcsi bizonyítvány *kérőlap* árusításáról és kezeléséről. Ebből is kitűnik, hogy erkölcsi bizonyítvány kiadását csak erre a célra rendszeresített nyomtatványon lehet kérni. Ilyen kérőlapot a városokban működő valamennyi postahivatal köteles árusítani; a többi postahivatal viszont azok árusításával nem foglalkozik. A kérőlapot ajánlott levélben: a „Belügyminisztérium, Budapest 1943" címre kell feladni. Az ilyen küldemények utáni tudakozódás az általános postai szabályok szerint történik. *(1064/1984./MP. sz. utasítás; Postaügyi Értesítő 22. sz.)*

Közös kincsünknek tartjuk a Balatont. Így sok szerv és érintett személy közös feladata annak a múlt évi minisztertanácsi határozatnak a végrehajtása, amely a Balaton vízminőségének javításáról, és az üdülőkörzettel összefüggő feladatokról szól. Ennek egyik jelentős részkérdése a vízminőség védelmét szolgáló *nádgazdálkodás* rendjének biztosítása. Az erről szóló államtitkári rendelkezés *a Balaton üdülőkörzetében* a tulajdonos, illetőleg kezelő kötelezettségévé teszi, hogy a „nádas" művelési ágban nyilvántartott területeken gondoskodjék a rendeltetésszerű nádgazdálkodásról. A szabályozás másokat is érint; így például előírja hogy a nádasokban ideiglenesen létesített víziállások lejáróit, valamint a csónak kikötő cölöpöket, végül a nádas szélétől számított 30 méteres távolságon belül a víziállásokat a tulajdonosok kötelesek minden év október 31-ig a tó medréből eltávolítani, hogy ezzel is elősegítsék a nádaratás zavartalanságát. Ha ezt elmulasztják, az említett tárgyakat a meder kezelője kártalanítás nélkül eltávolíthatja. *[6/1984. (IV. 18.) OVH. sz.; Vízügyi Értesítő V. 31.-i 10. sz.]*

Az Ipari Minisztérium irányelvekben foglalta össze a *vállalatok üzemrendészeti feladatairól* szóló rendeletének kezdeti tapasztalatait és a végrehajtás további feladatait. A részletes, több mellékletet is felölelő iránymutatások természetesen elsősorban a vállalat igazgatójához, üzemrendészeti vezetőjéhez és az érintett szakszemélyzethez szólnak. Vannak azonban olyan általános érvényű rendelkezései is, melyek a hatályos munkaügyi szabályokkal összhangban az egész dolgozói kollektívát érintik. Felhívják tehát a figyelmet arra, hogy a vagyonvédelem és a biztonság egyben közösségi feladat is. Ilyenek különösen a munkahelyek nyitására és lezárására, az öltözők és fűtők használatára vonatkozó előírások, melyeket a vállalati helyzetnek megfelelően kell az üzemrendészeti szabályzatban részletesen kibontani.

*

Hivatalos egységes szerkezetben jelentek meg az alap- és módosító rendelkezések a következő közérdekű témakörökben:

— a népi ellenőrzésről szóló törvény és vh rendelete (Tanácsok Közlönye 12. sz.);

— másodállás, mellékfoglalkozás (Munkaügyi Közlöny 8. sz.).

Hosszú, méla lesben...

Devizavadászok

Konkurrencia a MAVAD-nak – Hét ember és a nemzetközi hálózat

A *Budapenta-szálló* délelőtti életét éli — a presszó barna-fehér asztalkáin néhol még ott vannak a terítés kellékei a későn kelő vendégek számára. Szomszédságukban ízléses vitrinek, de ezek most nem az Intertourist parfümjeivel vannak tele, hanem vadásztöltényekkel és gyönyörűen kikészített bőrökkel. A Vadex külkereskedelmi iroda emeleti központjában vagyunk. Két szoba ez mindössze — ízlésesen berendezve. Belépek — *és egy vadász ül hosszú, méla lesben.* Igaz, már a vadászat után, kezében az agancs (ahogy a szabály írja, 24 órával a kifőzés után, nagy koponyával, rajta cédula, azonosítási jelekkel, adatokkal). Herr *Rosenbergék* zsákmányát hozták a trófeabíráló bizottság helyi kirendeltségéhez.

Pénzes vendégek

Szilveszter után pár nappal adtunk hírt a Vadex megalakulásáról. Eddig a gesztor — Mezőföldi Állami Erdő- és Vadgazdaság és a többi vadgazdaság is csak a MAVAD-dal köthetett szerződést, tehát vehette meg tőlük és adhatta tovább az élő vadat, szervezhette a vadászatokat, hajthatta be a devizában számolt díjat a külföldi vadászoktól. Ezután a Vadexszel is megtehetik ugyanezt, létrejött tehát a konkurrencia. A mezőföldi, a gemenci, a gyulai és a Buda-vidéki kiemelt erdő- és vadgazdaságok pedig csak a Vadexszel köthetnek ilyen szerződést. Szorosan együttműködik velük a Pannónia Szálloda- és Vendéglátó Vállalat, amely meglátta az ötletben a nagy üzleti lehetőséget. Köztudott, hogy a vadász pénzes vendég, nem harmadosztályú szállodában akar lakni és szívesen költ másra is, ha kínálnak neki programot. De erről még hallunk az igazgatótól.

Vass Gábor falatnyi irodájában nincsenek vadásztrófeák és híres vadászok fényképei, csupán két szék és egy nagy asztal.

— *Míg vártam önre, hallottam a telefonokból, hogy élénk a forgalom, máris beindult az üzlet — vagy tévednék?*

— Nem. Lehet, hogy a tervezett idei hárommillió dollárnyi éves előirányzatot még túl is haladjuk.

— *Szép összeg. Mindezt hány ember munkája révén fizetik be az államkasszába?*

— Heten vagyunk, s az idén még két új kolléga jön majd hozzánk. Igaztalan lennék, ha nem említeném meg, hogy ezt az összeget elsősorban az erdő- és vadgazdálkodási gazdaságokban dolgozók, a vadőrök, a vadászok „állítják elő". Egyébként nem közvetlenül az államkasszába fizetjük be, hanem a Budapenta pénztárába. Így nem kell külön pénztáros meg trezor, jelentős összeget megspórolunk.

— *Ez a hárommillió dollár persze nem jelent csupa új vendéget, inkább a piac újrafelosztását...*

— Nem akarunk mi a MAVADtól elcsábítani senkit. A vadász nem a MAVAD vagy a Vadex kedvéért jön el ide vadászni, hanem a vad és a terület miatt. Ha eddig meg volt elégedve a MAVAD szolgáltatásaival, akkor marad nála, ha nem, esetleg kipróbál minket, de hangsúlyozom, őt nem a cégemblémа izgatja.

— *Akkor honnan szerzik a vendégeket? Egyáltalán, a külföldi vadász miképpen szerez tudomást budai címükről, telefonjukról?*

— Ha közvetlenül nem is a miénkről, de a velünk kapcsolatban álló ügynökökéről könnyen. Indító propagandánk elég élénk volt külföldön, hirdetést adtunk fel, filmvetítéseket rendeztünk, például a müncheni vadászati múzeumban. Nagyobb hírverési akciót szerveztünk Düsseldorfban. A közeljövőben indulunk *Goricia* olasz tartományba — ez az olasz —jugoszláv határ közelében van —, és ott részt veszünk az *Allevacaccia* vadgazdálkodási és vadászati kiállításon. Képviseletünk van Milánóban — az *Ungarcaccia* — Grazban, Bécsben, Klagenfurtban, Stockholmban és Koppenhágában, és hat helyen az NSZK-ban. Ezek speciális vadászati ügynökségek.

— *Miért nem elsősorban utazási irodákkal tartják a kapcsolatot?*

— Mert az igazi vadásztól távol áll a társas turizmus. Nem egy részvevője valamelyik pozíciószámú útnak. Minden vendéggel külön kell foglalkozni, egyéniségek ők, sajátos szokásokkal, kívánságokkal. Mindegyik nagy autóval érkezik, amelyre ráfér a hőn áhított nagy agancs. Azért is jó, hogy a Budapenta-szállóban kaptunk helyet, mert itt nem gond a belső parkolás. Az említett módon felszerelt autók nem az utcán parkolnak, hanem rögtön behajtanak a szálloda alagsorában levő garázsba.

Trófeabírálat

Sőt mi több, rögtön itt bírálják el a trófeákat. Hát ezt már meg kell nézni. Valóban, a bejáratnál ott a nyíl: trófeabírálat. A garázsból nyíló szobában az Országos Trófeabíráló Bizottság budakeszi részlegének képviselője, *Hóbor Ferenc* fogad.

— Jól hangzik ez az indok, hogy közvetlenül a kocsiról leemelve rögtön itt zsüriztethetnek a vadászok, de az igazság az, hogy szükség szülte ezt a megoldást. Annak idején, amikor a szálló épült, még nem gondoltunk rá, hogy itt egy ilyen helyiségre is szükség lesz. (Egészségtelen lehet egész nap itt ülni ebben a benzinszagban és mesterséges fehér fényben, ám mint hallom, csak ideiglenes ez a megoldás...)

— Természetesen az utazási irodákkal is tartunk kapcsolatot, például a Pannónia külföldi vendégszervezési irodáival. Vannak viszont saját ajánlataink is, az úgynevezett „csomagvadászatok".

— *Mit nyújt és mennyiért, mondjuk egy ötnapos csomag?*

Csomagtúrák

— Az ár két személyre, teljes ellátással 999 NSZK-márka, ideutazási költség nélkül. Az első napot a Budapentában tölti a vendég, esetleg úszik, szaunázik, lemegy a bárba. A második nap indulás a Zempléni-hegységbe, lőhet egy süldő vaddisznót vagy egy gyenge őzbakot. (Csak kilőheti — ha a húsához is hozzá akar jutni, azt külön meg kell vennie.) Aztán tokaji borkóstoló, múzeumlátogatás, utolsó nap Budapesten. Az ilyen csomagtúrákat többnyire azok a vadászok veszik igénybe, akik családjukkal érkeznek.

Szarvasbika lelövése (agancssúlytól függően)	
5 kg	1950 NSZK-márka
10 kg	8550 NSZK-márka
Őzbak lelövése (agancssúlytól függően)	
200 g-ig	1500 NSZK-márka
450 g-tól	2750 NSZK-márka
Muflonkos lelövése (szarvhossztól függően)	
70 cm-ig	2700 NSZK-márka
80 cm-ig	5500 NSZK-márka
Vadkan lelövése (agyarhossztól függően)	
12 cm-től	700 NSZK-márka
15 cm-től	1000 NSZK-márka
18 cm-től	1900 NSZK-márka
20 cm-től	2700 NSZK-márka

Fácánhajtás: db/naponta	Részvételi díj	Kilövési díj
	NSZK márkában	
1— 500	1000	15
500—1000	500	17
1000-től	—	20

A Vadex intézi a vízumot, a fegyverbehozatali engedélyt, a vadászati szavatossági biztosítást, a vadászjegyet, ami gyakorlatilag a magyarországi vadászati engedélynek felel meg. Vadászkísérőt ad, programot szervez, kölcsönad gépkocsit, motorcsónakot, szállodai szobát foglaltat (természetesen elsősorban a Budapentában). Ez meg a Pannóniának nagy üzlet, különösen, ha hozzászámítjuk, hogy a vendég nemcsak lakik a szállodában, hanem eszik, vásárol, szórakozik, tehát költ is.

Míg búcsúzom, hallom, amint az irodában dolgozó egyik hölgy egy olasz kereskedő hortobágyi vadkacsázásának részleteit beszéli meg kolléganőjével. Egy német úrnak meg motorcsónak kellene a vízi portyázásához.

Hogy mindezt nem olcsón mérik — arról adnak bizonyosságot az árjegyzékekből kimásolt táblázatok...

Elek Lenke

Amerikai gazdaság

A GM fogyókúrája

Tavaly ünnepelte fennállásának 75. évfordulóját az Egyesült Államok első számú autóipari cége, a General Motors. A vállalat termelési és marketing szervezetén háromnegyed századon keresztül gyakorlatilag *nem változtattak*, lényegében ezek a szervezetek az 1908-ban létrehozott séma alapján működtek. Január első napjaiban azonban fontos bejelentés hagzott el az óriásvállalat vezetői részéről: *átszervezik* a GM-t.

Japánizálás

A General Motors átszervezése egy több éve elkezdődött folyamat végállomásának tekinthető. 1978-ban érte el az egész világon akkor csaknem *egymillió* dolgozót foglalkoztató multinacionális vállalat történelmének legnagyobb termelését, s egyúttal legnagyobb profitját. Három évre volt csak szükség, hogy a GM — hasonlóan a többi nagy amerikai autógyárhoz — termelési és profit-„mélypontrekordot" döntsön. A recesszió ugyanis erőteljesen „belemart" az autóiparba, a kocsik iránti kereslet ugrásszerűen csökkent. A GM eladásai milliós nagyságrenddel estek vissza *egyetlen év alatt*, s a cég — különösen a kisautók területén — egyre kevésbé tudott versenyezni a piacképes japán konkurrenciával.

A detroiti központú vállalat vezetői hamar felismerték, hogy drasztikus intézkedések meghozatalára van szükség, amennyiben el akarják kerülni a Chrysler-esethez hasonló csődárnyékot. Az autóiparban azonban *nem lehet sem termékváltási, sem szervezési csodákat véghezvinni* egyik napról a másikra. Csak fokozatosan és nagy áldozatok, vérveszteségek árán volt lehetőség a talpraállásra. A GM 1982-ben a visszaesett kereslet miatt több mint 10 gyárát zárta be, illetve állította le ideiglenesen a termelést. Amerikai üzemeinek dolgozóiból több mint *100 ezret* volt kénytelen az utcára tenni. A termelési kapacitások, valamint a munkáslétszám csökkentése és az újfajta — a korábbinál jóval hatékonyabb — munkaszervezés révén számottevően javult már 1983-ban a termelés gazdaságossága; a termelékenység érezhető javulásának hatására lecsökkent az egy gépkocsira fordított munkaidő mennyisége. Igaz, a kapacitások megnyirbálása azt is magával hozta, hogy a GM *kisebb* cég lett, mint a hetvenes évek második felében volt.

A fogyókúra hatására látványosan javult — azaz sokkal kisebb lett — az a küszöbérték, amelytől kezdve a gyártás már nyereséges: a GM-nál ez az érték 5,6-ről 4,3 millió darabra csökkent. (A folyamatosan csökkenő profit ellenére volt annyi tartaléka a cégnek, hogy még a nehéz esztendőkben is dollármilliárdokat tudott költeni kutatásra és fejlesztésre!)

A GM-nál — csakúgy, mint az amerikai autóipar többi nagy gyártójánál — a recesszió mellett az váltott ki „földcsuszamlást", hogy késve dobta piacra a kisebb méretű és kisebb fogyasztású kocsikat. A gondokba persze a japánok is „bejátszottak", hiszen az amerikaival azonos műszaki jellemzőjű kisautók ára egy-kétezer dollárral volt alacsonyabb. A General Motors választ elé került. Vagy lemond a kiskocsik gyártásáról és keresi a japánokkal az együttműködést, vagy átszervezések révén megújítja a kisautók termelését. Ügyes taktikával a cég vezetői a két lehetőség *kombinálását* választották.

Egyrészről — áthidaló megoldásként — a GM saját maga importál „made in Japan" kiskocsikat, másrészről kooperációs kapcsolatra lép a Toyotával. A tervek szerint az évtized közepén kezdi meg termelését amerikai földön a GM—Toyota vegyes vállalat. Az elképzelések szerint a közös vállalat évente 2—300 ezer kisautót állít majd elő kooperációban. A General Motors számára a „házasság" azt jelenti majd, hogy alkalma lesz a japánoktól *eltanulni* a gazdaságos kisautógyártás fortélyait, s ráadásul nem kényszerül feladni a hazai piacot sem. Persze nem a GM-ról lenne szó, ha a cég nem próbálná meg maga is saját erőből a gazdaságos kisautók gyártását. Tulajdonképpen ezt a célt szolgálta a januári gyökeres átszervezés.

Az összezsugorított és átszervezett General Motorstól azt várják vezetői és a részvényesek, hogy a profiltisztítás révén gyorsabban és rugalmasabban tud majd reagálni a változó piaci követelményekre. A gyártási profilok homogenizálása a várakozások szerint hozzájárul majd a gazdaságosság további növekedéséhez, valamint a marketing tevékenység magasabb színvonalra emeléséhez. Az úgynevezett „nagy autók csoportjának" — s ezen keresztül az egész cégnek — igen kedvezően alakul, jól jön az amerikai autópiaci keresletben újabban tapasztalható változás. Miközben *a kisautók népszerűsége csökkenőben van, az értékesítési statisztikák ismét a „cirkálók" iránti kereslet növekedéséről tanúskodnak.* A fordulat azzal magyarázható, hogy megállt a benzinárak emelkedése az USA-ban, s a nagy távolságok miatt az amerikaiak a nyolchengeres batárokat tartják igazándiból autónak. Az sem mellékes körülmény, hogy az óceán túlsó partján beindult gazdasági fellendülés „kinyitja" a vásárlók pénztárcáját, s növekszik a kereslet a tartós fogyasztási cikkek iránt.

Csúcsnyereség

A legutóbbi átszervezés előtt közvetlenül sem lehetett panasza a General Motorsnak az üzletmenetre. 1983. ugyanis kiugróan jó esztendő volt a cég történelmében. A kibocsátott autók száma ugyan nem érte el az 1978. évi rekordot (sőt attól jócskán elmaradt), de a profit — alacsonyabb termelés mellett — minden korábbi csúcsot *megdöntött.* Ez mindenekelőtt annak volt köszönhető, hogy az „áramvonalasítás" révén nőtt a hatékonyság, csökkentek a termelés fajlagos költségei, s a piaci viszonyok még számottevő áremelést is lehetővé tettek. Az amerikai autóipari szakemberek véleménye szerint a GM mindent a megváltozott körülményekhez való gyors, rugalmas és ésszerű alkalmazkodásának, illetve alkalmazkodóképességének köszönhet. A cég számára ugyanis nemcsak a piaci helyzet alakulása, hanem vezetőinek gyors cselekvése hozta meg a sikert.

G. Gy.—Sz. P.

Mai kommentárunk

Jólneveltség

Nem szeretek vásárolni. Bizonyos üzletekbe félve lépek be, mert bármit veszek, nemcsak udvariatlanok, hanem a pénzemért még le is néznek. A közelmúltban viszont váratlan csoda részese lehettem, amikor bútort vásároltam, súlyos tízezrekért. Meglehetősen paprikás hangulatban fizettem ki a számlát, mert több mint fél évet vártam a szekrényekre, s közben az ára megemelkedett... Végképp elvesztettem a türelmemet, látván, hogy a szállítók óriási zenebonával, ütve-verve húzták föl a negyedikre az egyes elemeket.

A hibajegyzéket természetesen (szájukat húzogatva) fölvették, s másnap telefonáltam a boltba reklamálni, mert kiderült: a bútor nemcsak szállítás közben sérült meg.

Az üzletvezető-helyettes — kérem, nem tévedés — azonnal intézkedett. Nem írt, nem telefonált, hanem átszaladt az asztalosműhelybe, s hamarosan annak vezetője hívott vissza. Kölcsönös udvariaskodás után pontosan felsorolta jogaimat, s hogy ők mit tehetnek, és végezetül még elnézést is kért, amiért másnap nem jöhetnek. Teljes elképedésemet hallva a főnök jót nevetett: — ja, kérem, nálunk a vevő a legfontosabb.

Már csak azt nem értem, miért? Hiszen a gyár termékei *hónapokkal előre gazdát találnak,* s nemcsak itthon állnak sorba termékeikért. Lehet, hogy az udvariasság, a figyelem nemcsak a a piaci versenytől, az eladó rászorultságától, hanem valamiféle jólneveltségtől is függ?

— lakatos —

Beépítési tervpályázat

Az építési terület és a megfontolt döntés alapos előkészítése érdekében tervpályázatot hirdettek a Mocsáros dülő beépítésére és a terület vízrendezésére.

A pályázóktól azt várják, hogy előnyben részesítik a városi utca élményét nyújtó beépítési formákat és a több szintes épületek földszintjének felhasználását kereskedelmi és különböző szolgáltató létesítmények céljára. A Mocsáros dülőt délről az aquincumi rommező még feltáratlan területe határolja, ezért számítani lehet arra, hogy újabb régészeti leletek kerülnek elő.

A pályázati kiírást már átvehetik az érdekeltek az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumban, s a kész terveket legkésőbb szeptember 24-ig kell postán elküldeni a III. kerületi Tanácsnak. A legjobb pályaművek díjazására 620 ezer forintot irányoztak elő. A bíráló bizottság legkésőbb október 20-ig hirdeti ki a pályázat eredményét. *(MTI)*

Egyenrang

A vélekedés, miszerint a hivatal és a büfé mennyire összetartozó intézmények, sok élc tárgya volt már, ám ezeket bizony hitetlenkedve hallgatja az állampolgár. Most viszont a gyanú beigazolódott: a budapesti Fő utcában álló vöröstéglás épület kapujában négy egyenrangú cégtábla díszeleg.

Igazságügyi Könyvszakértői Intézet

Budapesti Katonai Ügyészség

Budapesti Katonai Bíróság

A Pest-budai Vendéglátó Vállalat 533. számú büféje

Sz. A.

Lottóakció

A Sportfogadási és Lottóigazgatóság közli, hogy a júliusi és augusztusi előfizetéses lottószelvények vásárlói között akciót szervez „Két négylevelűvel egy négykerekűt nyerhet!" jelmondattal. Az akció főnyereménye egy Zasztava 1100 GTL típusú személygépkocsi. További nyeremények különböző értékű vásárlási utalványok. A pályázati feltételek a júliusi és augusztusi előfizetéses lottószelvények hátoldalán olvashatók.

HALÁLOZÁS

SOÓS LÁSZLÓ nyugállományú rendőr-alezredes, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének tagja 66 éves korában elhunyt. Temetése június 15-én 12 órakor lesz katonai tiszteletadással a Farkasréti temetőben — tudatja a Belügyminisztérium és a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége.

ABELOVSZKY GÁSPÁR, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1922 óta volt a párt tagja, 84 éves korában elhunyt. Temetése június 13-án, szerda délután három órakor lesz Dunaföldváron, a Fehérvári úti temetőben — adja tudtul az MSZMP dunaföldvári nagyközségi bizottsága.

MÜLLER GYULA nyugállományú alezredes, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének tagja, életének 64. évében elhunyt. Temetése — katonai tiszteletadással — június 15-én 14 órakor lesz a Farkasréti temetőben — közli a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége.

NÉMETH KÁROLY, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1932 óta volt tagja a pártnak, 76 éves korában elhunyt. Temetése június 18-án, hétfőn 15 órakor lesz Környén, a községi temetőben — közli az MSZMP Tatabánya városi bizottsága.

TEMETÉS

KERPEL-FRONIUS ÖDÖN akadémikustól vettek végső búcsút tegnap a Farkasréti temetőben családja, barátai, pályatársai, tisztelői. A magyar orvostudomány kiemelkedő személyiségének ravatalánál Szentágothai János, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke a Magyar Tudományos Akadémia és az Egészségügyi Minisztérium nevében búcsúzott az elhunyttól.

STETTNER BÉLA grafikusművész Munkácsy-díjas érdemes művész temetése 1984. június 15-én, pénteken 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben — közli a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége.

Gyenge légmozgás

A Meteorológiai Intézet jelenti: túlnyomóan napos idő. Várható időjárás az ország területén ma estig: nappali gomolyfelhőképződés várható, zápor nem valószínű. Gyenge, néha mérsékelt lesz a légmozgás. A hőmérséklet csúcsértéke 16 és 20 fok között alakul.

A Duna Budapestnél 347 centiméter.

Rácz Albert államtitkár felszólalása

ILO-konferencia Genfben

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet dolgozzon ki javaslatokat abból a célból, hogy az emberi munkát csoportosítsák át a hadiiparból a békés célú termelésbe, s oldják meg a dolgozók legsúlyosabb szociális gondjait — hangoztatta a szervezet konferenciáján *dr. Rácz Albert* államtitkár, az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal elnöke. Az ILO Genfben ülésező évi tanácskozásán tegnap elhangzott beszédében a magyar kormány képviselője a többi között rámutatott: a nemzetközi munkaügyi normák vonatkozásában olyan ellenőrzési rendszerre van szükség, amelyet nem lehet szűk politikai célra felhasználni, amely a mainál jobban tiszteletben tartja a tagállamok szuverenitását, s amelynek valamennyi szintjén, fórumán biztosított minden ország egyenlő képviselete — hangoztatta.

— Az ellenőrzési mechanizmussal kapcsolatos aggodalmunk kifejezése mellett örömmel számolhatok be egy hazánkat közvetlenül érintő ILO-kezdeményezésről — mondotta. — A 2. és a 3. európai konferencia határozata értelmében hazánkban járt az ILO küldöttsége. Tanulmányozta a szakszervezeti szabadság érvényesülését, valamint szakmai kapcsolataink rendszerét a nemzetközi munkaügyi normák tükrében. Mindvégig támogattuk ezt a kezdeményezést, hogy ezzel is elősegítsük az európai szakszervezeti mozgalom jobb megismerését. Mindenkivel találkozhattak, akivel akartak, s reméljük: ez a tanulmányút is hozzájárult a különböző gazdasági-társadalmi rendszerű államok közötti párbeszéd folytatásához, a kölcsönös megértéséhez. A látogatásból levonható a tapasztalat, hogy az ilyen tanulmányutak a legalkalmasabbak a nemzetközi munkaügyi normák megvalósulásának reális értékelésére.

Rácz Albert kifejtette: olyan új egyezményre van szükség, amely egyértelműen, alapvető emberi jogként rögzíti a foglalkoztatáshoz való jogot, kimondja ebben a kormányok és a munkáltatók felelősségét. Az ILO fontos feladata lenne, hogy erőforrásait ésszerűbben haszosítva, minden eszközzel segítse e jog megvalósulását az egyes országokban, felhasználva a különböző társadalmi rendszerű országok tapasztalatait. A magyar kormány egyébként nagyra értékeli a munkafeltételek és a munkakörülmények javításának nemzetközi programját mind a normaalkotásban, a technikai együttműködésben, s az információcserében; ez jelentősen hozzájárult a dolgozók élet- és munkafeltételeinek javításához.

A jövőben is támogatjuk azt az elképzelést, hogy a programok a munkakörülményeket és a munkahelyi környezetet a legszélesebben értelmezve fejlesszék tovább.

A magyar kormány képviselője az ILO konferenciáján elhangzott beszédében beszámolt arról, hogy hazánkban — a nehezebb világgazdasági helyzet ellenére — a munkaügyi folyamatok döntően a terveknek megfelelően alakultak. *(MTI)*

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁST írt alá Budapesten Gyökössy Gyula, a HungarHotels vezérigazgatója és Filip Wams, az eindhoveni Stella Sonnen Express Reizen cég vezérigazgatója.

MEGÚJÍTOTTA korábbi együttműködési szerződését a Magyar Színházművészeti Szövetség és az újjáalakult lengyel színházművészeti szövetség. Az egyezményt Wienczyslaw Glinski, a lengyel színházművészeti szövetség alelnöke és Szűcs Miklós, a magyar színházművészeti szövetség ügyvezető titkára írta alá.

CSILLAGÁSZOK TALÁLKOZÓJA. Az idén Kiskunhalason rendezik meg a csillagászati baráti körök tizenharmadik országos találkozóját. Az eseményre 200 résztvevőt várnak az ország minden részéből.

SZTRÁJK IZRAELBEN. Az oktatásban dolgozó több tízezer közalkalmazott lépett meghatározatlan időre sztrájkba tegnap Tel Avivban. Az alkalmazottak reáljövedelmük csökkenése miatt tiltakoznak a munkabeszüntetéssel. Az izraeli hadsereg polgári alkalmazottai és a külügyminisztérium dolgozói hétfőn ugyancsak bérköveteléseik alátámasztására szüntették be a munkát.

TÖBB KANIZSAI SÖR. A határidőnél hat hónappal előbb, a tervezett költségkeret túllépése nélkül befejeződött a nagykanizsai sörgyár termelésnövelő rekonstrukciója. Az összesen 300 millió forint beruházást igénylő renkostrukció eredményeként az eddigi évi 800 ezer helyett egymillió hektoliter készül a közkedvelt nagykanizsai sörökből.

AZ IDÉN ELŐSZÖR színházi előadásokat is tartanak a Hild-udvarban: június 14-től 30-ig a Játékszín Hyppolit, a lakáj produkcióját játsszák 12 alkalommal. Júliusban a Vidám Színpad a Szeretem a feleségem című vígjátékot adja elő.

HŰTŐSZEKRÉNY NAPENERGIÁVAL. Az idén nyáron már az új gyümölcstermés tárolására hasznosítják azt az újfajta, napenergiával működő hűtőszekrényt, amelyet üzbég tudósok szerkesztettek.

ARANYRÚD SZVERDLOVSZKBAN. Több mint hat kilogramm súlyú aranyrudat talált egy szverdlovszki férfi romeltakarítás közben egy lebontott lakóház alapja alatt. Az aranyrudat feltehetőleg a ház egykori, a polgárháború idején elmenekült tulajdonosa ásta el. Az Ural hegység nyugati oldalán fekvő városban az elmúlt évben két alkalommal találtak hasonló aranykincset.

A PETŐFI IRODALMI MÚZEUMBAN 1984. június 14-én 12 órakor nyílik meg a varsói Irodalmi Múzeum anyagából rendezett „Pan Tadeus" kiállítás. A tárlat a nagy lengyel költő Adam Mickiewicz Pan Tadeus című híres eposzának korabeli lengyel világát, keletkezési körülményeit mutatja be első ízben a magyar érdeklődőknek. A gazdag képzőművészeti és más tárgyi anyagokat felvonultató kiállítást a lengyel Irodalmi Múzeum főigazgatója, Janusz Odrowaz-Pieniazek nyitja meg. A meghyítón Szilágyi Tibor érdemes művész előadásában részlet hangzik el a költeményből. A kiállítás július 15-ig várja az érdeklődőket.

A MAGYAR ÉS A FINN RÁDIÓ közötti, két évre szóló együttműködési munkatervet írt alá tegnap Budapesten Kiss Kálmán, a Magyar Rádió elnökhelyettese és Jouni Mykkänen, a finn rádió igazgatója.

GÁZGYULLADÁS BÉKÉSCSABÁN. Tegnap reggel Békéscsabán, a Május 1. és Oláh István utca sarkán a közút alatt fektetett vezetékből, feltehetően csőrepedés következtében, szivárgó gáz eddig meg nem állapított okok miatt meggyulladt. A környéken lakók értesítették a tűzoltókat, akik perceken belül a helyszínre érkeztek és a több méteres szakaszon égő gázt eloltották.

ÉVADZÁRÓ AZ OPERETTSZÍNHÁZBAN. A Fővárosi Operettszínház társulata tegnap tartotta évadzáró ülését. Keszler Pál igazgató tájékoztatta a színház művészeit és dolgozóit, hogy a most záruló évadban több mint 400 előadást, hangversenyt tartottak, ezeket mintegy 400 ezren tekintették meg.

3500 TONNA OLAJMEGTAKARÍTÁS. Gáztüzelésre tér át az eddigi olajfűtésről a debreceni Biogal Gyógyszergyár. Az ehhez szükséges csaknem 50 millió forintos beruházáshoz 28,5 millió forint hitelt is kapott. A tervek szerint az átállás 1984 végén fejeződik be, s attól kezdve évente 3500 tonna olajat takarítanak meg.

AUTÓBUSZ HELYETTESÍTI június 13-ról 14-re virradó éjjel 21.40-től hajnali 4 óráig a 19-es, a 49-es és a 49-es éjszakai villamost a kelenföldi kocsiszíntől az Etele téri végállomásig.

KAKASKOLBÁSZ. A vevők körében már megkedvelt baromfipárizsi, baromfivirsli é bihari baromfifelvágott után újabb különlegességet — kakashúsból készített kolbászt — hozott forgalomba a Hajdú-Bihar megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat.

BRIT KÖZBIZTONSÁG. Anglia és Wales városainak minden tizedik lakosa tartózkodik attól, hogy az esti órákban elhagyja otthonát. Azok közül, akik mégis kimerészkednek, igen sokan félnek attól, hogy esetleg megtámadják őket — derül ki a brit belügyminisztérium most nyilvánosságra hozott jelentéséből. Az utcai erőszakos cselekményektől — tizenegyezer személy meghallgatása alapján készített felmérés szerint — leginkább a nők és az idősebb emberek tartanak.

Jelöltjeink a galoppversenyekre

Csütörtök

1. Maffioso (10) — Coboly (2) — Bahia (3) — Don (5).
2. Aggódó (5) — Toborzó (4) — Gázló (2) — Akácia (6).
3. Tilinkó (1) — Wache (2) — Korinthos (7) — Kámzsa (8).
4. Makadám (4) — Diadalív (3) — Szolgabíró (5) — Dübörgő (7).
5. Bámészkodó (5) — Valér (6) — Bóni (3) — Anteus (1).
6. Piktor (1) — Disszertáció (4) — Diétás (7) — Mandula (8).
7. Diktátor (3) — Tibi (6) — Firkás (9) — Mád (1).
8. Kóla (5) — Apostag (3) — Walzer (2) — Csimboraszó (1).

A versenyeket 16 órakor kezdik.

MECÉNÁS ÜZEMEK. Az utóbbi napokban kötött újabb szerződésekkel megközelítette a harmincat a Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megyei mezőgazdasági és ipari üzemek által pártfogolt művészek száma. A kétoldalú megállapodások értelmében az üzemek havonta meghatározott összeget utalnak ki a velük kapcsolatban álló művészeknek; ennek ellenében azok alkotásaikkal díszítik a patronálók által fenntartott intézményeket.

(×) **MEGJELENT,** már kapható! **A MIKROELEKTRONIKA '84.** Keresse a FÓKUSZ Műszaki Könyváruházban a VI. kerület, Liszt Ferenc tér 9. szám alatt!

ZÖLDBORSÓ. A Szegedi Konzervgyárban tegnap megkezdődött a legnagyobb munkák egyike, a zöldborsó feldolgozása. Az első, 150 mázsás szállítmány a pusztaföldvári Lenin Tsz-ből érkezett. Az egész idényben 760 vagon kész konzervet gyártanak. Ez a mennyiség várhatóan mintegy háromszorosa lesz a tavalyinak.

(×) **Öltözködéshez, öltögetéshez az Ez a Divat! Júniusi számunk tartalmából: — Hurrá, nyaralunk! — Okos ruhatár — ötletes csomagolás — Átváltoztatjuk! — Hogy öltözzenek a férfisztárok? — Nemcsak a fiataloké a divat! — Szépítő éjszakák — Öt ruha gazdát keres! — Művészbejárónk vendége: Dolly — A mi kis klubunk. Szabásminta-melléklettel és ételreceptekkel jelent meg az Ez a Divat júniusi száma!**

ÖNTÖZÉS ÚJ MÓDSZERREL. Új víztározót építenek a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Ostoros patak völgyében egy új, rendkívül gazdaságosnak ígérkező öntözési módszer hasznosítására. A munka megkezdődött. Az Ostoros patakot elzáró gát körülbelül 1,5 millió köbméter vizet fog majd fel, s ez mintegy 500 hektárnyi szőlő rendszeres öntözését oldja meg.

(×) **„Csak nem leégni". A Média kabarészínháza az Uránia moziban.** Közreműködik: Csala Zsuzsa, Hacser Józsa, Lóránt Lenke, Oszvald Marika, Kibédy Ervin, Tahi Tóth László, Szuhay Balázs, Verebély Iván, Berényi Ottó, Sabján Éva, Reményi József és kisegyüttese. 1984. június 11., 12., 13., 19., 20., 21-én 20 órakor.

SZÖVETKEZETI AUTÓBONTÁS. A fogyasztási szövetkezetek is részt vesznek az országos hulladékhasznosítási programban. Kiépítették az autóbontótelep-hálózatukat, s jelenleg már öt helyen — Egerben, Polgáron, Zalakomárban, Pécsett és Székesfehérváron — mentik meg a beolvasztástól a kiszolgált gépkocsik még használható alkatrészeit.

(×) A Budapesti Szabadtéri Színpadok Igazgatósága közli, hogy a **BUDAI PARKSZÍNPADON és a VÁROSMAJORI SZÍNPADON a pénztár 1984. június 15-én 14 órakor nyit.** Nyitvatartás és elővételi pénztár 14-től 20 óráig. Telefonszámok: Budai Parkszínpad: 669-849; Városmajori Színpad: 359-760.

(×) **HIT, HIT HURRÁ!!!** Első nagylemezük élő bemutatója az Uránia moziban 1984. június 22-én 21 órakor. Vendég: **BALÁZS FERENC.** Jegyek kaphatók: a Magyar Média jegypénztárában (Bp. VII., Lenin krt. 9—11.) és az Uránia mozi jegypénztárában.

A hét jogszabályai

§ PÁRTFOGÓ ÜGYVÉD DÍJAZÁSA, LAKOSSÁG JAVÍTÓ-KARBANTARTÓ TEVÉKENYSÉGE, A KÖVETKEZŐ TANÉV MUNKARENDJE

Az igazságügy-miniszter rendeletileg szabályozta a bíróság által kirendelt *pártfogó ügyvéd díjazását.* Ezt a díjazást a bíróság az eljárást befejező határozat meghozatalakor állapítja meg. Az államot terhelő pártfogó ügyvédi díj az általános szabályok szerint megállapítható munkadíj ötven százaléka, de peres eljárásban legfeljebb ezer forint, a nem peres eljárásokban pedig legalább száz forint és legfeljebb háromszáz forint. Itt is érvényesül az a főszabály, hogy ha a pártfogó ügyvéd által képviselt fél megnyeri a pert, az ügyvédi díjat általában az ellenérdekű (a pervesztes) fél viseli. *[3/1984. (V. 27.) IM. sz. rendelet; Magyar Közlöny 21. sz.]*

A Gazdasági Bizottság 1982-ben hozott határozatával jelölte ki a lakosság által *otthon végzett javító-karbantartó* tevékenység elterjesztéséhez szükséges intézkedéseket. Az Ipari Minisztérium felmérte az eddig elért eredményeket, és az érintett érdekképviseleti szervekkel együttesen kiadott irányelvben meghatározta a szükséges *ipari háttér* fejlesztésének főbb módszereit és eszközeit. Lényegében a hatályos jogszabályok keretei között a vállalatok, a szövetkezetek és a kisvállalkozások tudatosabb támogató tevékenységére van szükség. Így például arra, hogy a gazdálkodó szervezetek hulladék és bontási anyagaikat, felesleges alkatrészeiket, kiselejtezésre szánt gépeiket, elfekvőkészleteiket ne csak egymás között, hanem kisvállalkozások, kisiparosok és magánszemélyek részére is értékesítsék. Nélkülözhetetlen eszközeikkel kapcsolódjanak be a meglevő kölcsönzőhálózatba, létesítsenek bemutatótermet, erősítsék a lakosság tájékoztatását, oktatását. *(Ipari Közlöny 8. sz.)*

Az ifjúság alig várja a vakációt, az illetékeseknek azonban már most gondolniuk kell a jövő tanévre. A művelődési miniszter utasításban határozta meg az *1984/85. tanév munkarendjét.* Ez a belső utasítás természetesen a tanszemélyzetet érintő szakmai kérdésekkel foglalkozik. Néhány rendelkezése azonban közérdekű, így a hosszabb távú családi tervezést is érintheti. Így például az alsó- és középfokú nevelési-oktatási intézmények nappali tagozatán a szorgalmi idő 1984. szeptember 1-én a tanévnyitó ünnepséggel kezdődik, az első tanítási nap szeptember 4-e. A téli szünet 1984. december 22-től január 2-ig tart. A tavaszi szünet első napja 1985. április 5., utolsó napja pedig április 9. *[110/1984. (Müv. K. 9.) MM. sz. utasítás.]*

Ha már a jövő tanévről esik szó, a felkészülést illetően igen időszerűnek lehet minősíteni azt a helyzetképet, amelyet a Szövetkezeti Tájékoztató után az Ifjúságpolitikai Közlöny (5. sz.) is közöl *az iskolaszövetkezeti csoportok* tevékenységéről és továbbfejlesztésük feladatairól. A legutóbbi felmérés szerint 1983. decemberében 176 áfész keretében 313 iskolai szövetkezeti csoport működött több mint 30 ezer taggal. A tárgyalt szövetkezés azonban a diákoknak mindössze egy negyedét érinti. Pedig öröm olvasni, hogy a működő csoportok milyen sokféle hasznos munkát végeznek, hogyan segítenek magukon az iskolatejakcióktól a tankönyv-értékesítésig. Nem is szólva arról, hogy milyen hasznos nevelési módszer a szövetkezeti önkormányzati élet aktív kifejlesztése, a gazdálkodás, vállalkozás közvetlen és életszerű bemutatása. Fontos feladat ezért az iskolai szövetkezeti mozgalom jelentős kiterjesztése. A pedagógusok és a szövetkezeti szakemberek mellett sokat tehetnek ezért a szülői munkaközösségek és az iskolákat patronáló más szervezetek is.

Harmadik világ

Hadidollárok

Nincsenek könnyű helyzetben azok a gazdasági és katonai szakírók, akik a világ fegyverkereskedelméről készítenek elemzéseket. Az egyes országok export- és importlistáin csak ritkán szerepelnek külön rovatban a fegyverek, de még a publikált számok sem jelentenek biztos forrást: a fegyverek adásvétele sok esetben titkos, kuszán *szövevényes csatornákon keresztül* történik. Így aztán meglehetősen nehéz pontos és megbízható képet alkotni a katonai rendeltetésű eszközök és fegyverek forgalmáról, a világ jószerivel a mozaikok összerakásán alapuló *becslésekre kénytelen hagyatkozni.* Különösen igaz ez a fejlődő országok esetében, amelyek — égető gazdasági gondjaik ellenére — mind komolyabb tényezői a fegyverimportnak. Persze, ami az ő részükről behozatalt jelent, az más államok, illetve kereskedők számára az eladások oldalát gyarapítja.

A világ csak ritkán értesülhet olyan „csemegéről", amelyet az év elején szellőztetett meg a francia Le Monde. A lap értesülése szerint Franciaország történelmének eddigi legnagyobb fegyverexport üzletét kötötte meg Szaúd-Arábiával. A csaknem *4 milliárd dolláros (!) üzlet* keretében a Thomson-CFS elektronikai konszern légelhárító berendezéseket, a Matra cég pedig Shanine típusú légelhárító rakétákat exportál. (Franciaország — a világ harmadik legnagyobb fegyverexportőre — 1975-ben már kötött egy 1,6 milliárd dollár értékű hadiszállítási szerződést a sivatagi királysággal.) *Ekkora „bombaüzletet" nem lehet titokban tartani,* s így a világ bepillantást nyerhetett, mekkora pénzek fordulnak meg a nemzetközi fegyverkereskedelemben.

Miből fedezik?

Szaúd-Arábia, persze, a gazdag olajállamok közé tartozik, 300 milliárd dollárra becsült valutatartalékait nem „rázza meg" a mammut fegyvervásárlás. De világunk feszültségekkel terhes korszakában kénytelen-kelletlen, még az eladósodott fejlődő országok is hatalmas összegeket költenek katonai célokra, fegyvervásárlásra. S hogy mindezt *miből fedezik?* A deficites költségvetés ellenére a hadsereg, a védelmi képesség korszerűsítésére kölcsönöket vesznek fel, s általában nem utasítják vissza a hitelre felajánlott fegyverszállításokat sem. Mindezt (szükségből?) teszik akkor, amikor az olajban szegény fejlődő államok összesített adósságai meghaladják a 700 milliárd dollárt, s egyre távolabbinak tűnik az az idő, amikorra remény van a „kivérzett" gazdaságok talpraállására.

A nyersanyagokban — elsősorban az olajban — gazdag fejlődő országok viszonylag könnyebben viselik el a növekvő fegyverkezési kiadásokat, mint a harmadik világ többségét kitevő, kimondottan szegény országok. Persze, az előbbiek számára is hasznosabb volna, ha a dollárszázmilliókat gazdaságfejlesztési, oktatási és egészségügyi célokra tudnák fordítani. A hadikiadások azonban a huszadik század végén, sajnos, még mindig *elsőbbséget élveznek*... Az ENSZ adatai szerint a fejlődő országokban 570 millió ember az éhhalál küszöbén van, 250 millió gyerek nem jár iskolába, 1,5 milliárd embernek nincs lehetősége orvosi ellátás igénybevételére. Szakértők becslése szerint *a hadikiadások jelenlegi növekedési ütemének fennmaradása esetén a fejlődő országok széles rétegeinek helyzete tovább fog romlani.*

Megközelítően pontos becslések szerint *a világ 1980-ban 500 milliárd dollárt fordított fegyverkezésre,* ebből a fejlődő államok részesedése mintegy 20 százalékos. A rendelkezésre álló adatok arról tanúskodnak, hogy 1980-ban a világ hússzor annyit költött fegyverekre, mint a harmadik világ gazdasági, oktatási, egészségügyi és szociális gondjainak enyhítésére. A nyolcvanas évek elején a hadikiadások a költségvetés 24 százalékát tették ki a közel-keleti országokban, 15 százalékát a dél-ázsiai államokban, 11 százalékát Latin-Amerikában, Afrikában pedig 10 százalékát. *(A sorrend egyben a politikai helyzet hőfokáról is árulkodik.)* A hadikiadások összege persze nem egyenlő a fegyverimporttal, de ez utóbbi összeg sem „szégyellnivaló" — legalábbis ami a fegyverkereskedők üzleti forgalmát illeti.

A gyártók haszna

1970—80 között a fejlődő országok hadifelszerelés-behozatala évente *12 százalékkal növekedett.* Az ENSZ egyik szakértői csoportjának tanulmánya szerint a nyolcvanas évek elején a fejlődők egy esztendő alatt 20 milliárd dollárt fordítottak haditermék és -szolgáltatás importjára; ebből az összegből a nem OPEC-tagországok 12 milliárddal részesedtek. Egy nyugatnémet gazdaságkutató intézet adatai szerint a harmadik világ országainak 1970—79 között az USA 27,7, Franciaország 6, Nagy-Britannia 3, az NSZK pedig 1,4 milliárd dollár értékben szállított fegyvert. Arról viszont már az ENSZ közölt adatokat, hogy a vezető tőkés országokban milyen szerepet játszanak a bel- és külföldi hadimegrendelések. Az Egyesült Államok hadimegrendelései az összes repülőgépgyártás 50 százalékát tették ki, a hajógyártásnak pedig 46 százaléka szolgált katonai célokat. Franciaországban ez a mutató a repülőgépiparban 46, az NSZK-ban 75, Nagy-Britanniában pedig 50 százalék volt. A haditermelés az emberi erőforrások jelentős részét elvonja a termelés polgári ágazataitól. Becslések szerint a fejlett tőkés országokban *4—6 millió ember foglalkozik közvetlenül fegyvergyártással,* és 3—6 milliő ember pedig közvetlen dolgozik a hadimegrendelések teljesítésén. Az ENSZ idézett adatai az évtizedforduló helyzetét tükrözik, az azóta eltelt időszakban új feszültséggócok jöttek létre a fejlődő világban. Elég itt csak a több éve húzódó iraki—iráni háborúra utalni. Becslések szerint mindkét ország havonta 1—1 milliárd dollárt költ a háborúra, s ennek az összegnek nagyobbik részét fegyverbehozatalra fordítják. A háború következtében jócskán megnövelték hadi- és ezen belül, importkiadásaikat az Arab-öböl menti országok is. Ugyanez jellemzi a libanoni tűzfészket is.

A nemzetközi feszültség éleződése a hadiiparnak *igazi konjunktúrát jelent.* Minden újabb konfliktushelyzet a haditermelők számára egy olajáremeléssel ér fel, csak ebben az esetben *a petrodollárok helyett hadianyagdollárok áramlanak.* Kérdés persze, hogy a fejlődő országok gazdasága *meddig képes* elviselni e kétféle „dollár" nyomását.

G. Gy. — Sz. P.

A túlélés ára

Elbocsátottak hatvan embert — A LAKÓTERV szokatlan lépése

Sok szó esik a munkaerőpazarlásról. Arról, hogy bár a megrendelések sok vállalatnál csökkennek, ennek nincs érzékelhető nyoma a létszámban. Sőt! Még a legnagyobb gondokkal, munkahiánnyal küszködők is vennének fel embert. Így, ha valahol mégis másként cselekszenek — amint azt a LAKÓTERV-nél tették —, azonnal az érdeklődés, s a szóbeszéd középpontjába kerülnek.

Az igazgató szabadkozik a telefonban: *elküldtek hatvan embert,* mert nincs elég munka. Mit lehet erről többet mondani? A vállalat jól felfogott érdeke kívánta így, nem volt más lehetőség. Ám végül belátja: ez a megoldás ma még valóban ritkaság — érdemes hát részletesebb ismertetésre.

A LAKÓTERV a szakma egyik tekintélyes vállalata. A döntés — érthetően — *nagy meglepetést keltett.* „Úristen, milyen idők jönnek — mondták sokan —, ha már itt is létszámot csökkentenek..." *Koltai Endre* igazgató meglehetős nyugalommal, a mindent megfontoltak higgadtságával elemzi a helyzetet. Az elmúlt év minden szempontból *rekordnak számított* a vállalat életében: növekedett az árbevétel, a nyereség, az export — és még ki tudja, mi minden. Ugyanakkor 1983 egyben *az utolsó extenzív év* volt a LAKÓTERV életében. *A fordulat már előrevitette árnyékát,* s a prognózisok szintén azt jelezték, 1984-gyel *sötétebb időszak* kezdődik a vállalat életében. A tavalyi bevételnél jó 20 millióval kevesebbet terveztek, ám még ez is *hiú reménynek bizonyult.* Ahogy teltek a hónapok, úgy csökkent a rendelésállomány. Míg máskor úgy kezdték az évet, hogy a terv nagy része megkötött, vagy előkészített szerződésekre alapozódott, az idén meglehetősen laza tempóval indulhattak. Látszott, *ha nem történik valami, nem tudnak mindenkinek munkát adni...*

Nem halogatható

Dönteni kellett: vagy elvegetálnak — az igazgató szerint erre is lett volna mód —, vagy a tényleges munkához igazítják a létszámot. Lehet-e 85 százalékos teljesítményre százszázalékos bért fizetni? A LAKÓTERV válasza nemleges volt. Bár az szintén szóba került, hogy a céget teljes egészében át kellene menteni jobb időkre, s ennek érdekében még *anyagi áldozat* is vállalható —, de végül nem emellett voksoltak.

Április-májusra világossá vált: *a létszám csökkentése nem halogatható.* És megindult az előkészítés, a munka felmérése, honnan mennyi ember nélkülözhető. Az irodavezetők javaslatot tettek, a személyzeti és oktatási vezető, *Rusznyák Gyula* pedig telefonálgatott, s nyakába vette a várost: munkahelyet keresett az elbocsátólistára kerülőknek. Elhatározták ugyanis, hogy a felmondólevéllel együtt mindenki legalább *két-három állásajánlatot kap kézhez.*

Hogy miért vállalták magukra még ennek a terheit is? Egybehangzóan úgy ítélték meg, hogy ez *erkölcsi kötelességük.* Nem naplopókat, munkakerülőket küldtek el, hanem jó dolgozókat is, akikre a tartósnak ígérkező rendeléshiány miatt nincs most szükség. Még a *törzsgárdatagságra sem lehettek tekintettel* — a cég néhány hűséges tagjának szintén mennie kellett. Ha nincs elég munka — hiába lennének képesek kiváló eredményekre. Május 10-ig összeállt a névsor, s 15-én minden érintett kézhez kapta a felmondólevelét és az állásajánlatot. Illetve: majdnem mindenki. Aki beteg volt ebben az időpontban, az csak gyógyulása után.

Azóta majd' másfél hónap telt el — a szenvedélyek, viták is elcsitultak. Mert bár jól előkészítették, *nem volt fájdalommentes a „műtét".* Az emberekben sok keserűség halmozódott fel, sokan tették fel a kérdést: *„miért pont engem küldenek el?".* Munkaügyi döntő bizottsághoz, jogorvoslásért, azonban nem fordult senki. Miért? Talán azért, mert a munka hiánya olyan objektív akadály, amivel egyetlen bíróság sem tudna mit kezdeni. Azután a rosszban bizonyára kellemes meglepetés lehetett, hogy az utcára nem tettek ki senkit, hogy szemmel láthatóan *mindenki fájlalta a döntést,* s ha tehette, munkát ajánlott, keresett. Aki elhelyezkedett, s az új munkahely kikérőlevelet küldött, az *nem felmondással, hanem áthelyezéssel* távozhatott. A volt munkahely így is védeni akarta munkatársai új lehetőségeit...

Minden lehetséges

Ilyen *apró „figyelmességek"* elviselhetőbbé tették a döntést. Így az érintettek közül több mint harmincan a vállalat által felajánlott munkahelyre kerültek, tizenhárman viszont más állást találtak. A többiek még ilyen-olyan okokból — például, betegség, felmondási idő letöltése stb. — még nem helyezkedtek el. Az új helyen *senki nem kapott a korábbinál alacsonyabb fizetést.* Sőt! Szinte általánosnak tekinthető az 500—700 forintos növekedés. Az egyik „hétezeres" munkatárs 12 ezerért kelt el. Annyiért, amennyi a LAKÓTERV-nél egy állami díjas építész alapfizetése. Az igazgató kissé kesernyésen állapítja meg: *Úgy látszik, a periférián dolgozni sokkal előnyösebb...* Egyébként általában is igaz ez a megállapítás. Az elmenők többsége a szakmától kissé távolabb került, a legtöbbször anyagi megfontolásból. A LAKÓTERV — a „magasztos" népgazdasági célokat szem előtt tartva — ugyan főleg olyan helyeket ajánlott, ahol elkelne egy-két jól képzett építész, a gyakorlatban azonban nem ez a szempont érvényesült. De hát *kényszeríteni senkit sem lehet,* még létszámleépítésnél sem...

A LAKÓTERV ezzel a megoldással *fehér hollónak számít.* Az újságíró szívesen követendő példának ajánlaná gyakorlatukat, hogy végre ne csak írjunk a létszámgazdálkodásról, hanem valami meg is valósuljon — ám a szakemberek *óva intenek* ettől. Nincs mindenkire egyformán alkalmazható módszer. *Lehet, hogy rosszul döntöttek...* Lehet, hogy egy könnyelmű lépéssel szétzilálták a sok évtized alatt összehozott munkatársgárdát... Lehet, hogy félreismerték a beruházási piacot, s pár hónapos pangás után újra kezdődik az élénkülés... *Minden lehetséges.* E pillanatban csak a döntés ténye biztos. Helyességét az elkövetkező hónapok, évek igazolhatják.

Drága lenne

A kívülállóban azonban mindezek ismeretében is *ott bújkál a kétség:* amikor a lakásépítés gyorsítása az egyik legfontosabb társadalmi cél, akkor egy építési tervező vállalatnak a létszámleépítés az egyedüli megoldás?! *Nem lett volna célszerűbb nagyobb erővel beszállni a magánépítkezésekbe?* A tervezés itt még szűk keresztmetszet, bizonyára volna megbízás elég. Koltai Endre igazgató válaszként a nagyvállalati méretekről beszél. Arról, hogy százforintnyi munkabérhez nekik 470 forint értékű munkát kell elvégezniük. S emellett szociális juttatások tömegét kell biztosítaniuk, a nagyobb rezsiről nem is beszélve. Mindezzel a teherrel *nem rúgnának labdába* a kisebbek, s kevesebb költséggel terhelt cégek mellett. *Nem lennének versenyképesek.* Nem azért, mintha a LAKÓTERV tervezői nem tudnának magánházakat tervezni, gyorsan, határidőre — sokan ezt mellékmunkaként, éjszakánként, hétvégeken csinálják is. Inkább arról van szó, hogy ez a fajta munka nem igényelné a cég felszereltségét, számítógépes tervezését, s aránytalanul *megdrágítaná a munkát.* Vannak olyan feladatok — így például a szállodák tervezése, amelyre kifejezetten ez a cég alkalmas; ám akadnak olyanok is — így például a családiház-tervezés —, amely kisebb szervezetet igényel.

Ennyi hát a LAKÓTERV-leépítés lényege. Nincs benne semmi különös. Mégis sokat beszélnek róla. A növekedésre, állandó bővülésre ösztönző gazdasági környezetben egy vállalat *összébb húzta magát.* Ez is *a túlélés egyik módja* — ha nálunk még szokatlan is.

Kocsi Ilona

HORIZONT

A Reuters és a UPI szerződése

Tíz évre szóló hírképanyagcseremegállapodást írt alá a Reuters és a UPI hírügynökség. Januártól a Reuters a UPI-tól kapott egyesült államokbeli fotók tengerentúli elosztását fogja irányítani, minek fejében 5,7 millió dollárt fizet a UPI hírügynökségnek. A Reuters 3,3 millió dollár értékben fotóberendezéseket vásárol partnerétől.

IMF-hitel Jamaicának

A Nemzetközi Valutaalap 143 millió dolláros kölcsönt hagyott jóvá Jamaica részére. Az IMF a hitel odaítélésekor hangsúlyozta, hogy Jamaica exportbevételei — két fő kiviteli terméke a bauxit és az alumínium lanyha világpiaci kereslete miatt — tavaly visszaestek.

TOT-elnökségi ülés

A téeszerdők sorsa

Szerdán ülést tartott a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának elnöksége. *Szabó István* elnöki megnyitója után *dr. Csendes Béla,* az Országos Tervhivatal elnökhelyettese adott tájékoztatást a VII. ötéves terv gazdaságpolitikai elgondolásairól. (Ugyanis a Központi Bizottság és a kormány úgy döntött, hogy a különféle társadalmi szervekkel jó előre vitassák meg, váljék ily módon is megalapozottabbá a következő ötéves tervünk.) A vitában többek közt felszólalt *dr. Tresser Pál, dr. Nyíri Gyula, Berta Jenő,* Szabó István, *Kósa Ferenc, dr. Hütter Csaba, Bertus Pál, Lehoczki Mihály,* TOT-főtitkárhelyettes. Emlékeztetőt juttatnak el az OT-hez a VII. ötéves terv koncepciójához fűzött termelőszövetkezeti véleményekről. Dr. Csendes Béla vitazárójában örvendetesnek mondotta, hogy nem pusztán az élelmiszer-gazdaság, hanem az egész népgazdaság ügyeire kiterjedtek a felszólalások.

Második napirendi pontként *Perczel János,* a TOT főosztályvezetője a téeszek erdőgazálkodásának helyzetéről nyújtott kiegészítést a témakörben megfogalmazott dokumentumhoz. Ebben az olvasható egyebek közt, hogy a téeszerdők többsége a kedvezőtlen adottságú téeszekben található, jellemző rájuk az elaprózottság és az erdőtelepítések több mint 80 százalékát három fafaj alkotja: a nyár, a fenyő és az akác. A vitában *Gubicza Ferenc, Tengölicz Istvánné, dr. Gergely Sándor* és *dr. Várady Béla* szólalt fel, és az elnökség ülését *dr. Tóth Józsefné,* a TOT elnökhelyettese rekesztette be.

k. n.

Harmincéves a magyar atommagkutatás

És kattogni kezdett a számláló

E héten Debrecenben a megye és az Akadémia vezetőinek jelenlétében bensőséges ünnepség keretében emlékeztek meg az Atommag Kutató Intézet megalapításának harmincadik évfordulójáról. Az intézetben ezzel egyidejűleg megnyitották azt a kiállítást, amely az alapítás dokumentumait, az első tudományos közleményeket, s a hazai magfizikai kutatás eszköztárát mutatja be a régi, kezdetleges műszerektől a mai hatalmas gyorsítókig.

1949 nyarán kezdődött... *Szalay Sándor* akadémikus, aki ez idő tájt a Debreceni Orvosegyetem Kísérleti Fizikai Intézetének professzoraként a Mecseket járta geológus kísérőivel, egyszer a Lantos-völgyben szalonnázás közben egy felszíni szénkibúvásra lett figyelmes.

— A szén ilyesfajta természetes megjelenése igen érdekes volt számomra, és puszta kíváncsiságból, ráhelyeztem a kibúvó szénre a nálunk levő — radioaktív anyagok jelenlétét bizonyító — Geiger-Müller számlálót, mely abban a pillanatban kegyetlenül kattogni kezdett — emlékezik a professzor. — Addig mi — javarészt hasztalanul — a vulkanikus eredetű kőzetek urántartalmát vizsgáltuk, de most a szén az addig mért sugárzóanyag-tartalom negyvenszeresét jelezte. Ez teljesen új felismerés volt, hiszen addig senki sem tudott az urán szénben történő feldúsulásáról. A felfedezés nyomán az ország összes ismert szénkészletéből mintákat hozattam és — ha iparilag kitermelhető mennyiséget nem is találtunk — kiderült, hogy a dunántúli szenek egynémelyikének bizony jelentős urántartalma van. Ezt jelentettük a minisztériumnak is, és ennek hatására — már tőlünk függetlenül — szovjet szakemberek segítségével nagyarányú kutatás indult. S amint azt évekkel később megtudtuk, alig pár kilométerre nevezetes szalonnázásunk helytől, meg is találták a művelésre alkalmas ércet. Mi eközben folytattuk mindennapos munkánkat. Egy napon váratlan látogatót kaptunk *Vas Zoltán* személyében. A politikus elmondta, hogy a szovjet szakértők felhívták a figyelmét a munkámra és eredményeimre. Azt is javasolták, e kutatási irány megérne egy önálló intézetet. Dolgozzam ki tehát a terveket — kaptam a megbízást, s attól kezdve egy új intézet igazgatójának érezhettem magam.

A terv, szerencsére, keresztüljutott a megfelelő fórumokon, s az Atommag Kutató Intézet — melyet Szalay professzor javaslatára az Akadémia fogadott magáénak — hivatalosan 1954. július 1-től huszonnyolc munkatárssal az egyetem fizikai intézete melletti épületben megkezdte munkáját. Az ekkor fejlődésnek induló magyar atomkutatás megindítója, a debreceni fizikus iskola megalapítója, Szalay Sándor, nagy elődök nyomdokain, világhírű fizikusok munkatársaként kezdte pályáját, s nagy nemzetközi intézetek korábban megismert munkastílusát hozta az alföldi városba.

— Cambridge-ből való hazatérésem után 1936-ban Debrecenbe jöttem, s elhatároztam, hogy magfizikát fogok tanítani. Az Akadémiától kaptunk mintegy kétezer pengőt, s ebből indult meg a hazai magkutatás. A kezdeti nehézségekre mi sem jellemzőbb, mint hogy sajátkezűleg készített eszközökkel, vekkerből átalakított számlálókkal mértük a radioaktív-bomlás kiszabaduló részecskéit.

— *Az Atommag Kutató Intézet megalapítása kétségtelen lökést adott a munkának, ám a műszaki lehetőségek, gondolom mégis igencsak szűkösek voltak...*

— Az atommag tulajdonságainak megismerését elősegítő gyorsító építésére akkor még nem gondolhattunk. Így először természetes radioktív-elemekből kilépő, nagy sebességű részecskékkel bombáztunk kis atomsúlyú elemeket. A lehetséges kutatási területeket felosztottam tanítványaim között. A magspektroszkópiát *Berényi Dénes*, a neutronfizikát *Csikai Gyula*, a gyorsítófejlesztést pedig *Koltay Ede* vette át. Jómagam azt szerettem volna megérteni, mitől dúsult fel a szénrétegekben az urán. Az ötlet, amelynek nyomán a bizonyító kísérletet elvégeztem, egy éjszaka jutott az eszembe. Világossá vált, hogy az urán még a szenesedés előtt a tőzeges mocsárban, a talajvízből került későbbi lelőhelyére, mégpedig úgy, hogy a tőzegben levő huminsav természetes inocserélőként magához vonzotta a sugárzó fémet.

— *Az intézet azóta elért, szinte felsorolhatatlan eredményei közül mit emelne ki, professzor úr?*

— Legelsőként a különféle gyorsítók építését. Az első — egy neutrongenerátor — az ötvenes években kezdett működni. Ezt több további társa követte. A legnagyobb, egy ötmillió voltos *Van de Graaf* típusú gyorsító, amely hatmillió voltra is képes. Debrecenben kezdtük az izotópok orvosi célokra történő hazai alkalmazását is. A neutrinónak a jelenlétére az egyik legfontosabb kísérleti bizonyítékot ugyancsak az intézetben nyertük: a neutrinónak az atommagra kifejtett visszalökő hatását speciális ködkamrában fényképeztük le, ami nagy nemzetközi eredménynek számított.

Szalay professzor 1979 óta nyugdíjas ugyan, ám ma is aktívan dolgozik, s jelenleg magmás kőzetek gáztartalmát vizsgálja a magifizika segítségével.

Az atomkutatást szinte „magyar" tudománynak is nevezhetjük, annyi nagy név fémjelzi Teller Edétől Szilárd León át Wigner Jenőig. Szalay professzor szinte valamennyiükkel találkozott, ám amíg a külföldön dolgozó híres magyarok mindent készen kaptak, neki idehaza, egyedül, a semmiből kellett iskolát teremteni.

Ugyanezt hangsúlyozza Berényi Dénes akadémikus is, az intézet jelenlegi igazgatója.

— Az anyagi alapok megteremtésénél azonban még sokkal nehezebb a szellemi háttér kifejlesztése, a szakembergárda kinevelése. A most felállított intézeti múzeum is ezt tanúsítja mindenekelőtt. Egy másik tanulság, hogy az adott körülmények között is lehet a maximumot nyújtani, s ez a „nagy tudomány", a kutatás művészete. Végül a kiállított tárgyakon jól követhető a fizika viharos fejlődése. Tíz-húsz éves berendezések ma már muzeális ereklyék, s a legrégebbi relíkviák sem idősebbek ötven évnél. Az intézet egyébként jól példázza a fizika történetének azt az országosan egyedülálló folyamatosságát, amely a debreceni református kollégium több mint kétszáz évvel ezelőtti fizikai kultúráját vállalja elődjéül. Az ATOMKI háromszáz dolgozója, s mintegy száz diplomás szakembere ma harmadrészben magfizikai alapkutatásokon, harmadrészt interdiszciplináris kutatásokon, végül ugyanilyen arányban gyakorlati alkalmazásokon, műszerépítésen dolgozik. A jövőt pedig az ország egyetlen tudományos nagyberuházása, a jövőre átadásra kerülő ciklotron jelenti, amely a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség támogatásával jó ütemben épül.

Palugyai István

Konferencia a tisztánlátásért

Az elmulasztott lehetőségek és ami 1944-ben megtörtént

Vajon mennyiben volt *szükségszerű* mindaz, ami 1944-ben történt Magyarországon? Mire volt, mire lett volna lehetőség, és egyáltalán: *megvoltak-e a feltételek* ahhoz, hogy az események más irányba forduljanak? Ilyen és ehhez hasonló kérdések tolultak fel annak a konferenciának a résztvevőiben, melyet a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége a napokban rendezett 1944 első félévének eseményeiről. Az előadók neves történészek: *dr. Korom Mihály, dr. Strassenreiter Erzsébet, Beránné dr. Nemes Éva, dr. Karsai Elek* és *dr. Ölvedi Ignác.*

Szerencsés gondolat volt a rendezőktől, hogy a fő referátum témájának *a magyar társadalom 1944-es állapotát* választották, hiszen az esztendő csak ennek ismeretében mérlegelhető a lehetőségek oldaláról. Dr. Korom Mihály alapos kutatásai nyomán szinte megelevenedtek az 1941-es népszámlálás adatai. Magyarország 9,3 millió lakosának *26,7 százaléka volt munkás*, 1944-re ezeknek mintegy a fele dolgozott nagyüzemekben. A mezőgazdasági munkásság 19,2 százalékot tett ki, a városi kispolgárság (kisiparosok és kiskereskedők) 5,4 százalékot, a kis- és középparasztság (1—25 kataszteri holddal) 21,3-et. *A kizsákmányoló osztályok* részaránya 8,1 százalékos, azaz 750 ezer fő, s közülük 64 ezren közép- és nagyiparosok.

Az előbbi adatokból és abból, hogy a nemzeti burzsoázia létszáma kicsiny, levonható a következtetés: *a társadalmi háttér egészében véve kedvezhetett volna egy népfrontpolitikának.* Az akkori állapotokra ugyanakkor igen jellemző volt az is, hogy a polgári demokratikus államokhoz képest Magyarországon igen magas *a közszolgálatban állók* száma. A katonaság és rendőrség kötelékében 1941-ben 127 ezren, a közigazgatásban 77 ezren dolgoztak.

A korral kapcsolatos egyik *mítoszt* is eloszlatta dr. Korom Mihály. Mivel a Magyarországon működő tőke *75 százalékban hazai eredetű* volt, s a maradékban sem képviseltette magát hangsúlyosan a német tőke, semmiképpen sem állíthatjuk, hogy gazdasági tekintetben Magyarország oly függő helyzetbe került volna, ami indokolná és meghatározná a német orientációt.

Ugyancsak élnek bizonyos illúziók *az antifasiszta hadifogolymozgalom létszámát és lehetőségeit* illetően. A mozgalom szervezése csak 1942 tavaszán indult meg, s a kommunista párt mindössze mintegy 50 tagjával kezdte meg az agitációt a hadifoglyok körében. 1942. október 10-én jelent meg először lapjuk, az *Igaz Szó*. 1943 júliusában vetődött fel az *1. Magyar Légió* megszervezésének gondolata, ám az egyik legkeményebb diót a főtisztek megnyerése jelentette. A fogságban levő két tábornok, *Stomm Marcell* és *Deseő László* egy felhívásra válaszolva, nyilatkozatában „engedélyezi" a hadifoglyok politikai mozgalmát. Állásfoglalásuk annyiban pozitív, hogy *a német szövetségből való kilépést* szorgalmazzák és azt, hogy *Magyarország fejezze be* a háborút. *Rákosi* két hónapon át unszolja őket, hogy lépjenek fel *Horthy* ellen, de hiába. Ezután mondja el híres beszédét Rákosi, *Ki a felelős* címmel, s ezzel nemcsak a két tábornokot, de számos hadifoglyot is elidegenít a közös harc gondolatától, hiszen a Horthyval való szembenállás meghirdetése valójában *akkor még nem időszerű*. 1944 őszén a légió ügye lekerül a napirendről, miután a szövetségesek ellenzik magyar hadosztály felállítását szovjet területen...

Annak megítéléséhez, hogy mennyiben lehetett volna egy demokratikus alternatíva bázisa *a nagyüzemi munkásság*, *dr. Strassenreiter Erzsébet* előadása nyújtott támpontot. A csaknem félmilliós létszámú nagyüzemi munkásság *heterogén összetételű*, a háború és az ellenforradalmi terror idején nehezen kiheverhető *veszteségek* érték, s nem volt hatástalan rá a Horthy-rendszer *ideológiája*. Az uralkodó osztály munkáspolitikája arra irányult, hogy a munkásság *bérharcokban élje ki* forradalmiságát. Ehhez mintegy hozzásegített, hogy a szociáldemokraták nem tartották időszerűnek a politikai harcot.

1944-ben egyre romló életkörülmények, növekvő infláció jellemzi a munkásosztály helyzetét, a márciusi német megszállás után pedig *tovább szigorítják a hadiüzemi állapotokat.* Ennek ellenére a munkások egyre gyakrabban fordulnak szembe az uralkodó osztály intézkedéseivel, szabotálják a termelést, később megpróbálják akadályozni a gyárak leszerelését és áttelepítését. A fegyveres ellenállásig azonban *csak kis részük jut el*, aminek fő oka, hogy ehhez *hiányoznak* a politikai és szervezeti előfeltételek.

Hát a *hadsereg?* Mivel magyarázható, hogy gyakorlatilag tétlenül tűri hazája német megszállását? *Dr. Ölvedi Ignác* ezzel kapcsolatban tárt fel néhány szempontot. Tény, hogy a német vezetés *eredetileg le akarta szerelni* a magyar hadsereget, majd beolvasztani a német csapategységekbe, Horthy, és *Hitler* klessheimi tárgyalásain azonban ennek megvitatására nem jutott idő. A magyarok lefegyverzésére végül is nem volt szükség, sőt *a megszállás után egy héttel* Hitler már engedélyezi a magyar csapatok igénybevételét a szovjet előrenyomulás megállítására.

Döntő e tekintetben *a tisztikar viselkedése.* A vezérkar német orientációja ugyanis a megszállás után *töretlen* maradt. A németek által eredetileg tervezett tisztogatás elmaradhatott, mindössze egy-két személycserére került sor. A hadihelyzet változása természetesen gondolkodásra késztette a tisztikar józanabb tagjait, de *szervezkedésre, cselekvésre 1944 tavaszán nem szánták rá magukat.* Várakozó álláspontra helyezkedtek, csak szűk baráti körben adtak hangot fenntartásaiknak. Figyelembe kell még venni, hogy ebben az időben a demokratikus erőknek még nincsenek kapcsolatai a tisztikarral. Összegezésként tehát megállapíthatjuk: *illúzió azt gondolni, hogy a tisztek csupán a parancsot várták* a németekkel való szembeszállásra.

Természetesen nem lehet 1944-et csupán az elmulasztott lehetőségek oldaláról szemlélni. Az is további kutatásokat igényel, *ami megtörtént. Dr. Karsai Elek* a zsidóság deportálásával kapcsolatos legújabb kutatásairól számolt be. Igaz, a németeknek a deportálásra vonatkozó utasításait *a magyar közigazgatás hajtotta végre* — de hát a megszállt Európában a helyi közigazgatás *mindenütt közreműködött* a deportálásokban. Levéltári vizsgálatok bizonyítják, hogy míg egyes alispánok, főszolgabírók zsidóellenes intézkedéseikkel valósággal *elébe mentek* a központi rendeleteknek, addig *másutt késleltették* azok végrehajtását, és az adott keretek között lehetséges humánusabb módszereket alkalmaztak. A deportálások szörnyűségeire emlékezve, azt sem feledhetjük, hogy az üldözöttek *tízezerszám találtak menedéket* nem zsidó családoknál.

A konferencián elhangzottak tovább árnyalták a tudatunkban 1944-ről kialakult képet. Végül is nem kevesebbhez: a *történelmi tisztánlátáshoz* járultak hozzá.

Kürti Gábor

Atomenergia Obnyinszkból

Harminc esztendeje repítették fel a világlapok a hírt: áramot szolgáltat a világ első atomerőműve, mely a Moszkva környéki Obnyinszkban épült fel. Rendkívül kényes időpontban történt ez a bejelentés, hiszen az „atom" szóhoz akkoriban kizárólag a „bomba" szót asszociálták az emberek. Az obnyinszki erőmű átadását regisztráló hír ellenben azt jelentette, hogy a *Kurcsatov* professzor és más tekintélyes szovjet tudósok irányításával működésbe helyezett erőmű az atomenergia békés felhasználását teszi lehetővé.

A világ minden részéről Obnyinszkba zarándokló tudósok, mérnökök a kisteljesítményű erőműben a jövő energetikai modelljét látták. Ma már mintegy háromszáz atomerőmű működik világszerte. A most épülő szovjet atomerőművek általában blokkonként egymillió kilowatt teljesítményűek, de már építenek kivételesen másfél milliós blokkokat is. Az első másfél millió kilowatt teljesítményű blokkot tavaly a Baltikumon, az Ignali félszigeten helyezték üzembe. De már dolgoznak a szovjet konstruktőrök 2,4 millió kilowattos blokk tervén is.

A szovjet atomerőművek bebizonyították e három évtized alatt azt is, hogy a legbiztonságosabb energiaszolgáltató berendezések. Nem balesetveszélyesek, hiszen a Szovjetunióban működő berendezéseket háromszoros biztonsági rendszerrel látják el. Amikor Dubnában járván, egy újságíró küldöttség az atomerőművek biztonsága iránt érdeklődött, a felvilágosítást adó tudós azt válaszolta: — Ha valamiért bírálják külföldi kollégáik a szovjet atomerőmű-tervezőket, akkor a „túlbiztosítottságukat" kifogásolják, hiszen háromszoros biztonsági rendszer védi az erőműveket. De nekünk erre szükségünk van.

A magyar érdekeltség a szovjet atomerőművekben közismert. Tagjai vagyunk az Interatomenergo-nak. A paksi atomerőművet — melynek egyelőre egy 440 megawattos blokkja működik — a Szovjetunió és más KGST-országok részvételével építettük. Ennek az együttműködésnek kötetnyi irodalma van. Szovjet forrásból most igen érdekes tájékoztatást kaptunk az együttműködés újabb formáiról. Az elsősorban szovjet—lengyel kooperációban épülő hmelnyickiji atomerőműben igen tekintélyes magyar és csehszlovák munka is megtestesül. Az 1990-re felépülő atomerőmű teljesítményéből minden ország annyi energiát nyer majd, amennyivel hozzájárult az építéshez.

N. S. L.

MIKROSZKÓP

Fülakupunktúra

A fülkagyló tűszúrásos kezelése, az úgynevezett *aurikuloterápia* a krónikus fájdalmak ellen *nem* vált be. A montreali Mc Gill Egyetem élettani tanszékén folyó kutatások kiderítették, hogy a kezelés hatása nem függött attól, hogy a fülkagylónak melyik pontját érte a szúrás. A betegek egy részénél megfigyelt fájdalomcsökkenés ugyanis *pszichikai hatáson alapult*, amelyet látszatkezeléssel, placebóval is elértek. Az ügyes, jó üzleti érzékkel megáldott orvosok az aurikuloterápiát ennek ellenére Nyugat-Európában sok helyütt alkalmazzák.

(Frankfurter Allgemeine Zeitung)

Epileptikus egerek

Az epilepszia elleni gyógyszeres harc módszereit ázsiai sivatagi ugróegéren kutatják a berlini Szabad Egyetem állatorvosi karán. E fürge rágcsálók olyannyira ideges természetűek, hogy már kézbevételre vagy új környezetbe kerülése esetén is görcsöt kapnak. Majdnem minden kísérleti állat epilepsziaszerű görcsös állapotba került, ha sűrített levegőt kellett belélegezniük. Enyhébb görcsöket szinte kizárólag csak fiatal állatoknál figyeltek meg, míg a legtöbb kifejlett egér erős rángásban szenvedett.

(Pharmacology)